

Bilaga 1

Svensk ekonomi

Bilaga 1

Svensk ekonomi

Innehållsförteckning

Förord	9
Sammanfattning	9
1 Internationell utveckling.....	11
1.1 Förenta staterna	12
1.2 Euroområdet	14
1.3 Asien	16
1.4 Världsmarknadstillväxten	18
1.5 Oljepriset.....	19
2 Finansiella marknader.....	21
2.1 Utvecklingen i omvärlden	21
2.2 Utvecklingen i Sverige	23
3 Svensk efterfrågan och produktion	26
3.1 Export	28
3.2 Investeringar.....	30
3.3 Lagerinvesteringar.....	33
3.4 Hushållens konsumtionsutgifter	33
3.5 Offentlig konsumtion.....	36
3.6 Import.....	37
3.7 Produktion	38
3.8 Bytesbalans och bruttosparande	40
3.9 BNI	41
4 Arbetsmarknad, resursutnyttjande och inflation	42
4.1 Arbetsmarknad.....	43
4.2 Löner.....	48
4.3 Inflation	49
5 Den offentliga sektorn	53
5.1 Den offentliga sektorns finanser.....	53
5.2 Målen för finanspolitiken	56
5.3 Finanspolitiken.....	58
5.4 Den statliga sektorn	59
5.5 Ålderspensionssystemet	60
5.6 Den kommunala sektorn	61

6	Prognosutvärdering.....	64
6.1	Finansdepartementets prognoser	64
6.2	Jämförelse med andra prognosmakare	66
6.3	Jämförelse med föregående prognos	67
	Tabellsamling	69
	Fördjupningsruta	
	Skatteprognoser - skatt på kapital.....	63

Tabellförteckning

Nyckeltal	10
1.1 BNP-tillväxt, KPI, arbetslöshet och världsmarknadstillväxt	12
1.2 Sveriges största varuexportmarknader 2005.....	19
2.1 Ränte- och valutakursantaganden.....	25
3.1 Försörjningsbalans.....	27
3.2 Export av varor och tjänster samt prisutveckling.....	28
3.3 Investeringar	31
3.4 Hushållens disponibla inkomster	34
3.5 Hushållens finansiella förmögenhet.....	35
3.6 Import av varor och tjänster samt prisutveckling.....	37
3.7 Näringslivets produktion	39
3.8 Bytesbalans.....	40
3.9 Bruttonsparande.....	41
3.10 Bruttonationalinkomst	41
4.1 Resursläget	43
4.2 Nominell löneutveckling.....	49
4.3 Konsumentpriser	52
5.1 Den offentliga sektorns finanser	53
5.2 Skatter och avgifter.....	54
5.3 Den offentliga sektorns utgifter	55
5.4 Indikatorer för överskottsmålet: Strukturellt sparande och genomsnitt av sparandet	56
5.5 Utgiftstak för staten.....	57
5.6 Indikator för impuls till efterfrågan	59
5.7 Statens finanser	59
5.8 Statens finansiella sparande och budgetsaldo.....	60
5.9 Budgetsaldo och statsskuld.....	60
5.10 Ålderspensionssystemet.....	61
5.11 Skatter och avgifter.....	61
5.12 Statsbidrag enligt nationalräkenskaperna.....	62
5.13 Kommunsektorns finanser.....	62
6.1 Finansdepartementets prognoser och utfallet för 2005	64
6.2 Genomsnittligt absolut prognosfel för BNP-tillväxten	67
6.3 Finansdepartementets prognoser för 2006 i budgetpropositionen för 2006 och 2006 års vårproposition.....	68

Tabellsamling

Ränte- och valutakursantaganden	69
Försörjningsbalans	69
Bidrag till tillväxt	69
Export och import av varor och tjänster samt prisutveckling	70
Fasta bruttoinvesteringar	70
Hushållens ekonomi	71
Näringslivets produktion	71
Bytesbalans	72
Bruttosparande	72
BNI	72
Arbetsmarknad och resursläge	73
Löneutveckling och inflation	74
Offentliga sektorns finanser	75
Statens finanser	76
Ålderspensionssystemet	76
Kommunsektorns finanser	77

Diagramförteckning

1.1 Bidrag till global tillväxt från olika länder och regioner under perioden 2000–2005	11
1.2 Bostadsinvesteringar och huspriser i Förenta staterna.....	13
1.3 Sysselsättning och arbetslöshet i Förenta staterna	13
1.4 Sysselsättning och arbetslöshet i euroområdet.....	16
1.5 Sysselsättning och arbetslöshet i Japan	17
1.6 Pris på Brentolja.....	19
2.1 10-åriga obligationsräntor i Tyskland, Förenta staterna och Sverige.....	21
2.2 Styrräntor i euroområdet, Sverige och Förenta staterna.....	22
2.3 Dollar mot yen och euro	23
2.4 Börsutvecklingen i euroområdet, Förenta staterna och Sverige	23
2.5 Skillnad mellan 10-åriga obligationsräntor i Sverige och Tyskland.....	23
2.6 TCW-index.....	24
3.1 BNP	26
3.2 Hushållens sammanvägda förtroendeindikator (CCI)	26
3.3 Bidrag till BNP-tillväxt	27
3.4 Bytesbalans och bytesförhållande	27
3.5 Världsmarknadstillväxt (VMT) och svensk exporttillväxt.....	28
3.6 Industrins enhetsarbetskostnad i Sverige relativt 11 OECD-länder.....	29
3.7 Investeringar	30
3.8 Investeringarnas andel av BNP	30
3.9 Kapacitetsutnyttjandet i industrin.....	31
3.10 Påbörjade nybyggnationer av bostäder	32
3.11 Hushållens konsumtion av varor och tjänster	34
3.12 Hushållens disponibla inkomster och konsumtionsutgifter.....	35
3.13 Hushållens skulder	35
3.14 Hushållens förväntningar 12 månader framåt.....	36
3.15 Hushållens egna sparande	36
3.16 Industriproduktion och varuexport	38
3.17 Konfidensindikator för tillverkningsindustrin	39
3.18 Konfidensindikator för handeln	40
4.1 Arbetade timmar och BNP	42
4.2 Lediga jobb.....	44
4.3 Deltagare i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program.....	45
4.4 Sysselsatta.....	45
4.5 Sysselsatta och sjukfrånvarande	46
4.6 Arbetskraftsdeltagande i olika åldersgrupper	47
4.7 Arbetslöshet.....	48
4.8 Konsumentprisernas utveckling	49
4.9 Bidrag till KPI-inflationen från vissa grupper av varor och tjänster.....	50
4.10 Växelkurs och oljepris	50
4.11 Sysselsättningsgap och underliggande inflation	51
5.1 Konsoliderad bruttoskuld	53
5.2 Skatter inklusive skatt till EU	54
5.3 Utgifter.....	55
5.4 Kommunsektorns finanser.....	62
6.1 Genomsnittliga absoluta prognosfel för 2005	66
6.2 Medelfel avseende BNP.....	67

Förord

I denna bilaga till 2006 års ekonomiska vårproposition redovisas Finansdepartementets prognos för den internationella och svenska ekonomins utveckling under 2006 och 2007. Dessutom redovisas en kalkyl för utvecklingen 2008 som bygger på bedömningar av resursläget och ekonomins potentiella tillväxttakt.

Prognosen baseras på underlag från bl.a. Statistiska centralbyrån (SCB), Europeiska kommissionen och Konjunkturinstitutet (KI). Finansdepartementet bär hela ansvaret för de bedömningar som redovisas. Departementsrådet Henrik Braconier är ansvarig för beräkningarna. I arbetet med denna bilaga har information som fanns tillgänglig den 5 april 2006 beaktats.

Strukturen på bilagan har i år förändrats något jämfört med tidigare år.

Sammanfattning

Världsekonomin växte snabbt 2004 och 2005. Tillväxten förväntas bli fortsatt god såväl i år som nästa år. Den höga tillväxten har drivits på av en mycket expansiv penningpolitik i OECD-området under flera år, samtidigt som de långa räntorna legat på historiskt låga nivåer. Även om penningpolitiken har stramats åt markant i Förenta staterna ger de låga räntorna i världsekonomin som helhet fortfarande en stimulans till efterfrågan i år och i viss mån under 2007. Konsekvenserna av fortsatt höga oljepriser bedöms som förhållandevis begränsade.

De senaste tre åren har den starka efterfrågeutvecklingen i den amerikanska ekonomin svarat för en betydande andel av tillväxten i världsekonomin. Detta har inneburit att en eventuell konjunkturförsvagning i Förenta staterna riskerat att få stora konsekvenser för världsekonomin och har bidragit till ett amerikanskt bytesbalansunderskott som torde vara ohållbart på sikt. Det finns nu vissa förutsättningar för att denna obalans kan minska, då både den japanska ekonomin och euroområdet återhämtar sig, samtidigt som tillväxten i Förenta staterna dämpas framöver. De asiatiska ekonomierna förväntas fortsätta växa snabbt under prognosperioden.

Svensk ekonomi bedöms utvecklas väl under 2006 och 2007. Växande internationell efterfrågan och god konkurrenskraft i svenska företag

medför att både varu- och tjänsteexporten utvecklas starkt, framför allt under 2006. Den starka exporttillväxten innebär att även industriproduktionen ökar i god takt framöver. Låga räntor, ett högt kapacitetsutnyttjande i industrin och en hög efterfrågan på bostäder innebär att investeringarna fortsätter att växa snabbt under prognosperioden.

Även hushållens konsumtion bedöms utvecklas i god takt framöver. Värdet av hushållens totala förmögenhet har ökat kraftigt de senaste tre åren. Till detta kommer att hushållens disponibla inkomster utvecklas väl framöver, att räntorna är fortsatt låga och att sysselsättningen ökar. Sysselsättning och konsumtion kan dock komma att öka ännu snabbare än i föreliggande prognos, vilket skulle kunna leda till en utveckling liknande perioden 1998–2000. Även den offentliga konsumtionen utvecklas starkt under 2006. Detta beror bl.a. på att de kommunala finanserna är bättre än på länge och att de utökade arbetsmarknadspolitiska programmen i hög grad förlagts till kommunal och statlig verksamhet.

Som en följd av den starka efterfrågetillväxten väntas importen växa kraftigt under prognosåren. Denna tendens förstärks av en förväntad kronförstärkning de kommande åren. Sammantaget bedöms BNP växa med 3,6 % i år och 3,0 % 2007. Den kalenderkorrigerade BNP-tillväxten, där hänsyn tas till antalet arbetsdagar, uppgår till 3,9 % i år och 3,1 % 2007. För 2008 beräknas tillväxten uppgå till 2,8 %.

År 2005 syntes en vändning på arbetsmarknaden, när sysselsättningen började öka under andra halvan av året. Under 2006 väntas en fortsatt god sysselsättningsökning, då företagens anställningsplaner blir alltmer positiva samtidigt som antalet lediga jobb fortsätter att öka. Till viss del är den ökning i sysselsättningen som sker under 2006 en följd av de utökade arbetsmarknadspolitiska programvolymerna som regeringen föreslagit i budgetpropositionen för 2006. Den fortsatt höga efterfrågetillväxten i den svenska ekonomin framöver skapar goda förutsättningar för en ökande sysselsättning under 2007 och 2008. Den förbättrade situationen på arbetsmarknaden har inneburit att många som tidigare stått utanför arbetskraften sökt sig till arbetsmarknaden. Därmed har arbetskraftsutbudet stigit under 2005, och det bedöms fortsätta öka i god takt framöver. Ett stigande arbetskraftsutbud är en förutsättning för att den

reguljära sysselsättningen ska kunna öka varaktigt. Det ökande arbetskraftsutbudet innebär att även om sysselsättningen växer snabbt under prognosperioden bedöms inte någon akut brist på arbetskraft uppstå. Som en följd av detta kommer resursutnyttjandet att öka i en balanserad takt och såväl löneökningstakt som inflation bedöms stiga långsamt under prognosperioden. Den låga inflationen innebär i sin tur att de svenska räntorna endast förväntas stiga måttligt framöver.

Trots att sysselsättningen ökar starkt i år medför det stigande arbetskraftsutbudet att arbetslösheten sjunker betydligt mindre än sysselsättningen ökar. Under 2007 och 2008 väntas arbetslösheten minska gradvis som en följd av en fortsatt god sysselsättningsutveckling och en något mer dämpad utbudsutveckling. Då arbetslösheten ändå bedöms ligga kvar på förhållandevis höga nivåer, föreslår regeringen i denna proposition att de arbetsmarknadspolitiska programmen utökas med 11 000 platser 2007 och 2008. Sammantaget förväntas den öppna arbetslösheten uppgå till 4,9 % i år för att falla till 4,4 % 2008. Enligt SCB:s tidigare definition hamnar då den öppna arbetslösheten kring 4,0 %.

Den offentliga sektorns finansiella sparande förbättrades kraftigt under 2005. En viktig förklaring var att kapital- och bolagsvinster ökade snabbt, samtidigt som utgifterna utvecklades svagt. De höga skatteintäkterna under 2005 bedöms delvis vara temporära bl.a. till följd av räntebeläggning av bolagens periodiseringsfonder, vilken inneburit att vissa bolag återfört hela eller delar av sina fonder till beskattning. Inkomstskattesänkningar, utgiftsreformer och utökade arbetsmarknadspolitiska programvolymer bidrar samtidigt till ett lägre offentligt sparande i år. Såväl i år som framöver väntas dock den offentliga sektorns finansiella sparande bli högt, och det bedöms uppgå till i genomsnitt 2,3 % av BNP perioden 2006–2008. Då det genomsnittliga offentliga finansiella sparandet under perioden 2000–2005 uppgick till 1,9 % av BNP, är utvecklingen i linje med regeringens mål om ett överskott motsvarande 2 % sett över en konjunkturcykel. Såväl inkomster som utgifter förväntas växa långsammare än BNP under prognosperioden. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld väntas minska kraftigt i relation till BNP under prognosperioden, från 50,3 % 2005 till 39,9 % 2008.

Nyckeltal

Procentuell förändring, om annat ej anges

	2005	2006	2007	2008
BNP	2,7	3,6	3,0	2,8
BNP, kalenderkorrigerad	2,7	3,9	3,1	2,8
Antal sysselsatta	0,8	1,8	1,0	0,5
Reguljär sysselsättningsgrad ¹	77,4	77,8	78,2	78,6
Öppen arbetslöshet ²	6,0	4,9	4,5	4,4
Arbetsmarknadspolitiska program ³	123	162	160	133
UNDIX	0,8	1,3	1,7	1,8
KPI	0,5	1,4	2,2	2,3
Offentligt finansiellt sparande ⁴	2,7	2,0	2,2	2,8
Skatter och avgifter ^{4, 5}	51,1	50,2	49,7	49,5
Offentliga utgifter ⁴	53,6	53,4	52,5	51,7
Konsoliderad bruttoskuld ⁴	50,3	45,9	42,9	39,9

¹ Antal reguljärt sysselsatta i åldern 20-64 år, dvs. exklusive sysselsatta i arbetsmarknadspolitiska program, i procent av befolkningen i denna åldersgrupp.

² I procent av arbetskraften.

³ Antalet personer i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program, tusental.

⁴ Procent av BNP.

⁵ Inklusiva skatter till EU.

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen och Finansdepartementet.

1 Internationell utveckling

Stark tillväxt – dämpad kärninflation

Trots stigande energipriser fortsatte världsekonomin att stärkas under förra året samtidigt som kärninflationen förblev låg. Den goda tillväxten väntas fortsätta såväl i år som nästa år, huvudsakligen på grund av fortsatt låga räntor, ökad handel och en stark produktivitet utveckling.

De senaste årens starka tillväxt har inneburit att resursutnyttjandet stigit i många ekonomier. Den dämpade inflationen tyder dock på att resursutnyttjandet fortfarande är relativt lågt, globalt sett. Den höga tillväxten i världsekonomin har emellertid bidragit till att priserna på olja och andra råvaror stigit i snabb takt. Den i huvudsak efterfrågestyrda prisuppgången på dessa insatsvaror har dock haft en förhållandevis liten effekt på den ekonomiska utvecklingen i såväl Europa som Nordamerika och Japan. Oljeberoendet i dessa ekonomier är betydligt mindre i dag än vid tidigare oljepriscocker. Då oljeprisuppgången dessutom har skett gradvis har inte förtroendet hos hushåll och företag urholkats.

Den starka tillväxten de senaste åren är i hög grad en konsekvens av att fler länder, som Indien och Kina samt länderna i Östeuropa, allt mer integrerats i världsekonomin. Dessa länder har bidragit till att såväl det globala arbetskraftsutbudet som tillväxtpotentialen i världsekonomin har ökat. Detta har i sin tur bidragit till att inflationstrycket hållits nere. Produktivitetstillväxten kan också ha påverkats positivt av den ökade internationaliseringen, men även satsningar på IT samt förändrade produktionsmönster har bidragit.

Då löneutvecklingen samtidigt varit dämpad har detta inneburit att företagens vinster ökat i snabb takt, trots stigande energipriser och ett ökat konkurrenstryck. Den mer utbredda användningen av IT har också ökat konkurrensen inom delar av tjänstesektorn. Numera bestäms priset på många tjänster i hög grad på världsmarknaden.

Även om långräntorna har stigit något under hösten och vintern 2005 är räntorna fortfarande låga, vilket bidrar till att stimulera tillväxten. De låga långräntorna bör samtidigt ses mot bakgrund av att såväl kärninflation som inflationsförväntningar är dämpade. Detta speglar i sin tur att trovärdigheten för penningpolitiken är hög.

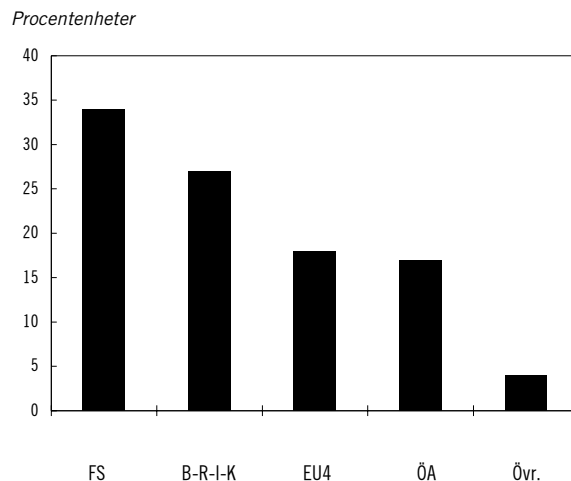
Förväntningsbildningen är samtidigt mycket viktig för löneutvecklingen. Dämpade infla-

tionsförväntningar i kombination med ett fortsatt lågt resursutnyttjande har bidragit till att lönerna ökat i en relativt långsam takt. I många länder har inte reallönerna ökat lika snabbt som produktiviteten under den senaste konjunkturcykeln.

Tillväxten breddas – hela världen växer

Allt fler regioner bidrar till den starka globala tillväxten. Asien har, huvudsakligen tack vare en god exportutveckling, starkt bidragit till tillväxten i världsekonomin de senaste åren (se diagram 1.1). Nu finns det samtidigt tecken på att den inhemska efterfrågan håller på att stärkas i ett flertal länder i regionen. I Japan, som är världens tredje största ekonomi efter Förenta staterna och euroområdet, ser tillväxtutsikterna bättre ut än på mycket länge.

Diagram 1.1 Bidrag till global tillväxt från olika länder och regioner under perioden 2000–2005

Anm.: Tillväxtbidrag uttryckt i dollar, löpande priser. FS är Förenta staterna. B-R-I-K är Brasilien, Ryssland, Indien och Kina. EU4 är Tyskland, Frankrike, Italien och Storbritannien. ÖA är övriga Asien inklusive Japan. Övr. är övriga länder.

Källa: Goldman Sachs.

Ökade oljeinkomster har bidragit till att importefterfrågan från OPEC-länderna har vuxit snabbt. I dessa länder, liksom i många asiatiska länder, har samtidigt betydande överskott i bytesbalanserna byggts upp. Även länderna i Latinamerika växer snabbt. Där har många ekonomier gynnats av såväl höga råvarupriser som allt stabilare finansiella förhållanden. I kombination med en något starkare utveckling i euroområdet och en hygglig tillväxt i den amerikanska ekonomin, kan världsekonomin därför förväntas växa starkt under ytterligare ett par år. Om tillväxtprognoserna realiserar blir detta den star-

kaste perioden i världsekonomin sedan 1980-talet. Då tillväxten samtidigt breddas bedöms världsekonomin nu kunna parera en måttlig inbromsning i Förenta staterna.

Tabell 1.1 BNP-tillväxt, KPI, arbetslöshet och världsmarknadstillväxt

Procentuell förändring, om annat ej anges

	2005	2006	2007	2008
Bruttonationalprodukt				
Världen	4,4	4,5	4,1	3,8
Förenta staterna	3,5	3,5	2,9	3,0
Japan	2,7	3,2	2,6	2,0
Euroområdet	1,3	2,1	1,9	1,9
Tyskland	0,9	1,7	1,3	1,7
Storbritannien	1,8	2,2	2,5	2,7
Norden, exkl. Sverige	2,6	3,0	2,4	2,0
Norge	2,3	2,8	2,5	2,5
Danmark	3,4	2,7	2,0	1,5
Finland	2,1	3,4	2,7	2,0
Konsumentpriser¹				
Förenta staterna	3,4	2,8	2,4	2,3
Euroområdet	2,2	2,0	2,1	1,9
Japan	-0,3	0,3	0,6	0,7
Arbetslöshet, procent av arbetskraften²				
Förenta staterna	5,1	4,7	5,0	5,1
Euroområdet	8,6	8,4	8,3	8,1
Japan	4,4	4,0	3,6	3,5
Världsmarknadstillväxt³	7,0	7,8	7,2	6,7

¹ HIKP för euroområdet och KPI för Förenta staterna och Japan.

² Eurostats definition för euroområdet och nationell definition för Förenta staterna och Japan.

³ Världsmarknadstillväxten mäter importefterfrågan i samtliga länder som Sverige exporterar till.

Källor: Nationella källor, Eurostat och Finansdepartementet.

Riskerna huvudsakligen på nedsidan

Den robusta utvecklingen framöver är samtidigt omgärdad av risker. En inbromsning på den amerikanska fastighetsmarknaden förefaller allt troligare. Men om fastighetsmarknaden dämpas mer än väntat, kan detta få betydande effekter på tillväxten såväl i Förenta staterna som i övriga regioner.

En dylik utveckling skulle exempelvis kunna initieras av en snabb och okontrollerad anpassning av de globala sparandeobalanserna. I ett sådant scenario är det, förutom en kraftig dollarförsvagning, sannolikt att amerikanska långräntor stiger kraftigt, vilket kan utlösa en kraftig anpassning av huspriserna och en mer dämpad BNP-tillväxt. Sannolikt kommer även tillväxten i

andra regioner att dämpas om en anpassning av de globala sparandeobalanserna inleds.

Det höga oljepriset har hittills haft förvånansvärt små indirekta effekter. Men den goda ekonomiska utvecklingen har samtidigt inneburit att resursutnyttjandet stigit i många länder. Detta kan i sin tur medföra att inflationen kan komma att öka snabbare än förväntat, vilket i så fall väntas pressa upp räntorna och dämpa tillväxten.

1.1 Förenta staterna

Svag tillväxt under det fjärde kvartalet

Tillväxten i den amerikanska ekonomin bromsade in under slutet av förra året, då BNP endast växte med 0,4 % mellan det tredje och det fjärde kvartalet. Detta kan jämföras med en tillväxt på 1,0 % i genomsnitt de tio föregående kvartalen.

Den svaga BNP-tillväxten under det fjärde kvartalet var delvis en följd av orkanerna som drabbade södra USA. Hushållens konsumtion påverkades negativt av orkanernas effekter på sysselsättning och priser. Då raffinaderikapacitet slogs ut steg bensinpriserna kraftigt och konsumenternas köpkraft urholkades. Konsumtionen påverkades även av rabatterbudanden på bilar som lanserades under sommaren. Konsumtionsbeslut tidigarelades och konsumtionen under det tredje kvartalet blev stark på bekostnad av det fjärde. Därmed blev bidraget från hushållen till BNP det lägsta på fem år under det fjärde kvartalet. Dessutom bidrog såväl nettoexport som offentlig konsumtion negativt till BNP. Offentlig konsumtion minskade huvudsakligen på grund av att försvarsutgifterna minskade kraftigt och oväntat. Även företagens investeringar mattades under det fjärde kvartalet. Sammantaget växte dock ekonomin med 3,5 % 2005, vilket bedöms överstiga den potentiella tillväxttakten.

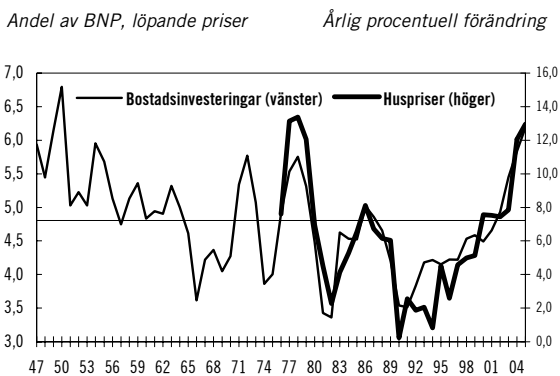
Konsumtionsledd återhämtning inleder 2006

Avmattningen under slutet av 2005 var sannolikt temporär. De faktorer som dämpade tillväxten har redan klingat av och de viktigaste indikatorerna för såväl konsumtion som investeringar har vänt upp igen. Sysselsättningen och hushållens disponibla inkomster har utvecklats starkt efter de orkanhärjade månaderna samtidigt som bensinpriserna har fallit tillbaka. Konsumentförtro-

endet har ökat och bilförsäljningen har tagit fart igen, liksom detaljhandeln i övrigt. Såväl industriproduktion som ordergång har stärkts, och enligt förtroendeindikatorerna kommer företagen att fortsätta anställa och investera.

Hushållens konsumtion har bidragit mest till tillväxten under flera års tid. Den starka konsumtionstillväxten har dock inte enbart drivits av en hygglig inkomst- och sysselsättningsutveckling. Även snabbt stigande huspriser har påverkat konsumtionsviljan. Allt eftersom huspriserna stigit har många hushåll tagit nya lån med bostaden som säkerhet. Fallande bolåneräntor och förmånliga refinansieringsmöjligheter har även inneburit att många lagt om bolånen och därigenom frigjort konsumtionsutrymme. Utvecklingen på fastighetsmarknaden har dessutom stimulerat ekonomin på andra sätt. 350 000 nya jobb har skapats inom byggsektorn det senaste året och bostadsinvesteringarnas andel av BNP är den högsta på 50 år, långt över den genomsnittliga andelen på 4,8 % (se diagram 1.2).

Diagram 1.2 Bostadsinvesteringar och huspriser i Förenta staterna

Anm.: 4,8 är bostadsinvesteringarnas långsiktiga medelvärde (heldragen linje). Serien över huspriserna startar 1976.

Källor: US Department of Commerce och OFHEO.

Under hösten har dock den amerikanska centralbankens successiva höjningar av styrrentan resulterat i att fastighetsmarknaden har börjat mattas av. Antalet ansökningar om bostadslån har minskat, det tar allt längre tid att sälja bostäder och förtroendet i byggsektorn har dämpats. Det mer dämpade efterfrågeläget tycks dock ännu inte ha fått genomslag i husprisutvecklingen. På nationell nivå stiger huspriserna fortfarande i snabb takt, varför fastighetsmarknaden således kan väntas stimulera hushållens konsumtion ännu en tid. Hushållens konsumtion (drygt 70 % av BNP) väntas därför ge ett bety-

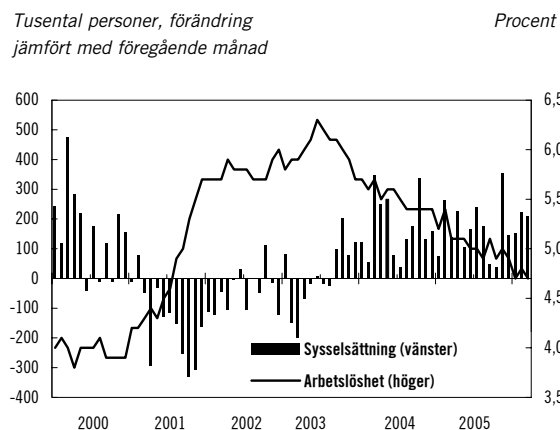
dande bidrag till tillväxten under det första halvåret.

Förutom hushållens konsumtionsutgifter bidrar flera andra faktorer till att ekonomin väntas växa snabbare än trendtillväxten under det första halvåret i år. Orkanerna beräknas inte påverka BNP sett över en längre period. Samtidigt bedöms merparten av de positiva effekterna av återuppbyggnadsarbetet – främst i form av offentlig konsumtion och bostadsinvesteringar – infalla under årets två första kvartal. Den offentliga konsumtionen väntas därför stiga igen efter det svaga fjärde kvartalet. Mot bakgrund av det starka konjunkturläget kommer sannolikt även lagren fortsätta att byggas upp efter förra årets kraftiga, och troligtvis ofrivilliga, avveckling.

Stark arbetsmarknad – lägre inflation

Den goda utvecklingen på arbetsmarknaden bör mot den bakgrunden fortsätta ännu en tid (se diagram 1.3). Med en arbetslöshet på 4,7 % bedöms samtidigt resursläget vara ansträngt, vilket även speglas i att timlönerna har stigit i något snabbare takt det senaste halvåret. Enhetsarbetskostnaderna är dock fortfarande dämpade. Inflationen förväntas därför dämpas något allt eftersom förra årets energiprisuppgång faller ur tolv-månaderstalen. Efter att ha uppgått till 3,4 % 2005 väntas inflationen uppgå till 2,8 % 2006 och 2,4 % 2007. År 2008 väntas konsumentpriserna öka med 2,3 %.

Diagram 1.3 Sysselsättning och arbetslöshet i Förenta staterna

Anm.: Säsongsrensade värden.
Källa: Bureau of Labor Statistics.

Fortsatt hygglig investeringskonjunktur framöver

Förutom hushållens konsumtionsutgifter har företagens investeringar varit en viktig drivkraft för tillväxten. Mätt som årsgenomsnitt växte företagens investeringar med omkring 9 % såväl 2004 som 2005, vilket nästan motsvarar tillväxttakten under boomen på 1990-talet. Förutsättningarna är goda för en fortsatt hygglig investeringskonjunktur. Kapacitetsutnyttjandet har stigit ytterligare under hösten och är nu på nivåer som historiskt har åtföljts av en hög investeringstillväxt. Den internationella efterfrågan har breddats samtidigt som företagens finanser är sunda och vinstutvecklingen god.

Då exportens andel av BNP endast uppgår till knappt 11 % är dock utvecklingen i hushållssektorn den avgörande faktorn för investeringstillväxten framöver. En allt stramare penningpolitik väntas leda till att hushållens konsumtionsvilja dämpas något redan under senare delen av 2006, via långsammare ökningar i huspriserna och ett ökat sparande. Mot den bakgrunden väntas även en lugnare investeringstillväxt under prognosperioden.

Den inhemska efterfrågan kommer fortfarande att vara den viktigaste drivkraften i ekonomin. Bidraget från utrikeshandeln väntas bli negativt även i år. En förväntad dollarförsvagning, något lägre energipriser samt en robust efterfrågan på för Förenta staterna viktiga exportmarknader väntas dock ge ett svagt positivt bidrag från utrikeshandeln nästa år. Det rekordstora bytesbalansunderskottet, som under 2005 uppgick till 6,4 % av BNP, väntas öka ytterligare under 2006 för att därefter stabiliseras, om än på en mycket hög nivå.

Ekonomin bedöms växa med 3,5 % i år. Då resursutnyttjandet bedöms som högt växer BNP därefter långsammare än potentiell BNP och BNP-gapet sluts ovanifrån. Tillväxten förväntas uppgå till 2,9 % 2007 och 3,0 % 2008.

Riskerna huvudsakligen på nedsidan

För 2006 ser riskbilden ut att vara balanserad. För 2007 bedöms risken för en sämre utveckling än prognostiserat vara större än risken för en bättre utveckling. Aktiviteten på fastighetsmarknaden har avtagit och detta bör innebära en lugnare husprisutveckling framöver. En kraftigare dämpning kan dock inte uteslutas. Om huspriserna stagnerar ger detta sannolikt bety-

dande realekonomiska effekter i form av lägre hushållskonsumtion och fallande bostadsinvesteringar. Internationella erfarenheter visar att om huspriserna stagnerar, från att ha ökat med tvåsiffriga tal, så kan BNP-tillväxten dämpas med upp till 2 procentenheter inom ett år.

Den amerikanska centralbanken närmar sig slutet på sin räntehöjningscykel samtidigt som andra centralbanker kommer att fortsätta normalisera penningpolitiken. Detta kan innebära att fokus på valutamarknaden flyttas från ränteskillnader till de globala sparandeobalanserna. För Förenta staterna kan detta medföra en kraftfull dollarförsvagning i kombination med stigande långräntor. Samtidigt har inte det genomsnittliga amerikanska hushållet lika goda marginaler som för något år sedan. Högre långräntor kommer att urholka köpkraften ytterligare eftersom en allt större del av nyutlåningen löper över korta löptider.

1.2 Euroområdet

Det ljusnade under hösten

Efter en kortare konjunkturavmattning som varade fram till mitten av 2005 har tillväxtutsikterna i euroområdet åter ljusnat. Återhämtningen i ekonomin har i huvudsak drivits av en uppgång i industrikonjunkturen till följd av stärkt exporttillväxt. Under nästa år förutses tillväxten mattas något till följd av en stramare penningpolitik och en något svagare efterfrågan i omvärlden. BNP väntas öka med 2,1 % i år och med 1,9 % både 2007 och 2008.

Osäkerhet om styrkan i uppgången

Inflödet av statistik har under hösten gett en splittrad bild av styrkan i konjunkturuppgången. Efter en tydlig förstärkning av BNP-tillväxten under det tredje kvartalet förra året dämpades tillväxten under årets sista månader. Den svaga tillväxten under det fjärde kvartalet bedöms dock i allt väsentligt bero på svårigheter att uppskatta kalendereffekter i nationalräkenskaperna. Sammantaget bedöms konjunkturen ha stärkts under andra halvan av 2005 och BNP har vuxit något snabbare än potentiell tillväxt.

Parallellt med en konjunkturförstärkning som varit relativt försiktig enligt utfallsstatistiken, har

uppgången i förtroendeindikatorerna varit betydande. Företagsförtroendet har enligt samtliga indikatorer stärkts. Både synen på det nuvarande läget och framtidsförväntningarna har vänt tydligt uppåt. Det förbättrade företagsförtroendet har varit särskilt markant inom tyskt näringsliv, där företagsförtroendet nått nivåer som tidigare motsvarat höga tillväxttakter. Även konsumentförtroendet har stärkts och låg i början av innevarande år på den högsta nivån sedan 2002. Diskrepansen mellan de ledande indikatorerna och den faktiska realekonomiska utvecklingen är påtaglig. Skillnaden mellan indikatorerna och utfallsstatistiken väntas emellertid krympa under året i takt med att uppgången i förtroendeindikatorerna förutses plana ut och en bredare förstärkning av konjunkturen väntas ta fart.

Ännu en exportledd uppgång

Trots stigande oljepriser stärktes global tillväxt och internationell handel under den andra halvan av förra året. I euroområdet fick exportindustrin draghjälp av en stigande efterfrågan i omvärlden och av en svagare euro.

Förutsättningarna för att tillvarata uppgången i den globala efterfrågan har dock skilt sig åt mellan de tre största euroländerna. Uppgången i industriproduktionen har varit betydligt starkare i Tyskland än i Frankrike och Italien. Tysk exportindustri har gynnats av en stigande efterfrågan på insats- och kapitalvaror i omvärlden medan italiensk export har utvecklats mycket svagare. I Italien föll industriproduktionen under större delen av förra året. Sammansättningen av italiensk export, som i större utsträckning än i Frankrike och Tyskland utgörs av konsumtionsvaror, har inneburit att Italien fått vidkännas en allt hårdare konkurrens från låglöneländer i Asien och i forna Östeuropa. Dessutom dras Italien med en svagare produktivitetstillväxt och starkare ökning av enhetsarbetskraftskostnaderna jämfört de två andra stora ekonomierna i euroområdet.

Goda förutsättningar för en breddad uppgång

Sedan millennieskiftet har konjunkturcyklerna i euroområdet varit relativt korta och styrkan i konjunkturen har varit betydligt blygsammare än tidigare. De senaste konjunkturuppgångarna som inleddes 2002 och 2004 bröts till följd av att

övergången från en exportledd konjunkturuppgång till konsumtionsdriven tillväxt uteblev.

Den pågående återhämtningen i ekonomin väntas dock bli längre och något starkare än de två tidigare. Flera faktorer talar för att övergången till en konsumtionsdriven tillväxt denna gång kommer att materialiseras. Efter fem år av svag investeringstillväxt vände investeringskonjunkturen tydligt uppåt i mitten av förra året. Företagens framtidsförväntningar är starkare än på mycket länge och företagens finansiella situation är mycket god vilket sammantaget borgar för en fortsatt stark investeringsuppgång. I motsatt riktning verkar emellertid det relativt låga kapacitetsutnyttjandet och att den påbörjade åtstramningen av penningpolitiken förväntas fortsätta under 2006. Trots en förväntad höjning av styrräntan väntas dock penningpolitiken vara fortsatt expansiv prognosperioden ut.

Uppsvinget i investeringskonjunkturen beror i första hand på utvecklingen i Tyskland. Investeringsviljan har varit särskilt svag i Tyskland, som har brottats med de överinvesteringar som gjordes inom byggsektorn i samband med återföreningen. Till skillnad från en tilltagande husprisuppgång i flertalet euroländer, har bostadspriserna i Tyskland fallit vilket bidragit till minskade bostadsinvesteringar. Investeringarna i maskiner och utrustning har emellertid redan tagit fart och en tydlig återhämtning i bygginvesteringarna väntas äga rum under 2006.

Ökad sysselsättning ger högre konsumtion

En stärkt investeringsvilja väntas också få en positiv inverkan på sysselsättningen. Under de senaste månaderna tyder flertalet företagsenkäter på att företagen nu avser att börja nyanställa.

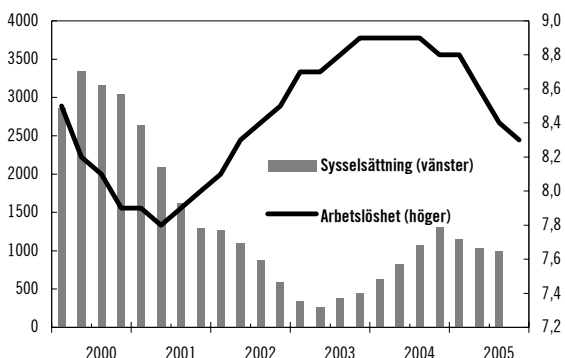
De senaste årens svaga tillväxt i euroområdet har fått ett begränsat genomslag på arbetsmarknaden. Sysselsättningstillväxten mattades visserligen rejält efter millennieskiftet men vände svagt uppåt i mitten av 2003. Den positiva trenden bröts dock i början av förra året då sysselsättningstillväxten åter dämpades. I takt med att investeringarna tar fart och tillväxten stärks väntas sysselsättningen åter stiga (se diagram 1.4).

Arbetslösheten har fallit tillbaka något sedan slutet av 2004 och väntas minska ytterligare under innevarande år. Arbetslösheten väntas uppgå till 8,4 % i år och mot prognosperiodens slut ligga kring 8,0 %, vilket i stort är den nivå

som enligt flertalet bedömare är förenligt med en stabil inflationstakt.

Diagram 1.4 Sysselsättning och arbetslöshet i euroområdet

Tusental personer, förändring jämfört med samma kvartal föregående år

Källa: Eurostat.

Det ljusare läget på arbetsmarknaden har starkt bidragit till att förbättra konsumentförtroendet. Hushållen har sedan mitten av förra året blivit allt mer optimistiska trots att stigande oljepriser lett till ett minskat konsumtionsutrymme. Konsumtionen ökade betydligt under tredje kvartalet förra året men föll tillbaka under årets sista månader. Den svaga utvecklingen under slutet av förra året bedöms dock ha varit tillfällig. Konsumtionen förutses stärkas under loppet av 2006 i takt med att sysselsättningen ökar och löneökningstakten tilltar till följd av en stramare arbetsmarknad. Under 2007 väntas konsumtionen i Tyskland dämpas av den treprocentiga momshöjning som den tyska koalitionsregeringen avser att införa. Momshöjningen leder sannolikt till att tyska hushåll till vissa delar väljer att tidigarelägga sin konsumtion till 2006.

Lågt inflationstryck

Trots den relativt svaga tillväxten under senare år har inflationen i euroområdet stabilt legat över Europeiska centralbankens (ECB) inflationsmål. Förra året uppgick inflationen till 2,2 %, vilket var sjätte året i rad som inflationen överstigit 2 %.

Förra året bidrog stigande energipriser till att pressa upp inflationen till 2,6 % i september. Sedan dess har oljepriset dämpats och inflationen har följt med ned. I takt med att oljepriset faller tillbaka under innevarande år väntas bidraget från energipriser minska och inflationen hamna

under 2 %. Kärnflationen, inflationen rensat för energi och färsk livsmedel, har minskat successivt sedan mitten av 2002 och uppgick till 1,4 % under andra halvan av 2005. Under nästa år väntas inflationen stiga till följd av en momshöjning i Tyskland, vilket tillfälligt antas höja inflationen i euroområdet med 0,2 till 0,3 procentenheter. I motsatt riktning verkar en förväntad dämpning av oljepriset och en åtstramning av penningpolitiken. Inflationen förutses uppgå till 2,0 % i år och till 2,1 % nästa år.

1.3 Asien

Stark tillväxt i Asien

År 2005 fortsatte BNP i Asien att växa starkt. Tillväxten uppgick till 6,9 %, vilket var marginellt svagare än året innan. Utvecklingen under fjolåret var något dämpad i början på året, men i slutet av året accelererade BNP-tillväxten åter när exporten tog fart som en effekt av en starkare tillväxt i de industrialiserade ländernas företagsinvesteringar. Den starka tillväxten i Asien bidrog mycket till den fortsatt goda globala BNP-tillväxten förra året.

Asien har under senare år varit den region i världen som vuxit starkast. Under 2001–2005 uppgick den genomsnittliga tillväxten till 5,9 %. I Förenta staterna och euroområdet uppgick den genomsnittliga tillväxten samma period till 2,6 % respektive 1,4 %. En starkt bidragande orsak till Asiens mycket goda tillväxt är den ekonomiska utvecklingen i Kina och Indien, de två största ekonomierna i regionen efter Japan. Tillväxten i Japan har varit betydligt lägre vilket har haft en dämpande inverkan på regionens BNP-tillväxt. År 2005 blev dock ett förhållandevis bra år för Japan och förutsättningarna för fortsatt god tillväxt är bättre än på länge.

Japan på fastare mark

Det har tagit lång tid för den japanska ekonomin att återhämta sig efter det att den finansiella bubblan sprack i början av 1990-talet. Nu finns det dock goda förutsättningar för en mer uthållig tillväxt. Företagens balansräkningar ser allt bättre ut och banksektorn tyngs inte längre av dåliga lån. De kommersiella bankerna har haft en

positiv vinstutveckling sedan 2003 och utlåningen ökar igen. Företagssektorns konkurrenskraft har stärkts och på arbetsmarknaden har systemen med de s.k. livstidskontrakten luckrats upp. En del av det omfattande korsägandet mellan företag har upplösts och utländskt ägande har blivit mer accepterat. Förra året togs också beslut om att privatisera postverket och flera andra statliga funktioner förefaller vara på väg att överföras till privata entreprenörer. Samtidigt är de finansiella förhållandena fortfarande extremt expansiva med en styrränta på noll procent.

Tillväxten i Japan har sedan 2002 successivt blivit allt starkare, och 2005 växte BNP med 2,7 %. En viktig orsak till detta är den japanska exportindustrin som redan 2001 började dra nytta av den starka efterfrågan från Kina och i ett senare skede även Förenta staterna. Förenta staterna är fortfarande Japans viktigaste exportmarknad följt av Kina, Sydkorea och Taiwan. Exportandelen till Förenta staterna har emellertid sjunkit de senaste 20 åren och Asien utgör numera Japans viktigaste exportregion. Exportandelen till Kina är numera nästan tre gånger så stor som i början av 2000-talet.

Framgångarna för de japanska exportföretagen har inte bara medfört ett positivt nettobidrag från utrikeshandeln. Det har också bidragit till en positiv spiral av ökad industriproduktion, färre konkurser, förbättrade vinster, stigande kapacitetsutnyttjande och ökade investeringar i maskiner och utrustning. Den fortsatt goda vinstutvecklingen och det höga kapacitetsutnyttjandet medför att de privata investeringarna väntas fortsätta att växa i god takt. Företagsförtroendet i industrin är högt och maskinorderingången, industriproduktionen och exporten har vänt upp efter avmattningen i mitten av 2005. Den starka globala tillväxten och en fortsatt stark efterfrågan från Kina ger goda förutsättningar för fortsatt god exporttillväxt.

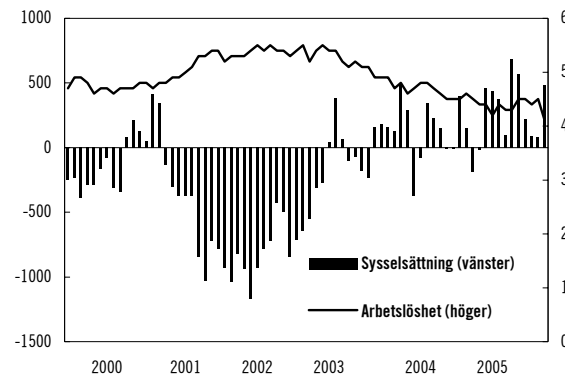
Arbetsmarknaden förbättras och konsumtionen stärks

De senaste åren har det hänt mycket på arbetsmarknaden. Sysselsättningen har ökat och arbetslösheten sjunkit (se diagram 1.5). Sedan början av 2005 har dessutom antalet heltidsanställda ökat, vilket också har medfört en positivare anda hos de japanska konsumenterna. Konsumentförtroendet är nu högre än på mycket länge och sparkvoten har minskat. För-

säljningen i detaljhandeln har successivt stärkts och för första gången på sju år ökar reallönerna. Förutsättningarna för en allt starkare konsumtion bland hushållen är därigenom goda och hushållens konsumtion förväntas öka i god takt framöver.

Diagram 1.5 Sysselsättning och arbetslöshet i Japan

Tusental personer, förändring jämfört med samma månad föregående år

Källa: Ministry of Internal Affairs and Communications.

En förväntad BNP-tillväxt över den potentiella tillväxten, stigande löner och att markpriserna faller i en allt långsammare takt indikerar också att den sju år långa perioden av fallande priser nu kan vara över. Om priserna stiger framöver möjliggör detta för den japanska centralbanken att normalisera penningpolitiken och höja styrräntan. Ett första steg i riktning mot en mer normaliserad penningpolitik togs i mars i år när de s.k. likviditetsinjektionerna upphörde. Bank of Japan har under perioden av deflation tillfört likviditet till banksystemet i syfte att försäkra sig om ett robust och stabilt banksystem och samtidigt förmå bankerna att öka sin utlåning. Penningpolitiken ska framöver i stället fokusera på prisstabilitet med hjälp av styrräntan. En alltför snabb räntehöjning riskerar emellertid att bryta den privata konsumtionstillväxten och därmed även den viktigaste drivkraften för fortsatt god tillväxt de närmaste åren. Samtidigt ökar pressen på en stramare finanspolitik. Det stora budgetunderskottet, som uppgår till 6,5 % av BNP, måste på sikt minskas. Samtidigt behövs nya resurser till pensionssystem och äldreomsorg.

Tillväxten kommer även fortsättningsvis att framför allt drivas av hushållens konsumtion och investeringarna. Även nettoexporten förväntas bidra till viss del. Den inhemska efterfrågan medför emellertid att importen ökar starkt vilket gör att bidraget från nettoexporten blir mindre

än från den inhemska efterfrågan. BNP-tillväxten förväntas uppgå till 3,2 % 2006 och 2,6 % 2007 samt 2,0 % 2008.

Fortsatt mycket hög tillväxt i Kina

I Kina växte BNP med 9,9 % 2005 och förutsättningarna för en fortsatt mycket hög tillväxt är goda både 2006 och 2007. Investeringarna, som utgör omkring hälften av BNP, väntas fortsätta att växa i god takt, trots att myndigheterna har vidtagit ett antal åtgärder för att dämpa den höga tillväxttakten. Det motverkas dock av ett stort investeringsbehov inom expansiva sektorer som energi och transport. Dessutom bidrar förberedelserna inför OS 2008 till en fortsatt hög investeringstakt.

Det finns också goda förutsättningar för att hushållens konsumtion kan växa snabbare framöver. Konsumtionstillväxten var förvisso stark 2005, men med en av världens högsta sparkvoter, som enligt vissa bedömare uppgår till 40 % är tillväxtpotentialen hög. Att sparkvoten är så hög beror till stor del på ett svagt socialt skyddsnet. Som ett led i att stärka den inhemska efterfrågan och därigenom på sikt skapa en uthålligare balans mellan inhemsk efterfrågan och export har emellertid myndigheterna tagit vissa initiativ till att förbättra det sociala skydds nätet. Även exporten bedöms fortsättningsvis växa starkt. Dels på grund av en fortsatt stark tillväxt i viktiga exportregioner utanför Asien, dels på grund av ökad handel inom Asien där inte minst de förbättrade utsikterna för Japan spelar en stor roll.

Även om inflationstrycket ökar och problemen med överinvesteringar accelererar bedöms den ekonomiska politiken vara relativt expansiv framöver. De kinesiska myndigheternas strävan mot ökad inhemsk efterfrågan och ökad konsumtionstillväxt bland hushållen talar för detta. Även den fortsatta apprecieringen av valutan bedöms bli måttlig. Konkurrenskraften får inte försämrats alltför snabbt om sysselsättningen ska fortsätta att öka.

Även Indien växer starkt

I Indien växte BNP med 8,4 % 2005, vilket var något starkare än 2004. Även i Indien finns det goda förutsättningar för fortsatt hög tillväxt med

hushållens konsumtion och företagens investeringar som de mest drivande komponenterna.

Tillväxten i Indien förväntas dock inte nå upp till målet på en tioprocentig tillväxt, som enligt myndigheterna är nödvändig för att nå önskade framsteg på arbetsmarknaden. I Indien blir servicesektorn visserligen allt större, men samtidigt har den industriella delen av ekonomin svårt att växa i tillfredsställande takt. Bidragande orsaker till detta är en otillfredsställande konkurrenssituation samt problem med infrastruktur och energiförsörjning. Exporten och industriproduktionen förväntas ändå växa i god takt framöver som en konsekvens av en stark efterfrågan från viktiga exportregioner utanför Asien och ökad handel inom Asien.

1.4 Världsmarknadstillväxten

För att bedöma utsikterna för svensk export görs en prognos för den s.k. världsmarknadstillväxten (VMT), dvs. tillväxten i den handelsvägda importefterfrågan på varor och tjänster som de svenska exportföretagen möter. Förutsättningarna för svensk export styrs dels av styrkan i den internationella konjunkturen, dels av sammansättningen av global efterfrågan. Med en starkare global tillväxt följer vanligtvis också en högre efterfrågan på svenska exportprodukter.

Utvecklingen för svensk export kan emellertid skilja sig från importtillväxten i världen. Om importen i huvudsak ökar i regioner som är relativt stora importörer av svenska varor växer VMT starkare än den samlade importökningen i världen.

Utsikterna för svensk export är framför allt kopplade till utvecklingen i länder som ligger geografiskt nära oss. Sveriges viktigaste exportregion är euroområdet dit omkring 40 % av varuexporten går (se tabell 1.2). Exportandelen till Norden uppgår till drygt 20 % medan Förenta staterna står för knappt 11 % av svensk varuexport. Trots Asiens relativt stora andel av global ekonomi går endast ca 10 % av svensk varuexport till Asien.

Förutsättningarna för svensk export beror även på den internationella efterfrågans varusammansättning. Svensk varuexport domineras i hög grad av investerings- och insatsvaror och gynnas därför relativt mycket av en stark global uppgång i investeringskonjunkturen.

Tabell 1.2 Sveriges största varuexportmarknader 2005

Exportmarknad	Värde i miljoner kronor	Andel av total export
Förenta staterna	102 676	10,6
Tyskland	100 863	10,4
Norge	84 409	8,7
Storbritannien	72 200	7,4
Danmark	66 592	6,9
Finland	59 561	6,1
Frankrike	47 972	4,9
Nederländerna	44 215	4,5
Belgien	42 070	4,3
Italien	33 695	3,5
Spanien	28 675	3,0
Kina	18 759	1,9
Polen	17 451	1,8
Ryssland	15 924	1,6
Japan	14 828	1,5

Källa: Statistiska centralbyrån.

Hög världsmarknadstillväxt i år och nästa år

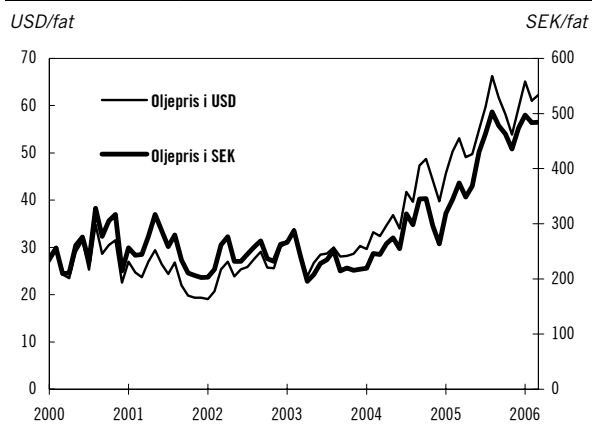
Världsmarknadstillväxten mattades under förra året till följd av en svag tillväxt i framför allt euroområdet. VMT förväntas dock stärkas under innevarande år. Orsaken är framför allt de förbättrade tillväxtutsikterna för Sveriges viktigaste exportregion euroområdet. Även den fortsatta starka tillväxten i Norden bidrar till hög VMT under innevarande år. Nästa år väntas den internationella konjunkturen fortsätta att utvecklas starkt. Detta väntas upprätthålla den totala världshandeln och en hög importefterfrågan i viktiga exportregioner.

Den starka industri- och investeringsdrivna konjunkturen i viktiga exportregioner förväntas skapa goda förutsättningar för en hög exporttillväxt av insats- och investeringsvaror. Detta gäller inte minst till euroområdet där investeringstillväxten både i år och nästa år förväntas vara hög efter flera år med låg investeringsvilja. Efterfrågan på insatsvaror, som exempelvis stål och metall, förväntas också tillta som en effekt av den starka industrikonjunkturen.

Sammantaget är förutsättningarna för svensk export mycket goda i år och nästa år. Den globala tillväxten väntas uppgå till 4,5 % i år och till 4,1 % nästa år. År 2008 väntas BNP i världen öka med 3,8 %. VMT förväntas utvecklas i en liknande riktning och bedöms uppgå till 7,8 % 2006, 7,2 % 2007 och till 6,7 % 2008.

1.5 Oljepriset

Hösten 2005 sköt petroleumpriserna i höjden efter orkanerna Ritas och Katrinas förödelse i Mexikanska golfen. Oljepriserna har därefter fallit något men hålls uppe av kvardröjande orkaneffekter, periodvis kallt väder på norra halvklotet och geopolitisk oro. De senaste månaderna har konflikten mellan Iran och västvärlden om Irans kärnkraftsprogram och återkommande rebellattacker på oljeinstallationer i Nigeria haft stor påverkan på oljepriset. I april 2006 noterades priset på råolja (Brent) för omedelbar leverans till 68 dollar per fat.

Diagram 1.6 Pris på Brentolja

Källa: International Petroleum Exchange.

Flera av de faktorer som drev upp oljepriserna 2004 och 2005, såsom låg reservkapacitet och snabb efterfrågetillväxt, bedöms fortsätta att påverka oljemarknaden 2006 och 2007. Den globala efterfrågetillväxten på råolja förväntas öka från 1,3 % 2005 till runt 2 % 2006 och 2007. Stabil tillväxt i Kina samt en återhämtning i Förenta staterna efter ett orkanhämmtat 2005 driver upp efterfrågan. Samtidigt beräknas produktionskapaciteten, såväl utanför som inom OPEC, öka i takt med att nya produktionsresurser tas i bruk. Ökningen beräknas dock bli relativt begränsad eftersom många mogna oljefält, främst i Nordsjön men även i Nordamerika och Mellanöstern, genererar allt mindre olja.

Den globala reservkapaciteten beräknas därmed öka under 2006 och 2007 med en förväntad press nedåt på oljepriserna. Kapacitetstillväxten bedöms dock vara otillräcklig för att på allvar kunna pressa ned den höga riskpremien och den höga volatiliteten i oljepriset. Oljepriset bedöms falla till 55 dollar per fat i december 2006 och till

50 dollar per fat i december 2007 och ligga kvar på den nivån 2008.

Osäkerheten i bedömningen av oljepriset är fortsatt stor. En allt större del av produktionen sker i instabila länder. Förändringar i global tillväxt, oväntade produktionsstörningar och geopolitiska spänningar har potential att kraftigt påverka oljepriset. Sannolikt är risken asymmetrisk. Ytterligare en faktor är OPEC:s prisintervall som av bedömare nu anses ligga mellan motsvarande 50 och 60 dollar för ett fat Brentolja.

2 Finansiella marknader

Den internationella konjunkturen har fortsatt att förbättras. Utvecklingen har bidragit till att obligationsräntorna stigit, men från låga nivåer. Oblighationsräntorna bedöms fortsätta stiga framöver mot bakgrund av konjunkturutvecklingen och centralbankerna väntas fortsätta strama åt penningpolitiken. Ränteuppgångarna begränsas dock av att inflationen är återhållsam. Den amerikanska centralbanken kommer under loppet av 2006 att vara färdig med sina räntehöjningar. Samtidigt har centralbankerna i Sverige och euroområdet nyligen inlett perioder med åtstramande penningpolitik. Åtstramningen har dock påbörjats från mycket låga räntenivåer. Även den japanska centralbanken bedöms börja höja styrräntan under 2006.

På valutamarknaden är det främst styrränteutvecklingen som bedöms påverka under 2006. När ränteskillnaderna mellan Sverige och omvärlden framöver minskar förutses kronan stärkas. Dollarn stärktes kraftigt under 2005 som en följd av bl.a. högre ränteläge jämfört med omvärlden och av stora kapitalinflöden. Under 2006 kommer dessa faktorer att avta i betydelse och underliggande fundamenta, som bytesbalansunderskottet, bedöms kunna påverka dollarn negativt.

För Sveriges del innebär högre räntor och starkare krona en åtstramning av de finansiella förhållandena. Det sker dock från en expansiv nivå och ränteläget kommer att fortsätta vara lågt i ett historiskt perspektiv. Sammantaget innebär det fortsatt relativt expansiva finansiella förhållanden för svensk ekonomi.

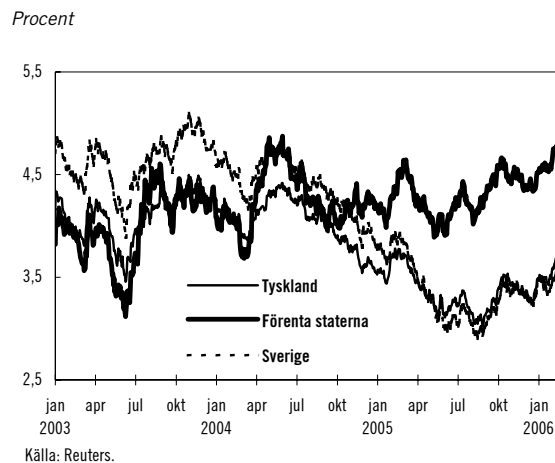
2.1 Utvecklingen i omvärlden

Stigande obligationsräntor...

De internationella obligationsräntorna har börjat stiga, men uppgången sker från historiskt låga nivåer. Sammantaget steg obligationsräntorna under hösten, men signalerna var blandade om den ekonomiska utvecklingen. Bidragande till obligationsränteuppgången var förväntningar om höjda styrräntor i Förenta staterna och Europa. I Japan ökade förväntningarna på att den mycket expansiva penningpolitiken skulle upphöra tidigare, vilket bidrog till ränteuppgången.

Uppgången i obligationsräntorna under hösten var relativt stor. Exempelvis steg den amerikanska 10-årsräntan med omkring 0,5 procentenheter från början av september till slutet av november. Efter årsskiftet har obligationsräntorna fortsatt stiga i takt med positiva konjunktursignaler. Sammantaget har 10-årsräntorna stigit med omkring 0,9 procentenheter i Förenta staterna och Europa sedan botten i september 2005.

Diagram 2.1 10-åriga obligationsräntor i Tyskland, Förenta staterna och Sverige

...och flackare avkastningskurva

Tillfälligt lägre inflationsförväntningar och en mindre positiv syn på konjunkturutvecklingen i Förenta staterna i slutet av 2005 fick de internationella obligationsräntorna att falla tillbaka. Samtidigt som långa obligationsräntor föll steg de korta obligationsräntorna då den amerikanska centralbanken fortsatte höja styrräntan. I januari fick det följden att den amerikanska 10-årsräntan blev lägre än 2-årsräntan, dvs. avkastningskurvan fick en negativ lutning. En negativ avkastningskurva har historiskt ofta signalerat en kommande recession. Nu görs dock inte den tolkningen. En förklaring till de låga långa räntorna är sannolikt en minskad terminspremie. En sådan minskning innebär att investerare kräver mindre betalt för att hålla långa obligationer eftersom man gör bedömningen att variationen i inflationen har minskat. Ökad efterfrågan på långa obligationer från investerare och pensionsfonder har också bidragit till de fallande långa räntorna. Denna press på de långa marknadsräntorna kan i kombination med Federal

Reserves räntehöjningar förklara avkastningskurvans negativa lutning.

De internationella obligationsmarknaderna bedöms fortsätta att präglas av relativt låga, om än stigande, räntenivåer. Sedan årsskiftet har långa obligationsräntor i Förenta staterna och euroområdet stigit i ungefär samma omfattning. I Japan har de långa räntorna stigit med omkring 0,7 procentenheter sedan sommaren 2005 mot bakgrund av förväntningar om en stark tillväxt och stigande priser. Stark global tillväxt, stigande inflation och inflationsförväntningar, och höjda styrräntor bidrar till att obligationsräntorna kommer att fortsätta stiga framöver. I prognosen förväntas den 10-åriga tyska obligationsräntan stiga till 4,0 % i december 2006 medan den 10-åriga amerikanska obligationsräntan förväntas uppgå till 4,90 %. I december 2007 är motsvarande prognos 4,15 % respektive 4,80 %.

Höjda styrränteförväntningar

Under hösten blev det tydligt att den amerikanska centralbanken, Federal Reserve, skulle höja styrräntan mer än vad som tidigare förväntats. Avseende Europeiska centralbanken (ECB) ändrades också förväntningarna, inledningsvis mot bakgrund av att ECB var bekymrad över inflationsutvecklingen. I takt med allt starkare positiva signaler om utvecklingen i den japanska ekonomin har förväntningarna också ökat avseende mindre expansiv penningpolitik i Japan. Förklaringen till de ändrade förväntningarna är en starkare realekonomisk utveckling, inte minst i Europa och Japan.

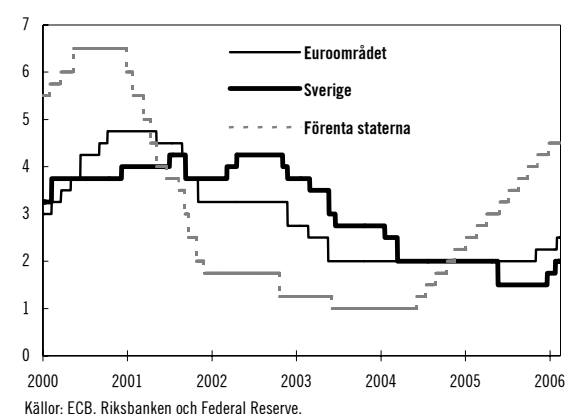
Den amerikanska centralbanken har successivt höjt styrräntan sedan sommaren 2004. Den amerikanska styrräntan ligger för närvarande på 4,75 %. Utsikterna för den amerikanska ekonomin är fortsatt positiva samtidigt som kärninfationen är relativt låg. Förväntningar om en stark BNP-tillväxt första halvåret 2006 samt en fortsatt stram arbetsmarknad ger utrymme för ytterligare räntehöjningar 2006. Federal Reserve bedöms höja styrräntan till 5,0 % under första halvåret, för att därefter avvakta upp till ett år innan utvecklingen lämnar utrymme för en sänkning av styrräntan. Prognosen för den amerikanska styrräntan är 5,0 % i slutet av 2006 och 4,25 % i slutet av 2007.

ECB:s bedömning av inflationsutvecklingen ledde till en styrräntehöjning den 1 december 2005 och ytterligare en höjning i början av mars

till sammantaget 2,5 %. Konsumentprisinfationen ligger över ECB:s mål, även om kärninfationen är relativt låg. Penningmängden, som är ECB:s andra målvariabel för penningpolitiken, fortsätter också att växa snabbt. ECB har även uttryckt oro för stigande huspriser i vissa delar av euroområdet, vilket kan kopplas till den ökade utlåningen. I kombination med en någorlunda stark konjunkturutveckling i euroområdet framöver talar detta för att penningpolitiken kan komma att stramas åt ytterligare. Prognosen för styrräntan är 3,0 % vid utgången av 2006 och 3,5 % vid utgången av 2007.

Diagram 2.2 Styrräntor i euroområdet, Sverige och Förenta staterna

Procent

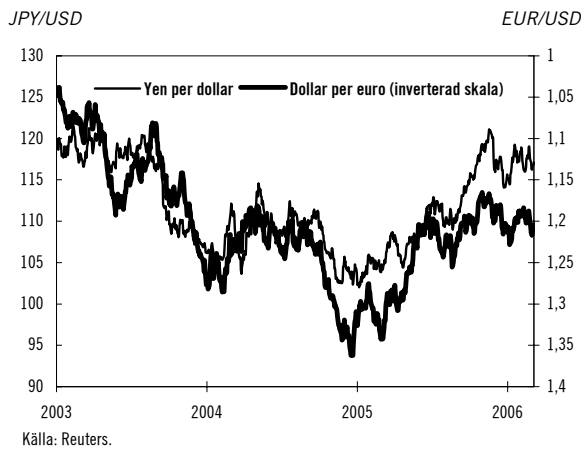
Dollarförsvagning 2006

Dollarn stärktes kraftigt under 2005. Dollarn fick stöd av fortsatta höjningar av den amerikanska styrräntan, inflöde av kapital från oljeexporterande länder och av valutainflöden till följd av en tillfällig skattelättnad på företagsvinster som återfördes till den amerikanska ekonomin (under Homeland Investment Act). Under andra halvåret 2006 väntas dock dollarn försvagas mot både euron och yenen. Effekten av den tillfälliga skattelättnaden har i stort sett försvunnit efter årsskiftet, och när Federal Reserve signalerar att räntehöjningarna är till ända förutses underliggande faktorer att bidra till att dollarn börjar försvagas. Ljusare konjunkturutsikter för euroområdet och en fortsatt åtstramning av penningpolitiken i euroområdet innebär att euron bedöms kunna stärkas.

I prognosen förväntas dollarn försvagas till 1,27 mot euron och 110 mot yenen vid utgången

av 2006. I december 2007 förväntas dollarn noteras till 1,35 mot euron och 105 mot yenen.

Diagram 2.3 Dollar mot yen och euro

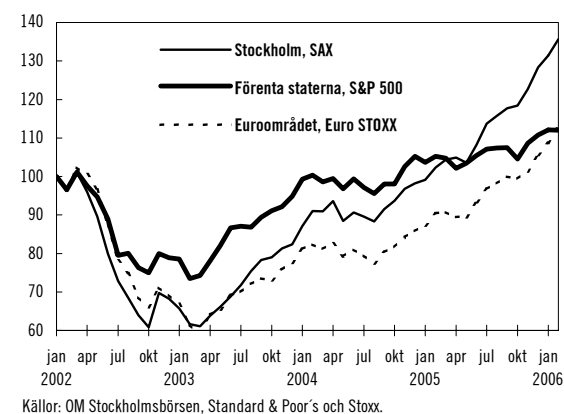

Stark utveckling på börserna

Signaler om snabbare räntehöjningar tyngde börserna under slutet av sommaren och början av hösten 2005. Positiva signaler om konjunkturutvecklingen blev starten på en kraftig börsuppgång i november. Börserna i Europa och Japan har utvecklats starkare än börserna i Förenta staterna.

Diagram 2.4 Börsutvecklingen i euroområdet, Förenta staterna och Sverige

Index 2002-01-01=100

Flera faktorer ligger bakom den positiva utvecklingen. Bland annat har bolagens vinster överträffat förväntningarna, vinstprognoserna har reviderats upp och den förväntade avkastningen på alternativa tillgångar är låg samtidigt som den underliggande internationella konjunkturen fortsätter att utvecklas väl. Trots kraftigt stigande börsindex har PE-talen

(Price/Earnings), som relaterar en akties pris till företagets vinst per aktie, i princip varit oförändrade och legat på måttliga nivåer under de senaste två åren. Detta tack vare en mycket stark vinstutveckling och uppreviderade vinstprognoser. Eftersom företagets vinster har ökat i takt med börsuppgången indikerar PE-talen i nuläget inte någon överdriven värdering av vare sig svenska, europeiska eller amerikanska börser.

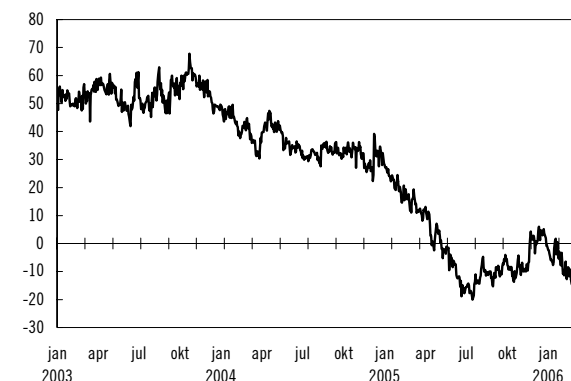
2.2 Utvecklingen i Sverige

Oblighationsräntorna stiger från låga nivåer

I Europa bottnade obligationsräntorna i september 2005 och har sedan dess stigit. I Sverige var den 10-åriga obligationsräntan som lägst 2,9 % i september. Uppgången har sedan dess varit omkring 0,9 procentenheter, vilket är i linje med den internationella utvecklingen. De faktorer som bidragit till att det internationella ränteläget är historiskt lågt har påverkat även den svenska räntemarknaden. Bland annat har efterfrågan på räntebärande tillgångar varit stor från pensionsfonderna. Den ränteuppgång som skett sedan september kan förklaras av konjunkturutvecklingen och högre styrräntor.

Diagram 2.5 Skillnad mellan 10-åriga obligationsräntor i Sverige och Tyskland

Räntepunkter

I prognosen förutses att svenska obligationsräntor kommer att stiga i år och under nästa år i takt med att de lediga resurserna i ekonomin minskar och penningpolitiken gradvis blir mindre expansiv. Svenska obligationsräntor beräknas stiga något mer än de tyska när styrränteskillnaden gentemot euroområdet framöver successivt minskar. Oblighationsräntedifferensen

mot Tyskland väntas därför minska under prognosperioden. Prognosen för den 10-åriga svenska obligationsräntan är 4,0 % i december 2006 och 4,2 % i december 2007.

Mindre expansiv penningpolitik

Riksbanken höjde i januari 2006 styrräntan för första gången sedan våren 2002. Höjningen i januari var 0,25 procentenheter till 1,75 %. I februari höjdes räntan med ytterligare 0,25 procentenheter till 2,0 %. Svensk ekonomi visar på en tydlig styrka, samtidigt som inflationen är fortsatt låg. Prissättningen på terminsmarknaden indikerar en successiv höjning av styrräntan till 2,5 % i december 2006. En fortsatt sysselsättningsökning under 2006 och 2007 och något högre löneökningstakt väntas bidra till stigande inflation på sikt. Utvecklingen på arbetsmarknaden bedöms ge högre inflation 2008. Inflationen hålls dock tillbaka av låga importpriser. Sammantaget bidrar den stigande inflationen till att Riksbanken bedöms fortsätta höja styrräntan mot en neutral nivå.

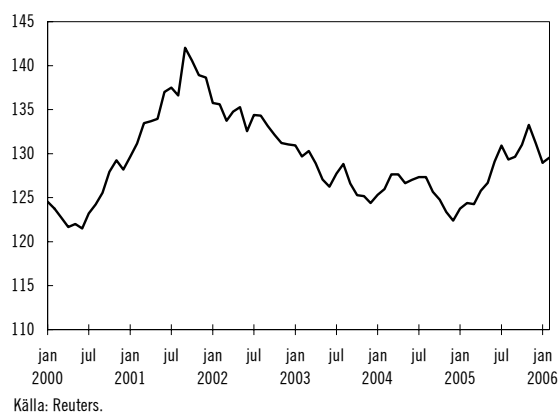
Trots åtstramningen är bedömningen att den svenska styrräntan kommer att ligga under styrräntan i euroområdet under 2006 på grund av det lägre svenska inflationstrycket. Riksbanken bedöms höja räntan vid ytterligare två tillfällen 2006. Under 2007 fortsätter åtstramningen mot bakgrund av en stark ekonomisk utveckling. Prognosen för reporäntan är 2,50 % i december 2006 och 3,50 % i december 2007.

Kronan stärks

År 2005 var ett svagt år för kronan som försvagades mot samtliga större valutor. En betydande del av kronförsvagningen kan förklaras av det låga ränteläget i Sverige jämfört med flertalet andra länder. Förväntningar om den framtida penningpolitiken har en betydande effekt på växelkursen, vilket visade sig tydligt i samband med att Riksbanken signalerade kommande räntehöjningar i november. Den förväntade ränteskillnaden mot omvärlden minskade, vilket fick kronan att stärkas. Inflationen i Sverige bedöms bli fortsatt låg och därför bedöms Riksbanken höja styrräntan i något långsammare takt. Förväntningarna om en långsammare takt i räntehöjningarna bidrog till att kronan åter försvagades.

De underliggande faktorer som påverkar kronan ser fortsatt starka ut, och en kronförstärkning förväntas framöver mot bakgrund av ett betydande bytesbalansöverskott och en stark tillväxt jämfört med omvärlden. Eftersom det som hållit tillbaka en kronförstärkning under 2005 främst var det låga ränteläget, kan kronan förväntas börja stärkas andra halvåret 2006 när Riksbanken fortsätter att höja styrräntan. Prognosen för den handelsviktade växelkursen, TCW-index, är 126 i december 2006 och 123 i december 2007. Kronförstärkningen väntas fortsätta åren därefter.

Diagram 2.6 TCW-index

Stockholmsbörsen har fortsatt att stiga

Den goda börsutvecklingen har fortsatt under vintern. Den senaste tidens uppgång på Stockholmsbörsen har varit bred och omfattat samtliga branscher. Stockholmsbörsen har nu stigit i drygt tre år. Flera faktorer ligger bakom den positiva utvecklingen. Företagens vinster har överträffat förväntningarna, vinstprognoserna har reviderats upp, och den förväntade avkastningen på alternativa tillgångar är låg.

Under fjärde kvartalet 2005 hade verkstadsbolagen den starkaste vinstutvecklingen tätt följd av dagligvaruhandel och hälsosektorn. Den enda sektor som noterar försämrade vinster är telekomtjänster som består av mobiloperatörerna Telia och Tele2. Vinsttillväxten för bolagen på Stockholmsbörsen väntas bli strax över 10 % i år och cirka 10 % även 2007 och 2008. Generellt kan sägas att den avmattning i vinsttillväxten som förväntas framöver indikerar att en period med svagare investeringstillväxt är att vänta. I övrigt är företagen generellt sett positiva i sina uttalanden och väntar sig att försäljningen ska

fortsätta att öka framöver, om än i något långsammare takt.

Förutsättningar för svensk ekonomi

Utvecklingen på de finansiella marknaderna får effekt på den svenska ekonomin genom att hushållens och företagens agerande påverkas av bl.a. räntenivån och växelkursen. Stigande tillgångspriser, t.ex. på aktier och bostäder, påverkar också hushållens konsumtion.

Bedömningen är att de finansiella förhållandena stramas åt något, men de kommer ändå att vara relativt expansiva under 2006 och 2007. Realräntorna är låga. Försvagningen av den handelsvägda kronkursen har varit större reellt än nominellt de senaste åren, vilket beror på att Sverige har haft en lägre inflation än omvärlden. Historiskt sett är ökningen i företagens och hushållens upplåning hög, penningmängden växer snabbt, realräntorna är låga och växelkursen svag. Detta är till viss del ett resultat av den expansiva penningpolitiken och bidrar till en stark efterfrågeutveckling.

Tabell 2.1 Ränte- och valutakursantaganden

Värde vid respektive års slut

	2005	2006	2007	2008
Reporänta	1,50	2,50	3,50	4,00
6-månadersränta	1,93	3,00	3,60	4,00
5-årsränta	3,16	3,65	3,90	4,15
10-årsränta	3,38	4,00	4,20	4,35
10-årsdiff. SEK-DEM	0,02	0,00	0,05	0,05
6 mån. EURIBOR	2,60	3,25	3,60	3,80
TCW-index	131	126	123	121
EUR/SEK	9,44	9,10	9,00	8,90
USD/SEK	7,95	7,17	6,67	6,59
EUR/USD	1,19	1,27	1,35	1,35

Källor: Riksbanken, Reuters och Finansdepartementet.

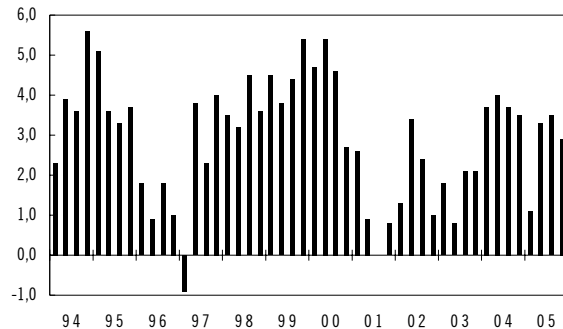
3 Svensk efterfrågan och produktion

Den exportledda återhämtning som påbörjades 2003 har successivt breddats. Under 2004 började industriproduktionen växa i en hög takt, vilket resulterade i att kapacitetsutnyttjandet steg snabbt. Det höga kapacitetsutnyttjandet, goda framtidsutsikter och låga räntor bidrog till att tillverkningsindustrins investeringar tog fart i slutet av 2004. Även bostadsinvesteringarna växte snabbt under 2004.

Den globala inbromsning som inträffade kring årsskiftet 2004/2005 ledde till en dämpning i exporttillväxten och en förhållandevis svag BNP-tillväxt det första kvartalet 2005 (se diagram 3.1). Inbromsningen var dock tillfällig och det andra kvartalet fick exporttillväxten ny fart. Samtidigt fortsatte konjunkturen att breddas i och med att hushållens konsumtion började växa snabbare, pådriven av en stark förmögenhetsställning, ökande reala inkomster, låga räntor och en förbättring på arbetsmarknaden. Den offentliga konsumtionen ökade också starkt under större delen av 2005 efter att ha stagnerat ett par år till följd av den konsolidering av de kommunala finanserna som skett. Sammantaget uppgick BNP-tillväxten till 2,7 % 2005.

Diagram 3.1 BNP

Procentuell volymförändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

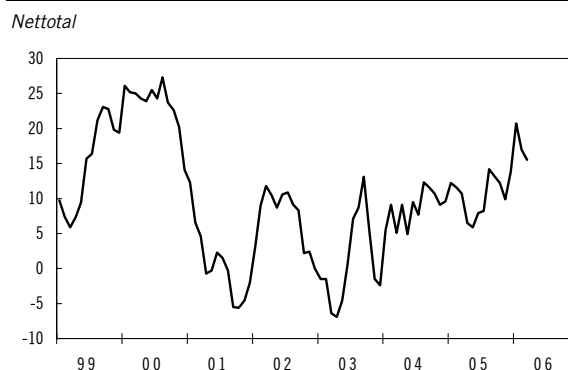
Källa: Statistiska centralbyrån.

Indikatorerna tyder på en stark inledning av 2006

Ett flertal indikatorer tyder på en hög BNP-tillväxt framöver. Konjunkturinstitutets (KI:s) indikator för hushållens förtroende ligger på nivåer som inte har observerats sedan 2000 (se diagram 3.2). Även företagen har en ljus bild av hur ekonomin kommer att utvecklas den närmaste tiden. KI:s barometer tyder på en god produktionstillväxt inom bland annat tillverk-

ningsindustrin, byggsektorn, handeln och tjänstenäringarna.

Diagram 3.2 Hushållens sammanvägda förtroendeindikator (CCI)

Källa: Konjunkturinstitutet.

Hög BNP-tillväxt under prognosperioden

Såväl finans- som penningpolitiken har en stimulerande inverkan på efterfrågan i år. Nästa år avtar den finanspolitiska stimulansen samtidigt som penningpolitiken bedöms bli mindre expansiv. Den tydliga återhämtning som syntes på arbetsmarknaden under andra halvåret 2005 fortsätter 2006 och 2007, vilket bidrar till att hushållens disponibla inkomster ökar i god takt. Hushållens konsumtion bedöms öka med i genomsnitt 3,2 % per år under perioden 2006–2008. Trots den snabba tillväxten i hushållens konsumtion under prognosperioden är utvecklingen svagare än under konjunkturuppgången 1998–2000, då hushållens konsumtionsutgifter i genomsnitt växte med 3,9 % per år. Skillnaden mellan perioderna kan delvis förklaras av en långsammare förväntad sysselsättningsökning nu än under perioden 1998–2000.

Fortsatt stark global efterfrågetillväxt och en god konkurrenskraft inom industrin gör att exporten bedöms öka med 8,2 % i år. Under 2007 och 2008 förväntas exporten successivt växa något långsammare i takt med att den globala efterfrågetillväxten mattas och kronan stärks.

Den starka tillväxten i hushållens konsumtion och i exporten framöver bidrar även till att investeringarna fortsätter att växa i god takt, motsvarande i genomsnitt 4,5 % per år under perioden 2006–2008. Det höga kapacitetsutnyttjandet i industrin bidrar till att behovet av maskininvesteringar blir fortsatt högt de närmaste åren. En fortsatt stark efterfrågan på bostäder bidrar till att bostadsinvesteringarna

ligger på en högre nivå under prognosperioden än de legat på de senaste 13 åren. Ökande problem med att rekrytera arbetskraft i delar av byggsektorn riskerar dock att dämpa bostadsinvesteringarnas utveckling under 2007.

Tillväxten i offentlig konsumtion uppgick till 1,1 % 2005. Den förhållandevis starka utvecklingen berodde i hög grad på att den kommunala konsumtionen utvecklades starkt efter ett par svaga år. Under perioden 2006–2008 förväntas den offentliga konsumtionen växa med i genomsnitt 1,0 % per år.

Importen ökade med 7,4 % 2005, vilket delvis var en följd av en stark utveckling av den inhemska efterfrågan. Då både exporten och den inhemska efterfrågan väntas öka i god takt under prognosperioden kommer importen att fortsätta att utvecklas starkt. Till detta kommer att importinnehållet i såväl exporten som hushållens konsumtion kan väntas öka framöver som en följd av den starkare kronan och en ökad internationalisering av produktionen. Importen bedöms öka med i genomsnitt 7,3 % per år under perioden 2006–2008, vilket är en snabbare ökningstakt än vad som förväntas för exporten.

Tabell 3.1 Försörjningsbalans

	Mdkr 2005	Procentuell volymförändring			
		2005	2006	2007	2008
Hushållens konsumtion	1284	2,4	3,4	3,2	3,0
Offentlig konsumtion	730	1,1	1,8	1,0	0,3
Statlig	203	-0,3	1,9	-0,3	-2,0
Kommunal	527	1,6	1,8	1,5	1,2
Fasta bruttoinvesteringar	454	8,3	5,6	4,0	4,0
Lagerinvesteringar ¹	0	-0,2	0,0	0,1	0,0
Export	1299	6,4	8,2	6,7	6,3
Import	1094	7,4	8,6	6,9	6,3
BNP	2673	2,7	3,6	3,0	2,8

¹ Förändring uttryckt i av procent av BNP föregående år.

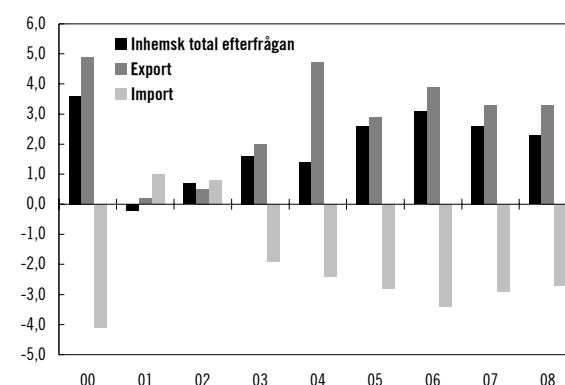
² Den kalenderkorrigerade BNP-tillväxten uppskattas till 3,9 % 2006 och 3,1 % 2007. Att den faktiska BNP-tillväxten är lägre än den kalenderkorrigerade beror på att antalet vardagar minskar från år till år 2005–2007.

Sammanfattningsvis bedöms BNP-tillväxten uppgå till 3,6 % 2006 och 3,0 % 2007 (se tabell 3.1). Då antalet arbetsdagar minskar från år till år 2005–2007 uppgår den s.k. kalenderkorrigerade tillväxten 2006 till 3,9 % och 2007 till 3,1 %. För 2008 görs ingen konjunkturbedömning utan en kalkyl baserad på potentiell tillväxt och på resursutnyttjandet i ekonomin. BNP beräknas då öka med 2,8 %. För perioden 2006–2008 blir bidraget till BNP-tillväxten från exporten något

större än bidraget från den inhemska efterfrågan. (se diagram 3.3).

Diagram 3.3 Bidrag till BNP-tillväxt

Procentenheter

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

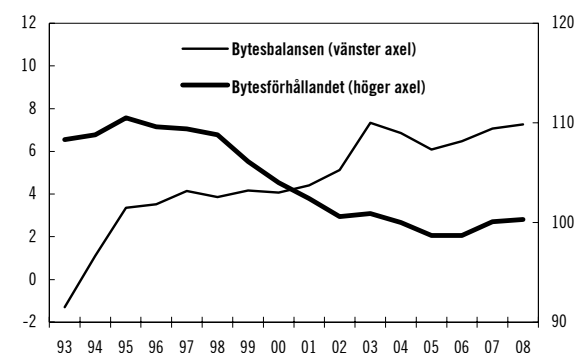
Fortsatt stora överskott i bytesbalansen

Bytesförhållandet, dvs. exportpriserna i förhållande till importpriserna, har försämrats de senaste 10 åren (se diagram 3.4). Den starka svenska produktivitetstillväxten och de kraftiga prisfallen på teleprodukter, som svarar för en jämförelsevis stor andel av svensk export, är några förklaringar till denna utveckling. Från 2007 väntas dock bytesförhållandet förbättras något, vilket främst beror på ett förväntat fall i oljepriserna. Dessutom väntas kronförstärkningen få ett större genomslag på importpriserna än på exportpriserna.

Diagram 3.4 Bytesbalans och bytesförhållande

Procent av BNP

Index 2004=100

Källor: Riksbanken, Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Bytesbalansöverskottet uppgick 2005 till 142 miljarder kronor, vilket motsvarar 6,1 % av BNP. Trots att importen väntas växa snabbare än exporten under prognosperioden bidrar utrikeshandeln till ett ökande bytesbalans-

överskott eftersom exportvolymen är så pass mycket större än importvolymen.

Riskbild

Riskbilden för den svenska ekonomin bedöms i huvudsak vara balanserad. Å ena sidan finns en sannolikhet att hushållens konsumtion utvecklas i en snabbare takt än prognostiserat under 2006 och 2007. En sådan utveckling skulle vara i linje med konjunkturuppgången i slutet av 1990-talet och skulle då även föra med sig en ännu starkare sysselsättningstillväxt och på sikt en högre inflation. Å andra sidan kan globala risker kopplade till de globala finansiella obalanserna, höga fastighetspriser och högre oljepriser dämpa den internationella konjunkturen och därmed påverka den inhemska konjunkturen.

3.1 Export

Exportökningen dämpades tillfälligt i början av 2005

I fjol växte Sveriges totala export med 6,4 %, vilket var en svagare ökning än 2004 då exporten växte med hela 10,8 %. Både varu- och tjänsteexporten växte långsammare än 2004. Störst var inbromsningen för varuexporten. Avmattningen skedde under början av året. Senare under året var exporttillväxten, jämfört med motsvarande kvartal ett år tidigare, högre.

En god global tillväxt och ökad internationell handel framöver väntas leda till en hög svensk exporttillväxt under perioden 2006–2008. Exporten bedöms växa med 8,2 % 2006 och 6,7 % 2007. År 2008 bedöms exporten växa med 6,3 %.

Tabell 3.2 Export av varor och tjänster samt prisutveckling

	Mdkr 2005	Procentuell volymförändring			
		2005	2006	2007	2008
Varuexport	972	4,5	7,5	6,6	–
Bearbetade varor ¹	811	4,2	7,6	6,8	–
Tjänsteexport	327	12,2	10,5	7,0	–
Total export	1 299	6,4	8,2	6,7	6,3
Exportpris	–	3,3	1,7	-1,0	0,0

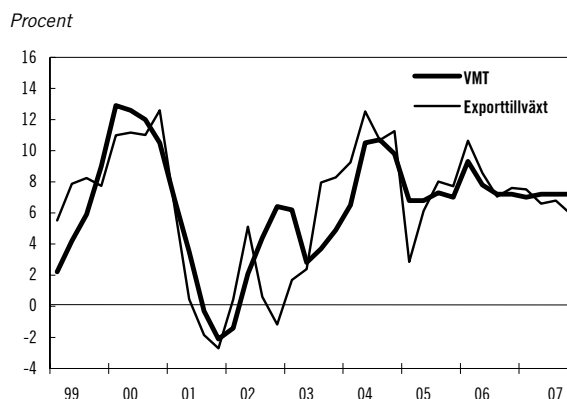
¹ Varugrupper enligt SNI.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Goda förutsättningar för svensk export 2006–2008

Svensk exporttillväxt beror i hög grad på hur efterfrågan utvecklas i de länder som Sverige exporterar till. Svensk export har historiskt följt världsmarknadstillväxten (VMT) väl (se diagram 3.5).

Diagram 3.5 Världsmarknadstillväxt (VMT) och svensk exporttillväxt

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

En fortsatt hög världsmarknadstillväxt förutses under prognosåren, vilket talar för att den starka ökningen av exporten under andra halvåret i fjol fortsätter även framöver. Orsaken till den höga världsmarknadstillväxten är framför allt de gynnsamma utsikterna i euroområdet och Norden (se även avsnitt 1.4).

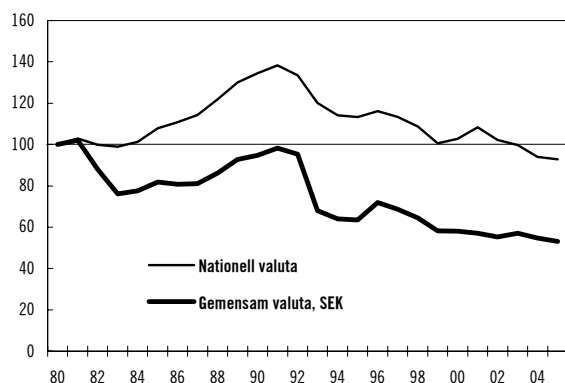
En viktig förutsättning för att exportindustrin ska kunna öka sin försäljning är att konkurrenskraften är god. Ett mått på konkurrenskraften i industrin är den relativa enhetsarbetskostnaden (se diagram 3.6). Industrins relativa enhetsarbetskostnad i nationell valuta¹ ökade kraftigt under 1980-talet. Sedan början av 1990-talet har den relativa enhetsarbetskostnaden i nationell valuta dock successivt sjunkit. Detta beror främst på den höga produktivitetstillväxten i Sverige i förhållande till konkurrentländerna. Den relativa enhetsarbetskostnaden i gemensam valuta² har fallit mer. Orsaken är kronans successiva försvagning sedan början av 1980-talet.

¹ Med relativ enhetsarbetskostnad i nationell valuta menas arbetskostnaden för att producera en enhet av en vara i Sverige i förhållande till konkurrentländerna, utan hänsyn tagen till växelkursförändringar.

² Med relativ enhetsarbetskostnad i gemensam valuta menas arbetskostnaden för att producera en enhet av en vara i Sverige i förhållande till konkurrentländerna, då hänsyn tagits till växelkursförändringar.

Diagram 3.6 Industrins enhetsarbetskostnad i Sverige relativt 11 OECD-länder

Index 1980=100

Källor: Konjunkturinstitutet, Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Ett annat mått på konkurrenskraften ges av KI:s barometer där konkurrensläget mäts i form av nettotal mellan andelen företag som uppgett att konkurrenssituationen har förbättrats respektive försämrats. Dessa nettotal för konkurrenssituationen i den svenska industrin har varit positiva sedan andra kvartalet 2005. Allra bäst upplevs läget vara på marknaderna utanför EU, där nettotalet steg kraftigt mot slutet av förra året.

Höga exportprisökningar 2005

Efter flera år av fallande varuexportpriser steg dessa relativt kraftigt under 2005. Priserna på råvaror, framför allt petroleumprodukter, ökade betydligt mer än priserna på bearbetade varor. Priserna på petroleumprodukter ökade förra året med hela 26,5 %. Även priserna på övriga råvaror, såsom aluminium och koppar, ökade kraftigt.

Det goda konkurrensläget gör att företagen trots den väntade kronförstärkningen bedöms kunna fortsätta att höja exportpriserna 2006 även om ökningarna blir betydligt mindre än 2005. I KI:s barometer indikerar företagen i tillverkningsindustrin även att de förväntar sig att de kan höja exportpriserna under 2006. Den förväntade apprecieringen av kronan innebär dock att utrymmet för prisökningar minskar. Tillsammans med bland annat fallande petroleumpriser leder detta till att exportpriserna sjunker 2007. Sammantaget bedöms exportpriserna öka med 1,7 % 2006 medan de 2007 väntas falla med 1,0 %. År 2008 väntas exportpriserna vara oförändrade.

Stark varuexport framöver

Svensk varuexport går framför allt till EU-länderna. Viktigast är euroländerna som tar emot omkring 40 % av den svenska exporten. Andra viktiga exportregioner är Norden och Nordamerika.

Från mitten av 2004 mattades den globala industrikonjunkturen, vilket ledde till att svensk varuexport under början av 2005 växte relativt långsamt. Senare under året tog den globala industrikonjunkturen åter fart och därmed ökade även efterfrågan på svenska varor. Utvecklingen av varuexporten var därför sammantaget god under större delen av 2005 och årstillväxten uppgick till 4,5 %. Det var framför allt exporten av teleprodukter som växte kraftigt även om exporten av andra viktiga varugrupper såsom maskiner och vägfordon också ökade. Bland råvarorna växte exporten av skogsvaror, därtill ökade även exporten av oljeprodukter kraftigt.

En väntad god världsmarknadstillväxt och ett gynnsamt konkurrensläge framöver bedöms leda till att den starka utvecklingen under andra halvåret i fjol fortsätter under 2006 (se tabell 3.2). Detta bekräftar även av kvartalsbarometern från KI som indikerar en stark exportorderingång framöver. Sammantaget väntas varuexporten växa med 7,5 % 2006. År 2007 förutses varuexporten växa något långsammare i och med att den globala konjunkturtillväxten bedöms mattas något och kronan väntas appreciera. Varuexporten förutses 2007 växa med 6,6 %.

Exporten av tjänster ökar starkt

Det snabbast växande segmentet i världshandeln är handeln med tjänster. I ett internationellt perspektiv växer svensk tjänsteexport starkt.

Tjänsteexporten från Sverige mattades något under första kvartalet 2005 för att därefter ta fart. Totalt sett ökade tjänsteexporten ändå starkt under förra året och tillväxten uppgick till hela 12,2 % (se tabell 3.2).

Nästan 60 % av tjänsteexporten utgörs av export av övriga tjänster, dvs. konsulttjänster, licenser, patent och banktjänster. I övriga

tjänster ingår även så kallad merchanting³. Merchanting bidrog med hela 0,3 procentenheter till BNP-tillväxten 2005. Exporten av övriga tjänster följer i stor utsträckning varuexportens utveckling. Då varuexporten bedöms utvecklas starkt framöver väntas exporten av övriga tjänster fortsätta att växa och ge det största bidraget till ökningen av tjänsteexporten.

Utländska besökare utgifter i Sverige räknas till tjänsteexporten. De senaste åren har resandet till Sverige utvecklats starkt och 2005 ökade denna del av tjänsteexporten med nästan en femtedel. Som en följd av en ljus konjunkturbild i omvärlden väntas resandet till Sverige, trots den väntade kronförstärkningena, utvecklas starkt även framöver.

Omkring en fjärdedel av tjänsteexporten utgörs av export av transporttjänster. Det kan handla om frakt av svenska varor från den svenska gränsen till utländska kunder, frakt utförd av svenska rederier mellan utländska hamnar eller persontransporter. Exporten av transporttjänster följer således den internationella handeln och väntas därför öka framöver.

Tjänsteexportens andel av exporten från Sverige har ökat de senaste åren och svarade 2005 för en fjärdedel av den totala exporten. Detta är en utveckling som bedöms fortsätta och tjänsteexporten väntas därför öka snabbare än varuexporten. Sammantaget väntas den totala exporten av tjänster öka med 10,5 % 2006 och 7,0 % 2007.

3.2 Investeringar

2005 ett starkt år för investeringarna

De fasta bruttoinvesteringarna har sedan 2003 ökat i allt snabbare takt (se diagram 3.7) och den goda investeringskonjunkturen har spridit sig till en allt större del av ekonomin. Investeringarna ökade i genomsnitt med 8,3 % 2005 och de flesta delbranscher inom näringslivet uppvisade positiva tillväxttal.

³ Med merchanting avses den handelsmarginal som uppstår när svenska moderbolag sköter fakturering av försäljning från utländska dotterbolag till ett tredjeland.

Diagram 3.7 Investeringar

Årlig procentuell förändring

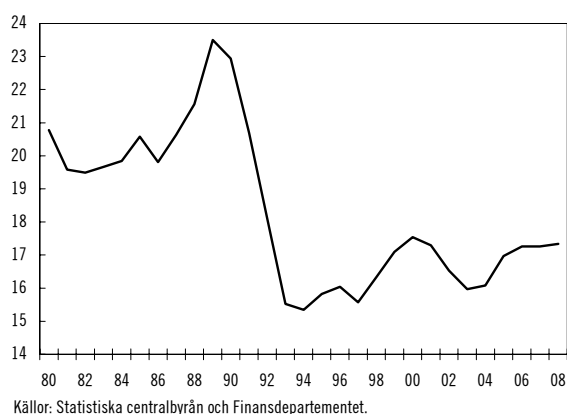

Investeringsuppgången fortsätter

Investeringsuppgången väntas fortsätta under prognosperioden, men i något långsammare takt. Ett fortsatt högt kapacitetsutnyttjande och gynnsamma finansiella förutsättningar i företagen driver på investeringstillväxten. Även bostadsinvesteringarna fortsätter att växa starkt. Sammantaget beräknas de totala investeringarna i den svenska ekonomin öka med 5,6 % i år och med 4,0 % 2007 och 2008. Investeringarna som andel av BNP förutses uppgå till 17,3 % mot slutet av 2008 (se diagram 3.8).

Diagram 3.8 Investeringarnas andel av BNP

Procent

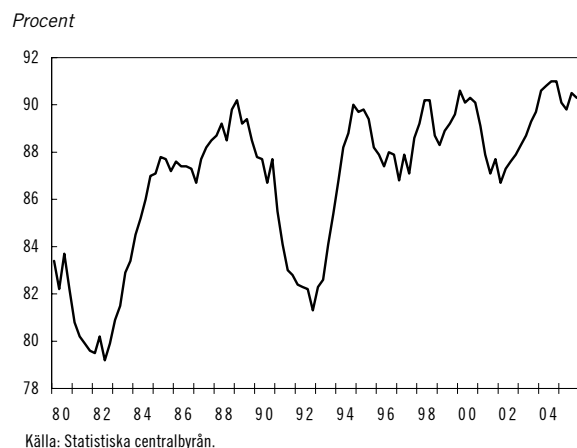

Fortsatt stark utveckling för varuproducenterna

Varuproducenternas investeringar, i synnerhet industrins maskininvesteringar, var under 2005 den enskilt största drivkraften i investeringsuppgången. Den exportuppgång som inleddes 2003 resulterade i ett stigande kapacitetsutnyttjande, vilket skapade ett behov av ökade investeringar.

Trots höga investeringsnivåer under 2005 ligger kapacitetsutnyttjandet kvar på en historiskt hög nivå (se diagram 3.9). Orderingången till industrin är fortsatt hög och under 2006 väntas både den inhemska och den utländska efterfrågan ta förnyad fart (se bl.a. avsnitt 1 och avsnitt 3.1). I kombination med en god lönsamhet i företagen och relativt låga räntor talar detta för en fortsatt ökning av investeringarna.

Diagram 3.9 Kapacitetsutnyttjandet i industrin

SCB:s investeringsenkät tyder också på att investeringsuppgången i industrin fortsätter under 2006. Enkäten visar att det är de tungt vägande maskininvesteringarna som fortsätter att växa, medan bygginvesteringarna ligger kvar på i stort sett samma nivå som under 2005. I den branschvisa uppdelningen är det inom gruppen gruvor och mineralbrott som investeringarna väntas växa mest. Till exempel investerar LKAB över 10 miljarder kronor i två nya pelletsverk i Norrbotten. Även företag inom grupperna metallverk och metallvaruindustri, textilvarutillverkning samt transportmedelsindustri förväntas öka sina investeringar kraftigt i år. I takt med att industrins kapacitet byggs ut och efterfrågetillväxten avtar väntas investeringstillväxten inom industrin dämpas under 2007.

Investeringarna i energisektorn har utvecklats starkt under 2005 och väntas fortsätta växa kraftigt under prognosperioden. Bland annat gör Vattenfall stora investeringar i elnät samt inom el- och värmeproduktion. Företaget planerar att investera ca 40 miljarder kronor i Sverige de kommande åren, bl.a. i vindkraftsanläggningar.

Optimismen inom byggindustrin är större än på länge. KI:s barometer visar på en hög orderingång samt höga förväntningar på byggmarknaden på ett års sikt. Antalet påbörjade nybyggnad

tioner av lägenheter bedöms växa framöver, och även byggandet inom näringslivet och offentliga myndigheter väntas öka. SCB:s investeringsenkät indikerar dock att byggindustrins egna och ovanligt stora investeringar under 2005 delvis var av tillfällig karaktär. Trots den goda konjunkturen förutses därför byggindustrins egna investeringar minska under 2006.

Sammanfattningsvis beräknas varuproducenternas investeringar öka med 5,9 % i år och med 3,7 % 2007.

Tabell 3.3 Investeringar

Procentuell volymförändring

	2005	2006	2007	2008
Näringslivet ¹	8,6	5,1	3,6	–
Varuproducenter	14,4	5,9	3,7	–
Tjänsteproducenter ¹	4,5	4,5	3,5	–
Bostäder	16,9	9,2	5,8	–
Offentliga myndigheter	-0,5	3,9	3,9	–
Stat	-6,0	5,1	5,0	–
Kommuner	6,1	2,7	2,7	–
Totalt	8,3	5,6	4,0	4,0

¹Exklusive bostäder.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

God utveckling för tjänsteproducenterna

Investeringarna inom tjänstesektorn fortsatte att öka förra året. Det var framför allt företag inom hushållstjänsteverksamhet och finansiell verksamhet som ökade sina investeringar, medan företag inom post- och telekommunikationer drog ner på investeringarna.

Handelns investeringar ökade något förra året. Den förväntade starka konsumtionsutvecklingen väntas bidra till att handelns investeringar ökar under prognosperioden, bl.a. genom nyetablering av varuhus. Även investeringarna inom hushållstjänsteverksamhet förutses växa i god takt.

Den starka investeringstillväxten inom finansiell verksamhet under 2005 bedöms hålla i sig i år, inte minst till följd av den goda vinstutvecklingen inom banksektorn.

Investeringarna inom företagstjänsteverksamhet, där bl.a. datakonsulter ingår, utvecklades i god takt under 2005. Denna utveckling väntas fortsätta, bl.a. på grund av den goda konjunkturen och ett ökat behov av att förnya de IT-lösningar som installerades inför millennieskiftet.

Efter tre års nedgång i investeringarna inom fastighetsförvaltning (exklusive bostäder) ökade investeringarna återigen under 2005. Vakanstalen, som låg på en hög nivå under 2003–2005, har nu börjat vända nedåt. Nybyggandet av kontorslokaler har tagit fart och under 2006–2007 väntas flera större kontorsprojekt färdigställas. Därmed bedöms investeringarna inom denna bransch öka något under de kommande åren.

Investeringarna inom post- och telekommunikationer minskade under 2005, bl.a. till följd av en långsammare utbyggnad av 3G-nätet. Täckningsgraden är nu drygt 90 %. Utbyggnaden bedöms även framöver ske i ett lugnare tempo, bl.a. på grund av fortsatta svårigheter att få bygglov samt sänkta krav på signalstyrkan från basstationerna. Kravsänkningen innebär att operatörerna kan minska antalet basstationer för den återstående utbyggnaden med ca 25 %.

Sammantaget innebär detta att tjänsteproducenternas investeringar väntas öka med 4,5 % i år och med 3,5 % nästa år.

Offentliga investeringar tar ny fart

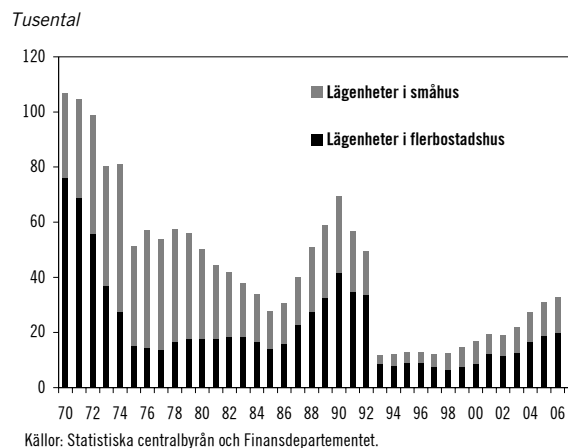
Under 2005 stärktes kommunernas finanser och deras investeringar ökade i god takt. Även i år bedöms kommunernas goda finansiella situation skapa utrymme för ökade investeringar. Staten minskade däremot sina investeringar under 2005, särskilt investeringarna i byggnader och anläggningar. Till följd av Banverkets och Vägverkets infrastruktursatsningar förutses investeringarna dock öka både i år och nästa år.

Sammantaget beräknas de offentliga myndigheternas investeringar öka med 3,9 % både 2006 och 2007.

Bostadsinvesteringarna utvecklas starkt

Byggkonjunkturen har utvecklats mycket starkt de senaste åren, särskilt till följd av en markant ökning i byggandet av bostäder. Enligt preliminära uppgifter påbörjades byggandet av drygt 31 000 lägenheter förra året, vilket motsvarar en ökning med 14 % jämfört med 2004. Sett i ett längre perspektiv har ökningarna de senaste åren skett från låga nivåer, vilket hänger samman med det stora fallet i bostadsbyggandet i början av 1990-talet (se diagram 3.10).

Diagram 3.10 Påbörjade nybyggnationer av bostäder

Den starka utvecklingen inom bostadsbyggandet väntas fortsätta framöver. Enligt KI:s konjunkturbarometer befinner sig nu indikatorerna för såväl byggande som orderingång inom byggindustrin på samma nivåer som i slutet av 1980-talet. Detta gäller även den sammanfattande konfidensindikatorn för byggindustrin. Utsikterna på ett års sikt är mer optimistiska än på flera år och närmare 60 % av företagen räknar med att byggandet kommer att öka.

En indikator på utvecklingen inom bostadsbyggandet framöver är antalet beviljade bygglov. Under andra halvåret 2005 beviljades bygglov till motsvarande 15 000 lägenheter, vilket är en ökning med 12 % jämfört med andra halvåret 2004.

Den starka byggkonjunkturen har inneburit en ökad efterfrågan på arbetskraft, och 66 % av företagen inom bostadsbyggandet upplever en brist på arbetskraft. På kort sikt bedöms detta inte hämma tillväxten i bostadsbyggandet i någon större grad, men på längre sikt ökar risken för en dämpad tillväxt. En annan riskfaktor är bristen på mark i attraktiva lägen.

Nybyggnationerna beräknas fortsätta öka under 2006, bl.a. till följd av ett fortsatt lågt ränteläge. En annan stimulerande faktor är den bostadsbrist som råder, särskilt i befolkningstäta områden. Enligt preliminära uppgifter från Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2006 uppger 41 % av landets kommuner att det råder bostadsbrist inom deras kommun jämfört med 11 % 1999. Under 2005 var den totala nettoinflyttningen till dessa kommuner drygt 25 000 personer, och den samlade befolkningsökningen i kommunerna var ca 40 000 personer. Flertalet av kommunerna som uppger att de har bostadsbrist finns i län där arbetslösheten är lägre än riksgenomsnittet. Den höga efterfrågan på bo-

städer reflekteras även i ökande huspriser. Under 2005 ökade till exempel priserna på småhus med drygt 10 %. Sammantaget bedöms antalet påbörjade nybyggnationer uppgå till drygt 33 000 lägenheter per år 2006 och 2007.

Ombyggnadsinvesteringarna ökade i god takt under 2005, vilket delvis kan förklaras av det tillfälliga ROT-avdraget. Ett starkt underliggande behov av ombyggnationer innebär dock att uppgången väntas hålla i sig under de kommande åren. Miljonprogrammet, som utgör nära en fjärdedel av det svenska bostadsbeståndet, har uppnått en ålder då bostäder vanligtvis måste genomgå omfattande underhållsinvesteringar. Enligt beräkningar från Boverket kommer ca 65 000 lägenheter per år att behöva genomgå stambyten eller andra stora underhållsinsatser under den närmaste femtonårsperioden jämfört med drygt 20 000 lägenheter per år i början av 2000-talet.

Sammanfattningsvis medför de ökade ny- och ombyggnationerna att de totala bostadsinvesteringarna i nationalräkenskapstermer beräknas öka med 9,2 % i år och 5,8 % nästa år.

3.3 Lagerinvesteringar

Kraftig minskning av lagerinvesteringarna 2005

De totala lagerinvesteringarna minskade kraftigt 2005 och drog ned BNP-tillväxten med 0,2 procentenheter. Det var främst ett stort uttag från industrins lager som lämnade ett negativt bidrag till BNP-tillväxten. Detta var ett resultat av den starka utländska efterfrågan samt en relativt svag produktionstillväxt inom industrin. Även skogslagren drog ned BNP-tillväxten, som en följd av den svåra stormen i januari 2005. Handelen ökade däremot sina lager i god takt under 2005.

Olika lagerförlopp i handeln och industrin

Även om handeln ökade sina lager under 2005, börjar företagen nu märka den ökade efterfrågan och lagren bedöms vara något tillbakapressade. Enligt KI:s konjunkturbarometer ligger netto-talet för lagerromdömet under sitt historiska ge-

nomsnitt.⁴ Detta gäller särskilt för sällanköpsvaruhandeln, partihandeln exklusive motorfordon och livsmedelshandeln. För att tillmötesgå den allt starkare efterfrågan från hushållen bedöms handeln som helhet därför fortsätta uppbyggnaden av lagren under 2006. Under 2007 förutses hushållens konsumtion mattas något, men utvecklas fortfarande förhållandevis starkt. Företagen inom handeln väntas möta den dämpade efterfrågan med en minskad uppbyggnad av lagren. Handeln som helhet beräknas därmed ge ett positivt bidrag till BNP-tillväxten i år, men ett negativt bidrag under 2007.

Industrins kapacitetsutnyttjande ligger på en fortsatt hög nivå trots kraftig investeringstillväxt. Den starka efterfrågan från framför allt exportmarknaderna bedöms innebära att industrin för tredje året i rad får göra stora uttag från lagren under 2006. Under 2007 avtar efterfrågan i styrka och företagen väntas använda den frigjorda kapaciteten till att återuppbygga lagren. Därmed beräknas industrin som helhet ge ett negativt bidrag till BNP-tillväxten under 2006, men ett positivt bidrag under 2007.

Det negativa lagerbidraget från industrin och det positiva lagerbidraget från handeln innebär att lagerinvesteringarna sammantaget bedöms ge ett tillväxtneutralt bidrag till BNP-tillväxten under 2006. Under 2007 kommer industrins återuppbyggnad av lagren vara dominerande och medföra ett positivt bidrag till BNP-tillväxten på 0,1 procentenheter. Lagerinvesteringarna antas ge ett tillväxtneutralt bidrag till BNP-tillväxten under 2008.

3.4 Hushållens konsumtionsutgifter

Konsumtionen tog fart under 2005

Under perioden 2002–2004 ökade hushållens konsumtionsutgifter med måttliga 1,5–1,8 % per år, trots att disponibelinkomsterna steg i god takt och hushållens reala och finansiella förmögenhet ökade kraftigt i värde. Den svaga utvecklingen på arbetsmarknaden under denna period kan ha medfört en ökad försiktighet hos hus-

⁴ Nettotalet utgörs av skillnaden mellan andelen företag som uppger att lagren är för stora respektive för små.

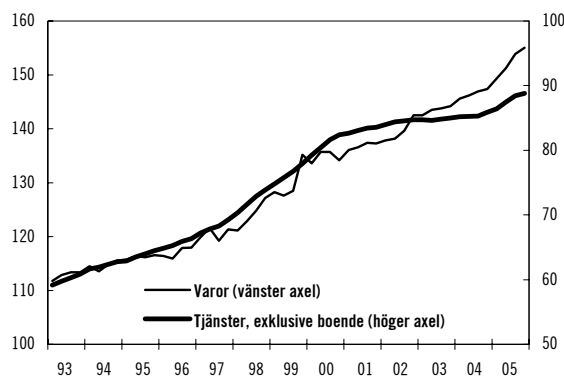
hållen, som därmed valde att spara en större andel av inkomsten.

I fjol ökade hushållens konsumtionsutgifter med 2,4 % enligt nationalräkenskaperna. Den något starkare konsumtionsökningen jämfört med de närmast föregående åren förklaras framför allt av en ljusare situation på arbetsmarknaden, förutom fortsatta disponibelinkomstökningar och stigande tillgångspriser.

Efter en förvånansvärt svag konsumtionstillväxt under första kvartalet 2005 ökade konsumtionen starkare under resten av året. Konsumtionen av varor ökade med drygt 4 %, särskilt konsumtionen av sällanköpsvaror utvecklades starkt. Konsumtionen av tjänster, som utvecklats svagt under flera år, tog fart under förra året (se diagram 3.11).

Diagram 3.11 Hushållens konsumtion av varor och tjänster

Miljarder kronor, fasta priser referensår 2004, säsongrensade värden

Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

Goda förutsättningar för fortsatt stark konsumtion

En dämpad löneutveckling och en svag ökning i antalet arbetade timmar medförde att hushållens reala disponibla inkomster ökade med endast 1,8 % 2005, trots att inkomstskatten sänktes. Hushållens kapitalvinster och därmed kapital-skatteberäkningar ha ökat vilket bidrog negativt till hushållens disponibla inkomster (se fördjupningsrutan Skatteprognoser i avsnitt 5).

Såväl antalet arbetade timmar som timlönerna förväntas öka snabbare i år. Detta gör att lönesumman väntas öka reallt med 3,5 % i år och 3,3 % nästa år. Sänkta räntor och större aktieutdelningar bidrar positivt till den disponibla inkomsten i år, liksom höjda offentliga transfereringar samt sänkta inkomstskatter. Hushållens reala disponibla inkomster beräknas därför öka med 3,0 % i år.

Under 2007 och 2008 bidrar skatter och avgifter samt stigande räntor negativt medan högre aktieutdelningar och höjda offentliga transfereringar bidrar positivt till utvecklingen av hushållens disponibla inkomster. Inkomsterna väntas då öka med 2,3 % respektive 2,0 % i reala termer.

Tabell 3.4 Hushållens disponibla inkomster

	Mdkr 2005	Procentuell förändring ¹			
		2005	2006	2007	2008
Lönesumma ²	1 082	3,0	3,5	3,3	2,4
Transfereringar från offentlig sektor	487	0,2	1,5	0,6	1,4
varav pensioner	232	-0,3	1,5	2,0	3,1
Övriga inkomster	298	2,0	2,1	0,2	1,8
Skatter och avgifter	530	3,1	2,1	1,7	2,3
Real disponibel inkomst	1 324	1,8	3,0	2,3	2,0
Prisindex	–	1,0	1,4	1,6	1,9
Nominell disponibel inkomst	1 338	2,8	4,5	3,9	3,9

¹ Hushållens reala inkomster beräknas genom att de nominella inkomsterna deflateras med implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter.

² Lönesumman motsvarar antal arbetade timmar multiplicerat med timlön, deflaterad med implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter, enligt not 1. Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Hushållens transfereringar från offentlig sektor ökar reallt med i genomsnitt drygt 1 % per år under perioden 2006–2008. Inkomstindex⁵, som styr pensionerna, ökade förhållandevis svagt under 2005, vilket medförde att pensionsinkomsterna i reala termer minskade något. Däremot väntas hushållens reala pensionsinkomster öka under 2006–2008, då inkomstindex beräknas öka något snabbare än priserna.

Hushållens inkomster från sjukdomsrelaterade transfereringar minskar under innevarande år, till följd av att antalet sjukpenningdagar beräknas minska. De sjukdomsrelaterade transfereringarna antas dock åter öka under 2007 och 2008, vilket beror på höjt inkomsttak inom sjukpenningförsäkringen och en stigande medelersättning.

Under åren framöver bedöms den öppna arbetslösheten minska. Eftersom antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program ökar i år motverkas effekten av den lägre arbetslösheten något. År 2007 och 2008 minskar både arbetslösheten och antalet deltagare i program och hus-

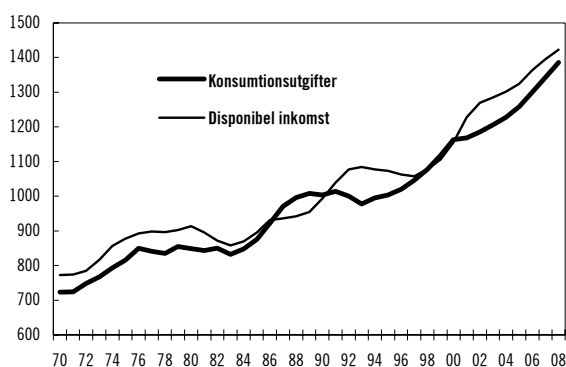
⁵ Inkomstindex baseras på den historiska löne- och prisutvecklingen.

hållens inkomster från arbetsmarknadsersättningar faller därmed relativt mycket.

I år genomförs flera reformer som ökar hushållens inkomster från familje- och barnrelaterade transfereringar. Bland annat har barnbidragen höjts från den 1 oktober 2005 och fr.o.m. den 1 juli 2006 höjs taket i föräldraförsäkringen. Utöver detta kommer vissa förändringar i underhållsstöd, bostadsbidrag och studiemedelssystemet att påverka hushållens inkomster positivt.

Diagram 3.12 Hushållens disponibla inkomster och konsumtionsutgifter

Miljarder kronor, fasta priser, referensår 2004

Anm.: Uppgifterna avser hushållssektorn exklusive Svenska kyrkan.

Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

Konsumtionen gynnas ytterligare av att hushållens finansiella tillgångar blivit allt större de senaste tre åren (se tabell 3.5). Uppgången på Stockholmsbörsen fortsatte under 2005, vilket medförde att hushållens innehav av aktier och fonder steg ytterligare i värde. Även värdet av hushållens bank- och försäkringstillgångar fortsatte att öka förra året. Hushållens skulder fortsatte emellertid också att stiga, vilket dämpade ökningen av hushållens finansiella nettoförmögenhet, dvs. finansiella tillgångar minus skulder.

Tabell 3.5 Hushållens finansiella förmögenhet

Värde vid respektive års slut, miljarder kronor, löpande priser

	2002	2003	2004	2005
Finansiella tillgångar ¹	1 874	2 091	2 187	2 521
bankinlåning	505	531	548	598
aktier och fonder	570	715	836	1 049
individuellt försäkringssparande	609	632	600	657
övrigt ²	190	212	202	217
Finansiella skulder	1 324	1 451	1 590	1 767
Finansiell nettoförmögenhet	550	640	597	754

Anm.: Exklusive värden i hushållens intresseorganisationer.

¹ Exklusive kollektivt försäkringssparande och bostadsrättsandelar.

² Sedlar, mynt, riksgäldsspar, allemanssparande, obligationer, lån till finanssektorn samt övriga finansiella tillgångar.

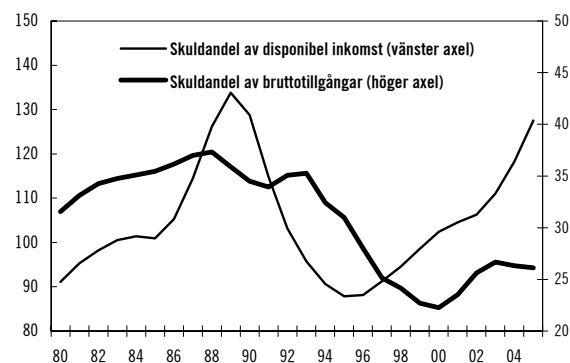
Källa: Statistiska centralbyrån (Sparbarometern).

Förutom finansiella tillgångar har hushållen även tillgångar i form av småhus och bostadsrättsandelar. Uppskattningsvis steg värdet av hushållens bostadstillgångar med 12 % förra året och uppgår till ca 3 300 miljarder kronor. Priserna på småhus har stigit kontinuerligt de senaste tio åren. Värdet av hushållens bostadsrättsandelar har också ökat under de senaste tio åren, med undantag för några få år efter millennieskiftet.

Vid en jämförelse av hushållens skulder med deras totala bruttotillgångar ligger skulderna på en förhållandevis låg nivå (se diagram 3.13). Hushållens skulder som andel av disponibel inkomst har emellertid stigit kraftigt de senaste åren, trots den starka inkomstutvecklingen, och ligger i dag nära de nivåer som rådde i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet.

Diagram 3.13 Hushållens skulder

Procent

Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

För närvarande gynnas hushållen av att de samlade ränteutgifterna hålls nere av låga räntor. Hushållens känslighet för stora ränteförändringar bör emellertid ha ökat till följd av ökad skuldsättning och att en större andel av hushållen väljer att ha rörliga lån. Räntorna antas öka under prognosperioden men ligger ändå på en historiskt låg nivå.

Indikatorerna tyder på stigande konsumtion

Förutom gynnsamma förutsättningar tyder även indikatorerna på en stark konsumtionstillväxt framöver.

SCB:s och Handels utredningsinstituts index för omsättningen i detaljhandeln visar på en förhållandevis hög volymtillväxt de senaste månaderna. Omsättningen har ökat framför allt inom sällanköpsvaruhandeln men även inom daglig-

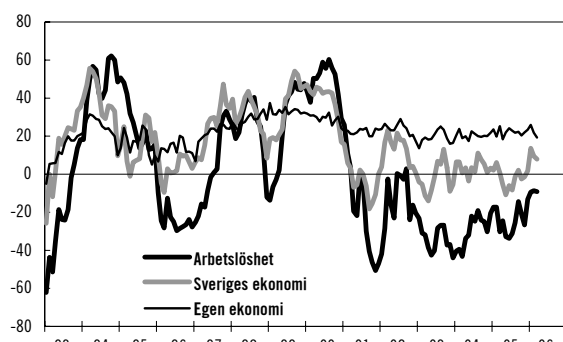
varuhandeln, vilket indikerar en stark varukonsumtion under första kvartalet 2006.

Enligt KI:s senaste konjunkturbarometer redovisar företagen inom både sällanköpsvaruhandeln och livsmedelshandeln en god försäljnings-tillväxt. Förväntningarna inför de närmaste månaderna är mycket positiva och en betydande ökning av försäljningen förutses.

KI:s undersökning av hushållens inköpsplaner visar visserligen att hushållens förväntningar om den egna och den svenska ekonomin dämpats något de senaste månaderna, däremot har hushållens syn på arbetsmarknaden blivit mer positiv.

Diagram 3.14 Hushållens förväntningar 12 månader framåt

Nettotal, procent

Anm.: Värderna före 2002 är nivåjusterade till följd av metodomläggningar.

Källor: Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

Hög konsumtionstillväxt väntas

Som nämnts ovan är förutsättningarna goda för att hushållens konsumtion ska växa i hög takt under prognosåren, vilket även tillgängliga indikatorer tyder på.

Utvecklingen på arbetsmarknaden är viktig för hur snabb konsumtionsökningen blir. Förutom att en stigande sysselsättning påverkar hushållens inkomster, har den också stor betydelse för hushållens tillförsikt inför framtiden och därmed för hushållens benägenhet att konsumera i stället för att spara. Den senaste tiden har situationen på arbetsmarknaden förbättrats. Under prognosperioden förutses en stigande sysselsättning, vilket väntas medföra stigande inkomster och att hushållens tillförsikt stärks ytterligare. Därmed förutses hushållen bli än mer benägna att konsumera.

Sammanfattningsvis bedöms hushållens konsumtionsutgifter stiga med 3,4 % 2006 och med 3,2 % 2007. Att konsumtionstillväxten väntas bli

något lägre 2007 än 2006 förklaras till stor del av att de disponibla inkomsterna inte väntas stiga lika starkt samtidigt som hushållen möter stigande räntor.

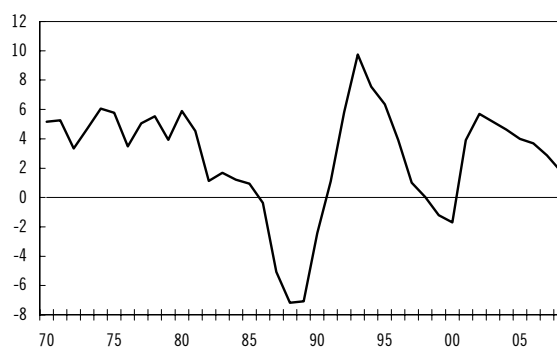
Även på lite längre sikt bedöms förutsättningarna för en hög konsumtionstillväxt vara goda till följd av en fortsatt hög inkomstökning och en stark förmögenhetsställning. I de medelfristiga beräkningarna för 2008 bedöms hushållens konsumtionsutgifter öka med 3,0 %.

Hushållens sparande minskar

I år beräknas hushållens egna sparande uppgå till 52 miljarder kronor, vilket utgör 3,7 % av hushållens disponibla inkomster. Nettosparandet i avtalspensioner beräknas uppgå till 55 miljarder kronor, vilket ger en total sparkvot på 7,4 %. Under 2007 och 2008 bedöms sparkvoten falla tillbaka något och det egna sparandet väntas uppgå till 1,8 % medan den totala sparkvoten väntas uppgå till 5,6 %. Sparkvoten väntas falla då de disponibla inkomsterna ökar långsammare samtidigt som hushållens konsumtion förväntas öka i oförändrad takt.

Diagram 3.15 Hushållens egna sparande

Procent av disponibel inkomst

Anm.: Eget sparande är hushållens nettosparande exklusive sparande i avtalspensioner.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

3.5 Offentlig konsumtion

Under perioden 1998–2002 ökade kommunal konsumtion i genomsnitt med ca 2 % per år. Stora underskott tvingade emellertid kommuner och landsting till en mer återhållsam utgiftsutveckling under 2003–2004. Förra året förbättrades kommunsektorns resultat till 13 miljarder kronor samtidigt som konsumtionen ökade med 1,6 %.

Under det sista kvartalet 2005 ökade den kommunala konsumtionen starkt. De goda finanserna i kommunsektorn i kombination med statens satsning på plusjobb väntas bidra till en fortsatt stark utveckling under 2006. I årstakt bedöms konsumtionen öka med 1,8 % 2006 och 1,5 % 2007. Under 2008 ger avtrappningen av plusjobben ett negativt bidrag till utvecklingen och den kommunala konsumtionen väntas öka med 1,2 %.

Den statliga konsumtionen inklusive socialförsäkringssektorn minskade med 0,3 % förra året. Statlig konsumtion tog fart under fjärde kvartalet 2005 och denna utveckling förväntas stärkas i år stimulerad av bidraget från arbetsmarknadsprogrammen. Under 2006 beräknas konsumtionen öka med 1,9 %. Programmens effekt på konsumtionsutvecklingen faller bort 2007 och den statliga konsumtionen väntas minska med 0,3 %. Under 2008 bidrar avtrappningen av programmen till att statlig konsumtion beräknas minska med 2 %.

Sammantaget förväntas den offentliga konsumtionsvolymen öka med 1,8 % i år, 1,0 % nästa år och med 0,3 % 2008.

3.6 Import

Hög efterfrågan på importerade varor förra året

Till följd av framför allt en stark inhemsk efterfrågan fortsatte importen av varor att stiga kraftigt 2005. En stark ökning av bland annat importen av textilvaror, kläder och skor noterades. Även importen av maskiner steg mycket i samband med en utbyggnad av produktionskapaciteten inom industrin, eftersom maskininvesteringar i relativt stor utsträckning realiserades genom import. Importen av metaller och råolja sjönk dock förra året, vilket hänger samman med att priserna på dessa produkter har stigit kraftigt i två års tid. Importen av råvaror ökade totalt sett med endast 0,5 %.

Importpriserna väntas falla igen i samband med att kronan stärks

Trenden med fallande importpriser på bearbetade varor under perioden 2002–2004, enligt nationalräkenskaperna, bröts förra året när kronan försvagades. Importprisökningen var dock ändå

lägre än prisökningen på inhemskt producerade varor, vilket innebär att det blev mer fördelaktigt att importera varor. Prisuppgången var bred under året och berörde flera importvaror. Priserna på råvaror steg kraftigt både 2004 och 2005 till följd av ett stigande oljepris, hög internationell efterfrågan på en del råvaror samt utbudsstörningar hos vissa råvaruproducenter.

Mot bakgrund av att kronan beräknas appreciera och världsmarknadspriset på olja väntas falla bedöms importpriserna på såväl bearbetade varor som råvaror minska igen i år och nästa år. Prisfallet sker trots att priserna på världsmarknaden, mätt i nationell valuta, förutses stiga med drygt 1 % per år i genomsnitt. Till följd av uppgången förra året ökar dock priserna på såväl bearbetade varor som råvaror mätt som årsgenomsnitt i år.

Tabell 3.6 Import av varor och tjänster samt prisutveckling

	Mdkr 2005	Procentuell volymförändring			
		2005	2006	2007	2008
Varuimport	828	8,1	9,1	7,0	–
Bearbetade varor ¹	624	10,3	10,3	7,9	–
Tjänsteimport	265	5,3	7,0	6,8	–
Total import	1 094	7,4	8,6	6,9	6,3
Importpris	–	4,7	1,6	-2,4	-0,2

¹ Varugrupper enligt SNI.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Fortsatt stark importtillväxt i år och nästa år

Industrikonjunkturen är inne i en expansionsfas vilket bidrar till en stark importtillväxt. Maskininvesteringarna väntas bli höga även i år och nästa år. Tillväxttakten i exporten av bearbetade varor dämpades förra året men förutses stiga igen i år, vilket ökar industriföretagens behov av att importera insatsvaror. År 2007 antas industrin också behöva öka sina lager av insatsvaror för att kunna öka industriproduktionen i den takt som krävs för att möta efterfrågan. Industrins minskning av lagren av färdigvaror bedöms då också vara över.

Hushållens konsumtion fortsätter att stiga i snabb takt de närmaste åren. Eftersom priserna på importerade varor har utvecklats svagt i förhållande till inhemskt producerade varor är det troligt att konsumtionen i större utsträckning än tidigare inriktas mot importerade produkter. Priset på råolja och övriga råvaror bedöms minska framöver vilket väntas leda till att importen av

råvaror stiger mer de kommande åren än vad den gjorde 2005.

Sammantaget bedöms varuimporten öka med 9,1 % i år och med 7,0 % nästa år.

Ökad tjänsteimport

Tjänsteimporten ökade 2005 med 5,3 % vilket är betydligt mer än 2004 (se tabell 3.6). Liksom för exporten av tjänster utgör övriga tjänster den viktigaste posten i tjänsteimporten. Övriga tjänster står för omkring hälften av tjänsteimporten. Den förutspådda starka tillväxten i varuimporten bedöms även bidra till en högre efterfrågan på import av dessa tjänster. Som en följd av en ökad varuimport ökar även importen av transporttjänster framöver.

Nästan en tredjedel av tjänsteimporten utgörs av svenskers utgifter i utlandet. Denna post ökade långsammare under 2005 än under 2004. Med en stark inhemsk konsumtionsutveckling och en apprecierande krona väntas dock resandet, och därigenom utgifterna i utlandet, öka i en högre takt framöver.

Sammantaget leder den ökade varuimporten och den starka inhemska konsumtionsutvecklingen till att även importen av tjänster ökar starkt. Tjänsteimporten bedöms öka med 7,0 % 2006 och 6,8 % 2007.

3.7 Produktion

2005 blev ett mellanår för industrin

Under vintern 2004/2005 skedde en inbromsning i efterfrågan på svenska exportvaror, vilket gjorde att industriproduktionen utvecklades mycket svagt under det första kvartalet 2005.⁶ Produktionen av investeringsvaror, där bl.a. teleprodukter och motorfordon ingår, återhämtade sig därefter något, medan produktionen av insats- och konsumtionsvaror växte mer återhållsamt. Trots att varuexporten återhämtade sig och flertalet indikatorer stärktes under senare delen av 2005, växte den totala industriproduktionen relativt långsamt. För att möta

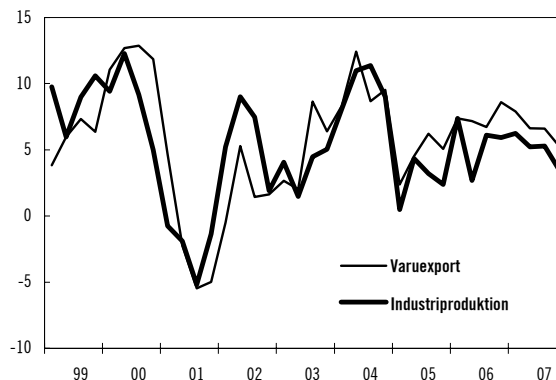
återhämtningen i exportefterfrågan förefaller det som industrin i viss utsträckning istället valde att avveckla sina lager (se avsnitt 3.3). De stora uttagen från lagren av produkter i arbete och färdiga varor de två sista kvartalen förra året bidrog till att lagerinvesteringarna inom industrin blev de lägsta på över 10 år. En annan bidragande orsak till att industriproduktionen växte långsamt i förhållande till varuexporten kan också ha varit den relativt svaga efterfrågan från hemmamarknaden. Enligt statistik från SCB ökade orderingen från hemmamarknaden med endast 0,1 % 2005.

Industriproduktionen tar ny fart i år

BNP-tillväxten väntas bli hög under prognosåren, och den tilltagande efterfrågan från utlandet medför att industrikonjunkturen stärks framöver. Konkurrenssituationen är gynnsam (se avsnitt 3.1), och den allt starkare efterfrågan på svenska varor gör att den svenska varuexporten och följaktligen industriproduktionen beräknas växa i god takt (se diagram 3.16).

Diagram 3.16 Industriproduktion och varuexport

Årlig procentuell förändring

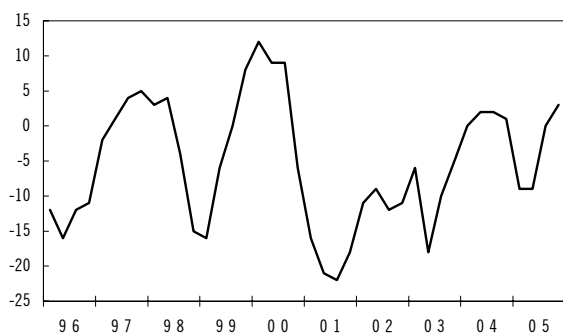
Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

KI:s barometer ger också stöd för denna bedömning. Orderingen till tillverkningsindustrin har ökat de senaste kvartalen. Tillverkningsindustrins konfidensindikator, där bland annat en bedömning om den förväntade produktionsvolymen ingår, har sedan mitten av 2005 successivt återhämtat sig. Konfidensindikatorn är nu uppe på samma nivåer som under mitten av 2004 då industriproduktionen växte kraftigt (se diagram 3.17).

⁶ Med produktion avses förädlingsvärde, dvs. bruttoproduktion minus insatsförbrukning.

Diagram 3.17 Konfidensindikator för tillverkningsindustrin

Säsongrensade kvartalsvärden

Anm.: Indikatorn baseras på förväntad produktionsvolym samt nulägesomdöme om orderstock och färdigvarulager.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Enligt barometern är det inom insats- och investeringsvaruindustrin som förväntningarna på produktionstillväxten förefaller vara mest optimistiska. Dessa två branscher står för ca 75 % av det totala produktionsvärdet i industrin.

Sammanfattningsvis är tillväxtutsikterna för industriproduktionen goda. Produktionen inom industrin väntas öka med 5,5 % i år och 5,0 % 2007 (se tabell 3.7).

Tabell 3.7 Näringslivets produktion

	Mdkr 2005	Procentuell volymförändring			
		2005	2006	2007	2008
Varuproducenter	685	2,6	4,5	4,1	-
varav: Industri	485	2,6	5,5	5,0	-
Byggverksamhet	109	7,3	4,1	3,1	-
Tjänsteproducenter	1124	3,7	4,0	3,1	-
Näringslivet totalt	1809	3,3	4,2	3,5	3,3

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Efterfrågan på bostäder driver byggproduktionen

Produktionen inom byggverksamhet växte med hela 7,3 % förra året, och man får gå tillbaka till slutet av 1980-talet för att hitta en starkare tillväxt. Det var främst den kraftiga ökningen av bostadsbyggandet som drog upp produktionen i byggföretagen.

Som redogjorts för i avsnitt 3.2 ser byggkonjunkturen ut att bli fortsatt stark framöver. KI:s barometer visar på hög orderingång, ökat byggande och stor optimism på ett års sikt. Över 30 000 nya lägenheter påbörjas både i år och nästa år, vilket bidrar till att de totala bygg- och anläggningsinvesteringarna fortsätter att öka i god takt. Sammanfattningsvis beräknas den

gynnsamma efterfrågeutvecklingen medföra att produktionen inom byggverksamhet växer med 4,1 % i år och 3,1 % 2007.

God produktionstillväxt i tjänstesektorn

Näringslivets totala tjänsteproduktion ökade med 3,7 % förra året. Det var produktionen inom de två tyngsta branscherna, handel och företagstjänsteverksamhet, som växte snabbast. Efter en avmattning det första kvartalet förra året återhämtade sig handelns produktion och växte därefter i en förhållandevis hög och jämn takt under resten av 2005, med stöd av en tilltagande hushållskonsumtion. Produktionen av företagstjänster gynnades av en stark tjänsteexport och av en god inhemsk efterfrågan.

Under 2006 väntas såväl den inhemska som den utländska efterfrågan fortsätta att stärkas, vilket medför att produktionstillväxten inom tjänstesektorn breddas. Den högre tillväxten i hushållens konsumtion (se avsnitt 3.4) bidrar bl.a. till en fortsatt kraftig ökning av handelns produktion. Hushållens konsumtion stimulerar också produktionen inom andra tjänstenärings-, såsom exempelvis hotell och restaurang. Produktionen av företagstjänster gynnas både av den goda inhemska och utländska efterfrågan. Den tilltagande utländska efterfrågan medför ökad tjänsteexport och drar upp varuproduktionen i industrin, vilket stimulerar företagstjänsterna.

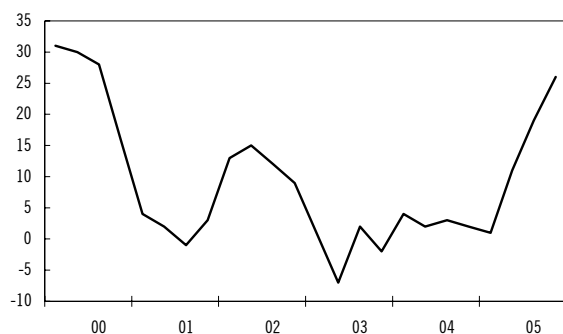
KI:s barometer tyder också på att utvecklingen inom tjänstesektorn blir stark den närmaste tiden. Inom handeln har såväl den faktiska som den förväntade försäljningsvolymen ökat stadigt de senaste kvartalen, och konfidensindikatorn har nått sin högsta nivå på fem år (se diagram 3.18). Även inom många andra delar av tjänstesektorn är optimismen stor. Efterfrågan på tjänster inom exempelvis uppdragsverksamhet, transport, dataverksamhet, och hotell och restaurang har ökat de senaste kvartalen, och många företag ser med tillförsikt på utvecklingen den närmaste tiden.

Läget är alltså starkt inom tjänstesektorn, och den goda utvecklingen av efterfrågan talar för att produktionstillväxten ökar ytterligare i år jämfört med 2005. Nästa år mattas efterfrågan något, vilket gör att produktionstillväxten dämpas. Sammantaget bedöms produktionen i tjänstesektorn öka med 4,0 % i år och 3,1 % 2007.

Sammanfattningsvis medför den starka efterfrågeutvecklingen att näringslivets produktion växer i god takt och med brett stöd från både varu- och tjänsteproducenter under prognosperioden. Näringslivets totala produktion väntas öka med 4,2 % i år och 3,5 % 2007. Under kalkylåret 2008 beräknas näringslivets produktion växa med 3,3 %.

Diagram 3.18 Konfidensindikator för handeln

Säsongrensade kvartalsvärden

Anm.: Indikatorn baseras på faktisk och förväntad försäljningsvolym samt nulägesomdöme om varulager.
Källa: Konjunkturinstitutet.

Offentlig produktion

Produktionen av välfärdstjänsterna vård, skola och omsorg sker till större delen i kommunal regi, men sedan början av 1990-talet har kommuner och landsting i allt större utsträckning lagt ut verksamhet på entreprenad, hyrt in personal och privatiserat eller bolagiserat daghem, sjukhus med mera. Denna förändring gör att konsumtionen kan växa snabbare än produktionen. Förra året ökade produktionen inom kommunal sektor med 0,4 % medan konsumtionen ökade med 1,6 %. Kommunal konsumtion drevs istället av förbrukning av material och tjänster samt sociala naturaförmåner (läkemedel, tandvård, privata daghem med mera). De starka finanserna i kommunsektorn i kombination med statens satsning på plusjobb väntas innebära att en högre andel av produktionen förläggs inom den kommunala sektorn de närmaste åren. Produktionen förväntas öka med 1,6 % i år, 1,4 % nästa år samt med 1,0 % 2008, medan konsumtionen ökar med i genomsnitt 1,5 % per år under samma period.

I staten minskade produktionen med 0,6 % förra året. Förbrukningen var stark varför konsumtionen inte minskade i samma utsträckning. Under 2006 och 2007 väntas

produktionen lyftas av statens satsning på utökade arbetsmarknadspolitiska program och beräknas öka med 1,2 % respektive 0,8 %. Avtrappningen av plusjobben 2008 förväntas leda till att produktionen minskar med drygt 1 %.

Sammantaget väntas produktionen i offentlig sektor öka med i genomsnitt ca 1,0 % per år 2006–2008.

3.8 Bytesbalans och bruttosparande

Minskat bytesbalansöverskott 2005

Överskottet i bytesbalansen uppgick till 6,1 % av BNP 2005, vilket är en minskning med 0,8 procentenheter jämfört med 2004 (se tabell 3.8). Minskningen berodde framför allt på ett minskat överskott i handelsbalansen. Även kapitalavkastningsnettot bidrog till minskningen av bytesbalansöverskottet. Dämpningen motverkades dock delvis av ett kraftigt ökat tjänstetnetto.

Tabell 3.8 Bytesbalans

Miljarder kronor, löpande priser, om ej annat anges

	2005	2006	2007	2008
Handelsbalans	142	140	157	169
<i>procent av BNP</i>	5,3	5,0	5,3	5,4
Tjänstebalans	61	75	86	92
Faktorinkomster	-5	3	5	7
Löpande transfereringar	-35	-36	-36	-39
Bytesbalans	163	183	211	228
<i>procent av BNP</i>	6,1	6,5	7,1	7,3
Kapitaltransfereringar	2	-4	-4	-5
Finansiellt sparande	165	179	206	222
<i>procent av BNP</i>	6,2	6,3	6,9	7,1

Anm.: Bytesbalansen redovisas enligt Riksbankens definition. Fördelningen mellan bytesbalansens poster i Riksbankens statistik skiljer sig från NR:s fördelning i försörjningsbalansen.

Källor: Riksbanken, Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Försämringen av handelsöverskottet väntas, i viss mån, fortsätta även i år. Under perioden 2007–2008 väntas dock handelsbalansen ge ett ökande överskott. Även det stigande nettot av tjänstehandeln och ett ökat kapitalavkastningsnetto bedöms bidra positivt till bytesbalansöverskottet.

Att handelsöverskottet stärks framöver beror till viss del på att exportvolymen ökar mer än importvolymen trots att ökningstakten, i pro-

cent räknat, är högre för importen. Det förklaras av att exportvolymen är mycket högre i utgångsläget. Förstärkningen av utrikeshandelsöverskottet beror även på att exportpriserna ökar snabbare än importpriserna vilket påverkar bytesförhållandet. Bytesförhållandet förbättras med 1,4 % 2007 och 0,2 % 2008. I år väntas bytesförhållandet vara oförändrat.

Överskottet i bytesbalansen väntas öka till 6,5 % av BNP 2006 samt 7,1 % respektive 7,3 % av BNP 2007 och 2008.

Bruttosparande

Det totala bruttosparandet 2005 uppgick till 23,1 % av BNP (se tabell 3.9). Omkring en fjärdedel av bruttosparandet utgjordes av finansiellt sparande medan det reala sparandet svarade för omkring tre fjärdedelar. Det finansiella sparandet motsvarar, i princip, överskottet i bytesbalansen. Av det reala sparandet användes i princip hela sparandet till fasta investeringar som 2005 uppgick till 17 % av BNP.

Av det finansiella sparandet står hushållen för den största delen. Förra året uppgick hushållens finansiella sparande till 3,1 % av BNP. Framöver beräknas hushållens finansiella sparande minska, framför allt på grund av att hushållens konsumtion väntas öka mer än dess disponibla inkomster. Nettosparandet inklusive avtalspensioner väntas minska samtidigt som hushållens investeringar förväntas öka. Detta drar ned det finansiella sparandet ytterligare. Som andel av BNP beräknas hushållens finansiella sparande uppgå till 2,9 % i år och falla tillbaka till 2,0 % 2008.

Starka offentliga finanser medför att det offentliga sparandet överstiger 2 % under hela prognosperioden.

Framöver väntas både det finansiella och det reala sparandet öka. Sammantaget ökar bruttosparandet därmed successivt till 24,5 % av BNP 2008.

Tabell 3.9 Bruttosparande

	Mdkr 2005	Andel av BNP i löpande priser			
		2005	2006	2007	2008
Realt sparande	453,6	17,0	17,2	17,3	17,4
Fasta investeringar	453,7	17,0	17,2	17,2	17,3
Lagerinvesteringar	-0,1	0,0	-0,1	0,0	0,0
Finansiellt sparande ¹	164,9	6,2	6,3	6,9	7,1
Offentlig sektor	71,1	2,7	2,0	2,2	2,8
Hushåll	83,7	3,1	2,9	2,5	2,0
Företag	10,1	0,4	1,4	2,2	2,3
Bruttosparande	618,5	23,1	23,5	24,2	24,5

¹ Enligt Riksbankens definition.

Källor: Statistiska centralbyrån, Riksbanken och Finansdepartementet.

3.9 BNI

Bruttonationalinkomsten (BNI) beräknas genom att man till BNP i löpande priser adderar svenska inkomster i utlandet och subtraherar utländska inkomster i Sverige. BNI ligger till grund för beräkandet av bl.a. biståndsanslaget och EU-avgiften.

Framöver väntas Sveriges BNI vara högre än BNP då Sveriges nettoställning gentemot omvärlden stärks som följd av de stora bytesbalansöverskotten (se tabell 3.10).

Tabell 3.10 Bruttonationalinkomst

Miljarder kronor, löpande priser

	2005	2006	2007	2008
BNP	2 673	2 820	2 977	3 128
Primära inkomster netto ¹	-7	3	6	8
BNI	2 666	2 824	2 984	3 136

¹ Löner, kapitalavkastning, subventioner och skatter gentemot utlandet.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

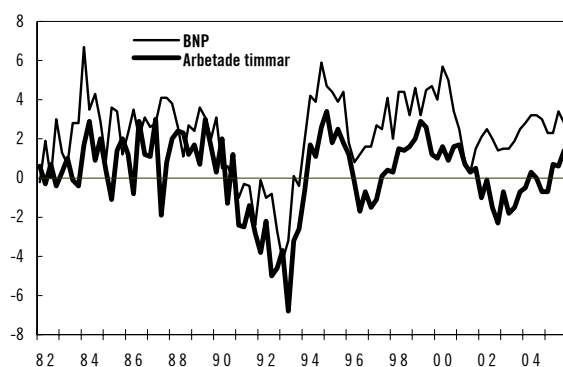
4 Arbetsmarknad, resursutnyttjande och inflation

Sysselsättningen ökar starkt 2006 och 2007

Den konjunkturåterhämtning som inleddes under andra halvåret av 2003 innebar att antalet arbetade timmar började växa 2005 (se diagram 4.1). Under loppet av 2005 började även sysselsättningen stiga. Som en följd av ett stigande arbetskraftsutbud låg dock den öppna arbetslösheten kvar på en hög nivå under 2005. Den höga arbetslösheten har medfört att regeringen ökat de arbetsmarknadspolitiska programvolymerna, vilka i år beräknas uppgå till 161 500 personer.

Diagram 4.1 Arbetade timmar och BNP

Årlig procentuell förändring, kalenderkorrigerade kvartalsdata

Källor: Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

Under de senaste åren har produktivitetstillväxten i den svenska ekonomin varit stark. Därmed har produktionen kunnat växa snabbt utan att antalet arbetade timmar har ökat nämnvärt. Under 2005 bromsade dock produktivitetstillväxten in, och antalet arbetade timmar ökade. Framöver bedöms produktivitetstillväxten bli lägre än genomsnittet för åren 2002–2004.

En fortsatt stark BNP-tillväxt kopplad till en lugnare produktivitetstillväxt innebär att antalet arbetade timmar väntas utvecklas i god takt under prognosperioden. Antalet arbetade timmar bedöms öka med 1,1 % i år och 0,8 % 2007.

Sysselsättningen ökade med 0,8 % mellan 2004 och 2005 och förväntas växa snabbt under prognosperioden. De flesta indikatorer på arbetsmarknaden har förbättrats det senaste året och är nu positiva. Sysselsättningen förväntas öka med 1,8 % i år och 1,0 % 2007. Den reguljära sysselsättningsgraden, där sysselsättning i arbetsmarknadspolitiska program exkluderas, stiger i en jämn takt och väntas 2008 uppgå till 78,6 % för åldersgruppen 20–64 år.

Den starka sysselsättningsökningen har dock hittills endast fått ett begränsat genomslag på arbetslösheten till följd av det ökande arbetskraftsutbudet. Utbudet bedöms fortsätta öka med 0,7 % 2006 och 0,5 % 2007, dvs. i en betydligt lägre takt än sysselsättningen. Den öppna arbetslösheten väntas sjunka till 4,9 % i år och 4,5 % nästa år. Den totala arbetslösheten, som även omfattar personer i arbetsmarknadspolitiska program, sjunker till 8,5 % i år och 8,0 % 2007.

Resursutnyttjandet är lågt

Den relativt höga arbetslösheten, de låga bristtalerna, de måttliga löneökningarna och den svaga inflationen tyder på att det finns gott om lediga resurser i ekonomin. Detta kan också uttryckas som att det s.k. BNP-gapet är negativt.

BNP-gapet definieras som skillnaden mellan den faktiskt uppmätta BNP-nivån och den potentiella BNP-nivån, dvs. den nivå på BNP som kan uppnås utan att löner och priser stiger i alltför hög takt. Ett negativt gap – dvs. en faktisk BNP-nivå som är lägre än den potentiella – innebär att det finns lediga resurser i ekonomin och att inflationstrycket är lågt. Faktisk BNP kan då stiga snabbare än potentiell BNP utan att det uppstår inflationsdrivande löneökningar.

Produktionen i ekonomin bestäms av antalet sysselsatta, de sysselsattas medelarbetstid och deras produktivitet. BNP-gapet kan därför delas upp i ett sysselsättningsgap, ett medelarbetstids-gap och ett produktivitetssgap, alla uttryckta i procent av respektive potentiell nivå.

Från 2004 till 2005 bedöms BNP-gapet ha vidgats något, till -1,5 %, trots att BNP-tillväxten var god och sysselsättningsutvecklingen, mätt i antal personer, vände uppåt. Det beror på att den faktiska produktiviteten 2005 ökade mindre än den potentiella. Den faktiska sysselsättningen steg 2005 i ungefär samma takt som den potentiella och sysselsättningsgapet beräknas till -1,8 %. Det bedöms alltså ha funnits mer lediga resurser på arbetsmarknaden än vad BNP-gapet indikerar.

Medelarbetstiden bedöms ligga på en lägre nivå än den potentiella. Förra året skedde en återgång mot en mer långsiktigt hållbar nivå då den faktiska medelarbetstiden utvecklades starkare än den potentiella. Antalet arbetade timmar steg därmed mer än den långsiktiga öknings-takten.

I år beräknas såväl BNP som antalet sysselsatta öka snabbt. BNP-gapet minskar därmed till -0,6 % och sysselsättningsgapet till -0,7 %. År 2007 fortsätter gapen att minska.

Tabell 4.1 Resursläget

Procent av potentiell nivå

	2005	2006	2007	2008
BNP-gap	-1,5	-0,6	-0,3	0,0
Produktivitetsgap	0,5	0,3	0,0	0,0
Medelarbetsstidsgap	-0,4	-0,3	0,0	0,0
Sysselsättningsgap	-1,8	-0,7	-0,3	0,0

Anm.: Delarna summerar inte alltid till totalen, se fotnot i tabellsamlingen i slutet av denna bilaga.

Källa: Finansdepartementet.

Ekonomi går mot fullt resursutnyttjande 2008

Det är svårt att göra en konjunkturbedömning som sträcker sig längre än två år framåt i tiden. Därför ska beräkningarna för 2008 inte ses som en konjunkturprognos utan bygger i stället på bedömningar av resursläget 2007 och av den potentiella tillväxttakten samt på ett antagande om att ekonomin går mot fullt resursutnyttjande.

Potentiell BNP beräknas 2008 öka med 2,5 %, varav sysselsättningen beräknas bidra med endast 0,2 %. Eftersom det fortfarande bedöms finnas lediga resurser i ekonomin 2007 kan dock antalet sysselsatta och BNP 2008 växa med 0,5 % respektive 2,8 % utan att löne- och prisdrivande bristsituationer uppstår. Därmed sluts BNP- och sysselsättningsgapen 2008. Arbetslösheten faller dock inte i samma utsträckning som sysselsättningen stiger mellan 2007 och 2008 eftersom antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program minskar.

Löne- och prisutvecklingen är fortsatt dämpad

Som en följd av det låga resursutnyttjandet har det varit förhållandevis lätt de senaste åren för arbetsgivarna att rekrytera lämplig arbetskraft. Detta har inneburit att den nominella löneökningstakten successivt har dämpats de senaste åren. Löneökningstakten väntas stiga något framöver i takt med att resursutnyttjandet ökar. Avtalen på större delen av arbetsmarknaden löper ut under 2007, dvs. i ett arbetsmarknadsläge som är betydligt ljusare än vid den föregående avtalsrörelsen. Detta kan förväntas bidra till att löneökningstakten tilltar 2007. Samman-

taget väntas lönerna öka med 3,4 % 2006 och 3,9 % 2007.

Inflationen är låg. Mätt som årsgenomsnitt uppgick inflationen 2005 till 0,5 % enligt konsumentprisindex (KPI), medan den underliggande inflationen (UND1X) uppgick till 0,8 %. Hittills under 2006 har inflationen varit fortsatt dämpad. Under prognosperioden förväntas fallande oljepriser och en starkare krona bidra till att den importerade inflationen utvecklas svagt.

Det låga resursutnyttjandet och den dämpade löneutvecklingen innebär att det inhemska inflationstrycket endast stiger långsamt framöver. I kombination med en låg inflation på importerade varor innebär detta att den underliggande inflationen väntas uppgå till endast 1,3 % i år och 1,7 % 2007. KPI-inflationen – som framöver påverkas av de stigande bostadsräntorna – förväntas uppgå till 1,4 % i år och 2,2 % 2007. Under 2008 får den snabba förbättringen på arbetsmarknaden större genomslag på löner och priser, och den underliggande inflationen stiger men beräknas inte nå upp till Riksbankens inflationsmål under 2008.

Riskbild

Resursutnyttjandet bedöms i nuläget vara förhållandevis lågt, samtidigt som arbetskraftsutbudet väntas öka i god takt de kommande åren. Detta innebär att den svenska ekonomin kan växa snabbt utan att betydande flaskhalsar och inflationsproblem uppstår. Om tillväxten skulle bli högre än vad som förutses i denna prognos, eller om arbetskraftsutbudet skulle utvecklas svagare, finns dock en risk för att det uppstår flaskhalsar och därmed högre inflation.

Den starka ökningen av antalet platser i arbetsmarknadspolitiska program under 2006 innebär också en riskfaktor i prognosen. Om inte de beslutade programvolymerna uppnås finns en risk att arbetslösheten hamnar på en högre nivå än enligt prognosen.

4.1 Arbetsmarknad

Stark utveckling sedan andra halvåret 2005

Efter att ha utvecklats svagt under fyra års tid vände sysselsättningen uppåt under andra halvåret 2005. Enligt Statistiska centralbyråns arbets-

kraftundersökning (AKU) ökade sysselsättningen med 0,8 % år 2005. Den statistikomläggning⁷ som genomfördes under året bedöms dock ha drivit upp siffrorna. Enligt nationalräkenskaperna ökade sysselsättningen förra året med endast 0,3 %.

Till följd av att även arbetsutbudet ökade i god takt förändrades inte den öppna arbetslösheten jämfört med föregående år. På grund av statistikomläggningen går det i dagsläget inte att med säkerhet uttala sig om vilka grupper som fått arbete, men det troliga är att de till en stor del utgörs av personer som tidigare räknades som studerande utanför arbetskraften.⁸

Den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden har fortsatt under inledningen av 2006. Sysselsättning och arbetskraftsutbud har ökat och den öppna arbetslösheten har minskat.

Utvecklingen i näringslivets olika sektorer skiljer sig åt. Sysselsättningen har kontinuerligt ökat i byggsektorn och i den privata tjänstesektorn under två respektive ett års tid, medan den minskat i industrin. I kommunal sektor har sysselsättningen ökat marginellt, medan den minskat i statlig sektor. Inom den privata tjänstesektorn utvecklades företagstjänsterna allra starkast förra året, både mätt i procentuell tillväxttakt och som bidrag till sektorns sysselsättningsökning. Företagstjänster var även den bransch som bidrog mest till den totala sysselsättningsökningen under 2005.

Indikatorerna har stärkts under det senaste året

Indikatorerna för arbetsmarknaden har förbättrats under 2005 och inledningen av 2006.

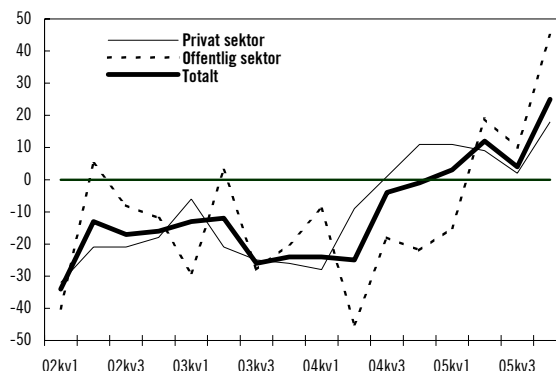
Antalet nyanmälda lediga platser med mer än 10 dagars varaktighet som anmälts till landets arbetsförmedlingar har ökat kontinuerligt sedan mitten av 2005. Den kraftiga ökningen under andra halvåret 2005 ska dock tolkas med viss försiktighet sedan det framkommit att en del av

de lediga platserna räknats mer än en gång av Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS).

Att antalet lediga jobb ökat under loppet av 2005 understöds dock även av andra statistik-källor. Enligt SCB:s konjunkturstatistik ökade antalet lediga jobb med 25 % fjärde kvartalet 2005 jämfört med ett år tidigare (se diagram 4.2), och enligt TCO ökade antalet orubricerade platsannonser i de största dagstidningarna med 50 % i december 2005 jämfört med december 2004.

Diagram 4.2 Lediga jobb

Årlig procentuell förändring, kvartalsdata

Källa: Statistiska centralbyrån.

Indikatorerna ger dock en fingervisning om att den branschvis splittrade utvecklingen under föregående år kommer att bestå en tid framöver. Enligt KI:s senaste konjunkturbarometer är företagens anställningsplaner fortsatt optimistiska inom byggsektorn och stora delar av privat tjänstesektor, medan de är fortsatt negativa inom industrin.

Antalet arbetade timmar steg under loppet av 2005 enligt nationalräkenskaperna och har fortsatt att stiga under inledningen av 2006. Historiskt brukar en ökning av antalet arbetade timmar följas av att antalet sysselsatta stiger med en fördröjning på ett till två kvartal.

Antalet programdeltagare ökar kraftigt i år

Antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program uppgick i genomsnitt till 123 000 under 2005. Antalet platser väntas i år uppgå till 161 500. Under inledningen av året har programvolymen inte ökat i önskad omfattning, t.ex. så har plusjobben inte ökat i den takt AMS planerat. Genom att regeringen i denna proposition föreslår en omfördelning från sysselsättningsprogram till utbildningsprogram förbättras

⁷ De två viktigaste definitionsförändringarna rör sysselsättning och arbetslöshet. Till skillnad från tidigare räknas numera personer som är folkbokförda i Sverige men arbetar vid ett arbetsställe utomlands som sysselsatta och i arbetskraften. Till gruppen arbetslösa hänförs nu alla personer som saknar arbete men som skulle kunna arbeta och aktivt har sökt arbete under referensveckan. Tidigare fanns också ett krav att personen velat arbeta.

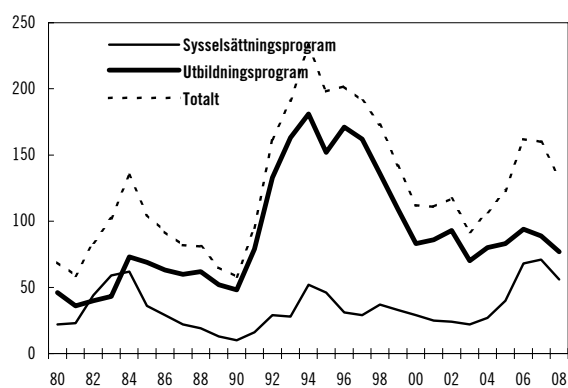
⁸ En indikation på detta är att antalet inskrivna vid arbetsförmedlingen som gått från arbetslöshet till arbete knappt har förändrats under det senaste året.

möjligheten att nå upp till planerade volymer. Detta eftersom utbildningsprogram i allmänhet är lättare att utöka snabbt än sysselsättningsprogram. Ökningen av programvolymen är i och med denna omfördelning ungefär jämnt fördelad mellan sysselsättningsprogram och utbildningsprogram för innevarande år.

I denna proposition föreslår regeringen en ökning av programmen med ytterligare 11 000 år 2007 och 2008 jämfört med planerna i budgetpropositionen för 2006. Det innebär att nästa år väntas den totala programvolymen endast minska marginellt. Inriktningen kommer dock att ha en något större vikt mot sysselsättningsprogram än under innevarande år. År 2008 minskar programvolymen ytterligare (se diagram 4.3).

Diagram 4.3 Deltagare i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program

Tusental personer, årsgenomsnitt

Källor: Arbetsmarknadsstyrelsen och Finansdepartementet.

Prognosen för arbetsmarknaden bygger på att den planerade volymen arbetsmarknadspolitiska program uppnås. Den bygger också på att de arbetsmarknadspolitiska programmen i mindre utsträckning än tidigare satsningar tränger undan reguljär sysselsättning. En stor del av satsningen ligger i offentlig sektor där risken för undanträngning generellt bedöms vara lägre än i privat sektor. De satsningar som görs är också till stor del riktade mot svaga grupper vilket också minskar risken för undanträngning.

Sysselsättningen fortsätter att stiga

Under andra halvåret 2005 utvecklades sysselsättningen, antalet arbetade timmar och kortsiktsindikatorerna positivt. Tillväxten i ekonomin väntas bli stark under 2006 och 2007. Andelen företag som upplever brist på arbets-

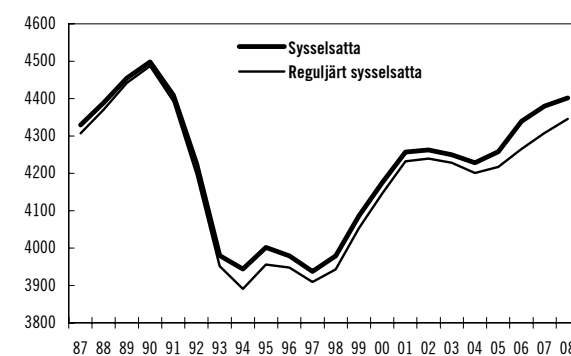
kraft och rekryteringssvårigheter är i dagsläget relativt liten. Förutsättningarna för att sysselsättningen ska fortsätta att öka kan därmed sägas vara goda.

Under prognosperioden väntas antalet arbetade timmar fortsätta öka i god takt. Sysselsättningen räknat i antal personer förutses utvecklas något starkare än sysselsättningen räknat i antal timmar, då medelarbetstiden antas minska något framöver.

En bidragande orsak till den starka sysselsättningsutvecklingen under prognosperioden är ökningen av de arbetsmarknadspolitiska programvolymerna. Den ökade programvolymen bidrar dock inte till att öka den reguljära sysselsättningen. Detta eftersom sysselsatta i arbetsmarknadspolitiska program⁹ räknas som sysselsatta men inte som reguljärt sysselsatta. Det faktum att sysselsättningsprogram leder till viss undanträngning av reguljär sysselsättning medför att den reguljära sysselsättningen utvecklas svagare än den skulle ha gjort i frånvaro av ökade programvolymer.

Diagram 4.4 Sysselsatta

Tusental personer

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen och Finansdepartementet.

Sysselsättningen väntas stiga med 1,8 % i år och 1,0 % nästa år. Det motsvarar en ökning med drygt 115 000 personer. Av dessa bedöms 85 000 vara reguljärt sysselsatta (se diagram 4.4). År 2008 beräknas sysselsättningen stiga med 0,5 %. Den reguljära sysselsättningsgraden för personer i åldersgruppen 20–64 år väntas då uppgå till 78,6 %.

Omkring 65 % av sysselsättningsökningen 2006–2007 väntas ske inom näringslivet. Tjänste-

⁹ Friårslediga, "plusjobbbara", personer som uppbär anställningsstöd eller starta eget-bidrag samt personer som har utbildningsvikariat räknas som sysselsatta.

och byggsektorerna väntas bidra till ökad sysselsättning, medan antalet sysselsatta fortsätter att minska inom industrin.

Inom tjänstesektorn ökade sysselsättningen i samtliga större delsektorer¹⁰ under 2005 för första gången sedan 2000. Samtidigt har förväntningarna när det gäller antalet anställda stärkts. Enstaka branscher uppvisar dock negativa netttotal. I dagsläget finns det inga generella problem att hitta lämplig personal i tjänstesektorn. Inom uppdragsverksamhet anger dock ett ökat antal företag att de upplever brist på arbetskraft. Av den totala sysselsättningsökningen under 2006 och 2007 väntas tjänstesektorn svara för omkring 75 %.

Byggkonjunkturen har fortsatt att stärkas. Orderläget i branschen är gott. Företagen är mycket optimistiska inför framtiden och förväntar sig att såväl byggande som sysselsättning ska stiga framöver. Bristen på byggarbetare utgör dock ett problem. Störst är problemen bland företag med huvudsaklig inriktning mot bostadsbyggande. Arbetskraftsbristen bedöms begränsa sysselsättningstillväxten något.

Sysselsättningen i industrin har minskat trendmässigt under flera decennier. Sysselsättningen har ökat endast under de år då industrikonjunkturen varit mycket stark. Produktionstillväxten beräknas tillta i år, men tillväxten bedöms inte bli tillräckligt hög för att resultera i en ökad sysselsättning.

Kommunsektorns starka finanser och satsningen på plusjobb väntas leda till att sysselsättningen ökar med drygt 35 000 personer under 2006 och 2007. Även staten påverkas av satsningen på plusjobb och sysselsättningen beräknas stiga med omkring 4000 personer. Offentlig sektor kommer därmed att stå för omkring 35 % av den totala sysselsättningsökningen under 2006 och 2007.

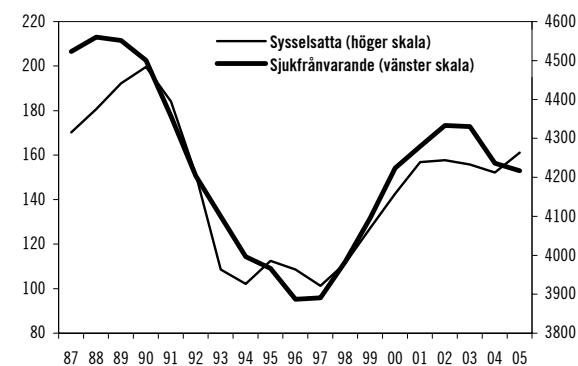
Medelarbetstiden sjunker något

Medelarbetstiden per sysselsatt minskade under perioden 2000–2003. Minskningen förklaras delvis av ökade sjukskrivningar, men också av en sjunkande medelarbetstid per person i arbete till följd av ett försämrat konjunkturläge. De senaste

två åren har förändringarna i medelarbetstiden från kvartal till kvartal varit små. Under andra halvåret 2005 sjönk medelarbetstiden.

Diagram 4.5 Sysselsatta och sjukfrånvarande

Tusental personer, årsgenomsnitt

Anm.: Sjukfrånvarande avser personer som varit sjukfrånvarande hela mätveckan.
Källa: Statistiska centralbyrån (AKU).

Under prognosperioden väntas frånvaron öka något till följd av att denna brukar variera med konjunkturen (se diagram 4.5). Det gäller både sjukfrånvaro¹¹ och frånvaro av andra skäl. Demografiutvecklingen är också sådan att den har en negativ effekt på medelarbetstiden. Befolkningsandelen i åldersgrupper med lägre medelarbetstid ökar mer än grupper med högre medelarbetsid. Med hänsyn taget till skillnader i antalet arbetsdagar beräknas medelarbetstiden minska marginellt de kommande åren.

Produktiviteten ökar snabbare

Produktivitetstillväxten avtog 2005. Det berodde på den tillfälliga avmattningen i industrikonjunkturen samt på att bidraget från så kallad merchanting minskade. Produktivitetsökningen i tjänstesektorn, som under flera år varit hög, avtog också. I takt med att tillväxten tar fart under 2006 beräknas produktivitetstillväxten stiga något. I tjänstesektorn förväntas den ligga kvar på en lägre, mer trendmässig tillväxttakt. Produktivitetsökningen avtar 2007 då tillväxten dämpas något och ekonomin går mot ett högre resursutnyttjande.

¹¹ I AKU fångas sjukfrånvaron upp antingen som "frånvaro på grund av sjukdom hela mätveckan" eller "sjukfrånvaro på grund av sjukdom del av mätveckan". AKU:s statistik är inte direkt jämförbar med Försäkringskassans (FK:s) statistik över antalet sjukskrivna. Detta beror bland annat på att FK:s statistik endast inkluderar personer som varit sjukskrivna i mer än 14 dagar och på att arbetslösa sjukskrivna och studerande sjukskrivna inkluderas i FK:s siffror men inte i AKU:s.

¹⁰ Företagstjänster, hushållstjänster, parti- och detaljhandel, reparationer och verkstäder, samt övriga tjänster.

Arbetskraftsutbudet fortsätter att öka

Efter att ha utvecklats svagt under flera år vände arbetskraftsutbudet uppåt förra året. Under hösten och vintern steg utbudet i stort sett i takt med sysselsättningen.

Konjunkturläget har betydelse för utvecklingen av arbetskraftsutbudet. En ökad efterfrågan på arbetskraft gör att fler söker sig till arbetsmarknaden, vilket framför allt gäller de yngre grupperna. De yngre tenderar att i hög grad kliva in i arbetskraften först i samband med att de får ett arbete. Detta gör att arbetskraftsdeltagandet svänger mer över konjunkturcykeln bland yngre grupper. När arbetsmarknadsläget är svagt tenderar ungdomar också att börja studera i högre grad än andra. Yngre gruppers möjlighet att få sommar- och extraarbeten ökar dessutom i högkonjunkturer. Att sysselsättningen stiger bland yngre behöver således inte betyda att de studerar i mindre omfattning.¹² Även de äldres deltagande på arbetsmarknaden påverkas mer än genomsnittet av konjunkturläget. De äldre väljer att stanna kvar längre i arbete då arbetsmarknadsläget är gott. Ett sämre arbetsmarknadsläge kan innebära att äldre i vissa fall går i pension tidigare.

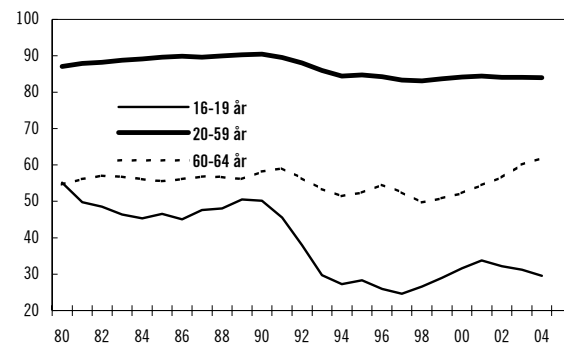
Arbetskraftsutbudet påverkas även av den demografiska utvecklingen. En större befolkning gör att det finns fler som kan arbeta. Sammansättningen på befolkningstillväxten har också betydelse (se diagram 4.6). Ur ett arbetskraftsperspektiv är den demografiska utvecklingen under de kommande åren relativt ogynnsam. Åldersgrupper som har ett lågt arbetskraftsdeltagande växer mycket. Det gäller framför allt i åldersgrupperna 16–19 år och 60–64 år, men även gruppen 20–24 år som har ett relativt lågt deltagande väntas öka kraftigt. Grupperna 45–54 år och 55–59 år som har ett högt arbetskraftstal, minskar eller är i stort oförändrade.

Under ett antal år har dock arbetskraftsdeltagandet trendmässigt stigit kraftigt i gruppen 60–64 år. Även i gruppen 55–59 år kan en stigande om än inte lika stark trend identifieras. Till största del förklaras denna trend av att äldre i dag i större utsträckning än tidigare generationer väljer att stanna kvar längre på arbetsmarknaden.

De som i dag tillhör de två äldsta grupperna är till största del 40-talister. Det är en generation som är friskare vid given ålder än tidigare generationer och har ett starkt fotfäste på arbetsmarknaden. De drabbades inte lika hårt under 1990-talskrisen som äldre generationer. Även pensionsreformen kan ha påverkat arbetskraftsdeltagandet bland de äldre. Mycket talar för att trenden med stigande arbetskraftstal bland de äldre kommer att fortsätta de kommande åren. Under innevarande år väntas arbetskraftsdeltagandet stiga något i de flesta åldersgrupperna, men framför allt i de yngre och äldre grupperna.

Diagram 4.6 Arbetskraftsdeltagande i olika åldersgrupper

Procent av befolkningen

Anm.: Till följd av statistikomläggningen finns inga länkade värden för 2005.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Även gruppen heltidsstudierande som sökt arbete har ökat de senaste månaderna enligt AKU. Denna grupp ingår inte i arbetskraften.¹³ Det innebär att det finns en stor arbetskraftspotential utanför arbetskraften som kan skjuta eventuella flaskhalsproblem något framåt i tiden och underlätta en sysselsättningsökning.

Utbudet beräknas stiga med 0,7 % i år och 0,5 % nästa år. År 2008 antas utbudet öka med 0,4 %.

Arbetslösheten faller

Under hösten och vintern har sysselsättningen stigit. Den öppna arbetslösheten har dock inte fallit i motsvarande grad eftersom även arbetskraftsutbudet ökat. Under det senaste halvåret har den öppna arbetslösheten rensat för säsongsvariationer sjunkit marginellt.

¹² Om en person arbetar en timme eller mer under mätveckan räknas personen i AKU som sysselsatt (oavsett om personen är heltidsstudierande eller inte).

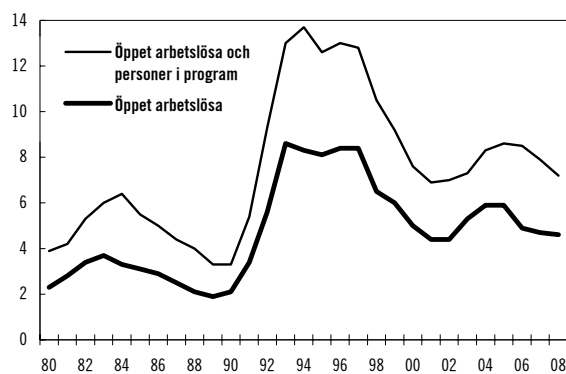
¹³ Internationellt räknas dock denna grupp som tillhörande arbetskraften.

En stark efterfrågan på arbetskraft och starkt stigande programvolym beräknas leda till att den öppna arbetslösheten sjunker under året. Mätt som årsgenomsnitt beräknas den öppna arbetslösheten uppgå till 4,9 % i år. Nästa år antas de sysselsättningskapande programmen öka ytterligare något samtidigt som efterfrågan på reguljär arbetskraft fortfarande är god. Detta medför att den öppna arbetslösheten faller till 4,5 % (se diagram 4.7).

Den totala arbetslösheten, dvs. antalet öppet arbetslösa och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program som andel av arbetskraften, beräknas sjunka svagt i år för att därefter falla snabbare under 2007 och 2008. Den totala arbetslösheten beräknas bli 7,3 % som årsgenomsnitt år 2008.

Diagram 4.7 Arbetslöshet

Procent av arbetskraften

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen och Finansdepartementet.

4.2 Löner

Löneökningstakten var fortsatt dämpad under 2005. Enligt Medlingsinstitutets preliminära statistik uppgick den genomsnittliga löneökningstakten till knappt 3,1 % 2005. Utfallet kommer under innevarande år att revideras till följd av retroaktiva löneutbetalningar.¹⁴ Det definitiva utfallet bedöms uppgå till 3,2 %.

Snabbast steg lönerna inom byggsektorn där den starka konjunkturen medförde att löneökningstakten steg till 3,4 %, vilket var knappt 1 procentenhet högre än 2004. Detta kan jämföras

med industrin där lönerna ökade med 3,1 % för andra året i rad. I den privata tjänstesektorn steg löneökningstakten jämfört med föregående år och uppgick till 3,3 %. Inom kommunal sektor växlade löneökningstakten ned markant jämfört med föregående år, medan den steg något inom statlig sektor.

Måttlig löneökningstakt 2006

Flera faktorer talar för en fortsatt relativt måttlig löneökningstakt under 2006. För det första är de avtalade löneökningarna fortsatt låga. Övergången till en mer decentraliserad lönebildning under 1990-talet har dock inneburit att det blivit allt svårare att göra en rättvisande uppdelning av löneökningarna i avtal och löneglidning. Detta på grund av att avtalsstatistiken endast omfattar centrala avtal och inte lokala avtal. De lägre avtalade löneökningarna på central nivå bedöms dock bidra till en dämpning av löneökningstakten.

För det andra bedöms resursutnyttjandet vara lågt, vilket väntas dämpa löneökningstakten. För det tredje innebär den låga inflationen att reallönerna ökar i relativt god takt trots en dämpad nominell löneutveckling.

Tilltagande löneökningstakt 2007

Under 2007 väntas löneökningarna bli större. Detta beror i huvudsak på att efterfrågan på arbetskraft väntas ha stigit en längre tid och att resursutnyttjandet därför är högre. Om inga avtal sägs upp i förtid kommer avtal för 80 % av alla anställda att löpa ut under 2007.¹⁵

För ekonomin som helhet beräknas lönerna öka med 3,4 % i år och 3,9 % nästa år.

Lönerna i näringslivet ökar snabbare än i offentlig sektor

Löneökningstakten väntas stiga i samtliga sektorer i takt med att efterfrågan på arbetskraft

¹⁴ Huvuddelen av de retroaktiva löneutbetalningarna väntas inom kommunal och statlig sektor. Det definitiva löneutfallet väntas dock inte ändra den övergripande bilden av löneutvecklingen inom dessa sektorer.

¹⁵ Av de anställda i näringslivet omfattas 45 % av avtal som innehåller uppsägningsklausuler och i den statliga sektorn omfattas samtliga. Om dessa inte utnyttjas kommer endast ca 30 000 anställda att omfattas av avtal som löper ut under 2006. Merparten av avtalen inom privat sektor löper ut i slutet av mars 2007. Avtalen inom kommunal och statlig sektor löper ut i juni respektive september samma år.

ökar. Till skillnad mot utvecklingen under de senaste åren väntas lönerna stiga snabbare i näringslivet än i offentlig sektor under perioden 2006–2007 (se tabell 4.2).

Tabell 4.2 Nominell löneutveckling

Årlig procentuell förändring

	2005	2006	2007	2008
Privat tjänstesektor	3,3	3,6	4,1	–
Industri	3,1	3,2	3,7	–
Byggindustri	3,4	4,0	4,4	–
<i>Näringsliv</i>	<i>3,2</i>	<i>3,5</i>	<i>4,0</i>	–
Kommunala myndigheter	3,1	3,1	3,7	–
Statliga myndigheter	3,2	3,3	3,5	–
Totalt	3,2	3,4	3,9	4,0

Anm.: Siffrorna avseende 2005 är en prognos. Löneutvecklingen avser timlön enligt konjunkturlönestatistiken. Enligt NR, vars definition skiljer sig från konjunkturlönestatistiken, bedöms lönerna öka med 4,3 % 2008.

Källor: Medlingsinstitutet och Finansdepartementet.

Lönerna väntas stiga snabbast inom byggsektorn. Den starka efterfrågan på byggnadsarbetare under 2005 har redan slagit igenom i högre löneökningstakt. Eftersläpningen mellan förändringar i konjunkturläge och löneutveckling är kortare i byggsektorn än i övriga branscher. Den i dagsläget höga andelen företag som anger att de har brist på arbetskraft väntas bidra till att löneökningstakten stiger ytterligare.

Inom tjänstesektorn väntas den uppgång i löneökningstakten som påbörjats under 2005 fortsätta till följd av en relativt kraftig ökning av efterfrågan på arbetskraft inom denna sektor.

Löneutvecklingen inom industrin väntas bli något svagare än i ovan nämnda sektorer till följd av en svagare efterfrågan på arbetskraft inom denna sektor.

Nedväxlingen i löneökningstakten inom den kommunala sektorn 2005 väntas till viss del bestå under prognosperioden. En anledning är att sänkningen av den centrala avtalsnivån fick större genomslag på det slutgiltiga löneutfallet under förra året än vid de senast föregående avtalsrevideringarna.

I statlig sektor väntas en svag underliggande sysselsättningsutveckling¹⁶ tillsammans med en svag uppräknings av anslagen 2007 innebära en dämpad löneökningstakt de kommande åren.

År 2008 antas lönerna öka med i genomsnitt 4,0 %, vilket motsvarar den takt som bedöms vara förenlig med produktivitets- och inflationsutvecklingen på lång sikt.

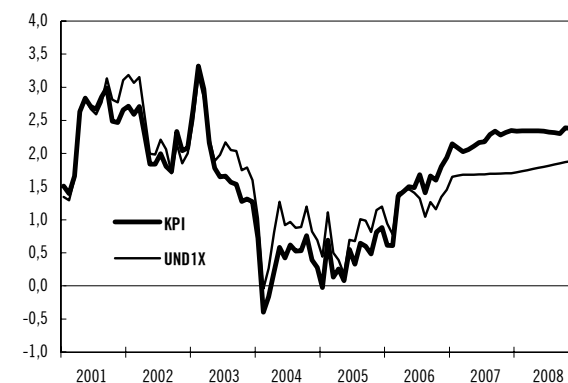
4.3 Inflation

Inflationen har fortsatt att vara låg

Inflationen, mätt som den procentuella förändringen av konsumentprisindex (KPI) under en tolv månadersperiod, har 2004 och 2005 varit i genomsnitt 0,4 % (se diagram 4.8). Den underliggande inflationen, mätt med Riksbankens mått UND1X¹⁷, har varit något högre eftersom den inte hållits ned av de låga bostadsräntorna. I genomsnitt har den dock inte varit högre än 0,8 % under dessa två år. I början av 2006 har inflationen förblivit låg. KPI-inflationen var 0,6 % såväl i januari som i februari.

Diagram 4.8 Konsumentprisernas utveckling

Årlig procentuell förändring

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Förklaringarna till de senaste två årens låga inflation står att finna bland både inhemska och internationella faktorer.

Diagram 4.9 visar att prisutvecklingen på importerade varor alltsedan första halvåret 2003 har bidragit till att hålla ned inflationen, även om dessa varors bidrag steg under andra halvåret 2005. De inhemska producerade varornas bidrag till inflationen har gradvis sjunkit och började under 2005 att hålla ned inflationen. Tjänsternas

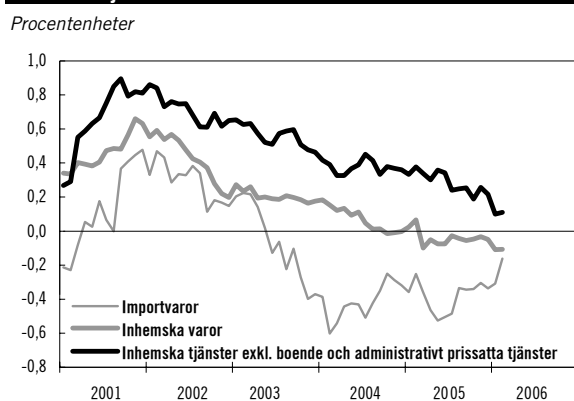
¹⁶ Sysselsättningsförändring exklusive effekten av ökade arbetsmarknads-politiska åtgärder riktade till denna sektor.

¹⁷ UND1X exkluderar räntekostnader för egna hem samt direkta effekter på konsumentpriserna av förändrade indirekta skatter och subventioner.

bidrag till inflationen har minskat gradvis de senaste åren men har förblivit positivt.

För att göra diagram 4.9 mer lättläst har boende samt några komponenter som brukar uppvisa stora kortsiktiga variationer utelämnats, nämligen energi, frukt och grönsaker. Av dessa komponenter har energivarorna bidragit mest till inflationen de senaste åren. I början av 2006 bidrog energipriserna med mellan 0,7 och 0,8 procentenheter till KPI-inflationen.

Diagram 4.9 Bidrag till KPI-inflationen från vissa grupper av varor och tjänster

Anm.: El, bränsle, drivmedel, frukt och grönsaker har exkluderats.
Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Importpriserna sjunker igen då kronan stärks

Att de importerade varornas bidrag till inflationen blev mindre negativt under 2005 berodde till stor del på förra årets kronförsvagning. Under en stor del av första halvåret 2006 väntas kronan alltjämt vara svagare än under motsvarande månader 2005, vilket bidrar till en viss ökning av inflationen.

Dessutom väntas fördröjda effekter av förra årets kronförsvagning fortsätta att höja konsumentpriserna på vissa varor under en stor del av 2006. Detta gäller exempelvis kläder, en varugrupp där ledtiderna för handelns stora inköp gör att konsumentpriserna samvarierar starkt med kronans växelkurs ungefär ett halvt år tidigare.

För många andra varugrupper är det svårare att bestämma storleken och fördröjningen av växelkursens genomslag i konsumentpriserna. En orsak till detta kan vara att prisfallet på världsmarknaden är så stort att konsumentpriset fortsätter att sjunka trots en svagare krona. Ett exempel på detta är priserna på hemelektronik: Även i början av 2006 var dessa priser 10–15 % lägre än ett år tidigare, trots kronförsvagningen.

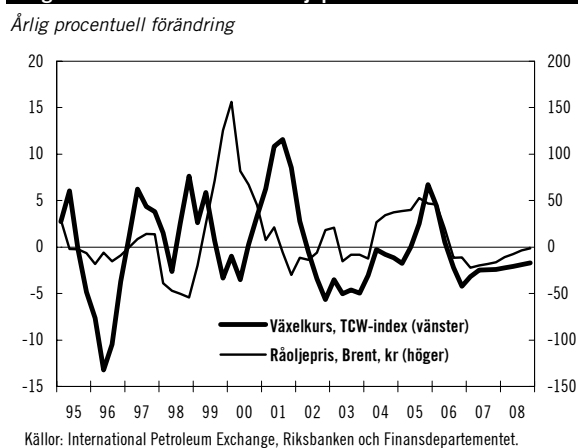
Till svårigheten att bedöma importprisgenomslaget bidrar även osäkerheten om i vilken utsträckning företagen valutasäkrar sina inköp. Ett begränsat genomslag i konsumentledet kan också bero på att importörer och handel betraktat kronförsvagningen som tillfällig och valt att under en tid låta det högre importpriset påverka handelns vinstmarginaler. Den växelkursprognos som beskrivs i avsnitt 2.2 innebär att förra årets kronförsvagning var tillfällig, vilket talar för att det fördröjda genomslaget i konsumentledet under 2006 blir begränsat.

Även inhemska faktorer, såsom ökad konkurrens i grossist- och detaljhandelsledet, kan hålla tillbaka prisutvecklingen på importerade varor. Detta bedöms ha varit fallet i bland annat livsmedelshandeln de senaste åren. Under prognosperioden väntas en fortsatt utveckling mot ökad konkurrens i viss mån bidra till att dämpa inflationsuppgången.

Under senare delen av 2006 väntas kronan åter stärkas och importpriserna på bearbetade varor sjunka. Priserna på importerade varor fortsätter därmed att hålla ned inflationen under 2007 och 2008.

Utöver kronförstärkningen bidrar den förutsedda nedgången i råoljepriset (se diagram 4.10) till att hålla ned inflationsprognosen från och med senare delen av 2006. I slutet av 2007 beräknas priserna på villaolja och bensin dra ned inflationen med ca 0,3 procentenheter. Under 2008 bedöms villaolja- och bensinpriserna plana ut på en något lägre nivå än årsgenomsnittet för 2007 och bidra svagt negativt till inflationen i slutet av året. Indirekta effekter av det höga oljepriset, via företagens ökade kostnader för produktion och transporter, kan dock fortsätta att bidra till en högre inflation under 2007 och 2008.

Diagram 4.10 Växelkurs och oljepris

Källor: International Petroleum Exchange, Riksbanken och Finansdepartementet.

Det inhemska inflationstrycket tilltar gradvis

De sjunkande inflationsbidragen från inhemska varor och tjänster i diagram 4.9 indikerar troligen både att det inhemska kostnadstrycket har fortsatt att vara lågt och att handelsmarginalerna utvecklats måttligt. En viktig förklaring till det låga kostnadstrycket är de senaste årens förhållandevis låga resursutnyttjande på arbetsmarknaden.

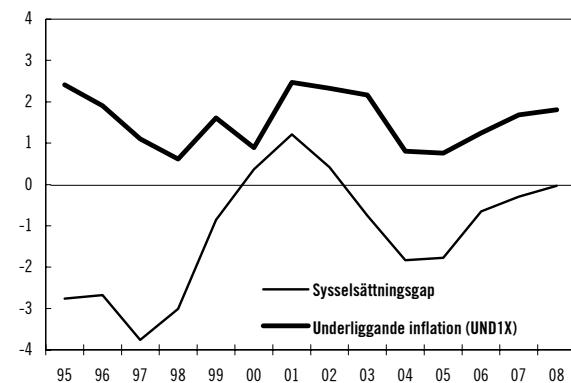
Sysselsättningen föll 2003 och 2004 och började stiga först 2005. Under de senaste åren har också produktiviteten stigit snabbt, vilket tillsammans med måttliga löneökningar dämpat enhetsarbetskostnadens utveckling. Dessutom har en kombination av begränsad inhemsk efterfrågetillväxt och stärkt konkurrens inom handeln bidragit till att dämpa utvecklingen av handelsmarginalerna.

Under 2006 och 2007 väntas sysselsättningen fortsätta att stiga i god takt. De lediga resurserna på arbetsmarknaden tas därmed successivt i anspråk. Det s.k. sysselsättningsgapet (skillnaden mellan faktisk och potentiell sysselsättning, se diagram 4.11) beräknas minska relativt snabbt för att slutas under 2008. Samtidigt väntas löneökningstakten tillta (se avsnitt 4.2), och produktivitetstillväxten i tjänstesektorn bedöms bli något lägre än den varit i genomsnitt de senaste åren.

Det inhemska kostnadstrycket förutses därmed öka och, med viss fördröjning, leda till stigande inflation.

Diagram 4.11 Sysselsättningsgap och underliggande inflation

Procent, årsgenomsnitt

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Även det efterfrågerelaterade inhemska inflationstrycket tilltar något under prognosperioden, då den goda inhemska konsumtionstillväxten gör det lättare för handeln att höja sina marginaler. Som nämnts ovan förutses dock en fort-

satt utveckling mot ökad konkurrens på varu- och tjänstemarknaderna hålla tillbaka prisökningarna något.

Låga hyror och höga elpriser

Hyrorna står för drygt 14 % av den totala varu- och tjänstekorgen i KPI¹⁸ och har därmed stor betydelse för den totala inflationen. De senaste fyra åren har hyrorna stigit med mellan 2,4 % och 3,0 % per år. För 2006 har de avtalade hyreshöjningarna visat sig bli betydligt lägre. Hyrorna beräknas stiga med endast ca 0,5 % under loppet av 2006, vilket bidrar till att inflationen förblir låg i år. Under nästa år bedöms hyrorna öka med ca 1,7 %.

En relativt stor och svårbedömd del av bostadskostnaderna utgörs av elpriset (4 % av KPI-korgen). Elpriserna på elbörsen Nord Pool har under de första månaderna 2006 stigit kraftigt. I prognosen antas att elpriset ligger kvar på en hög nivå under 2006 och 2007. Elprisets bidrag till KPI-inflationen beräknas därmed bli ca 0,2 procentenheter i slutet av 2006 för att i slutet av 2007 vara nära noll.

Stigande bostadsräntor höjer KPI

De sjunkande räntekostnaderna för egnahem har sedan april 2003 bidragit till att hålla ned inflationen mätt med KPI. Den ränteprogno som redovisas i avsnitt 2.2 innebär att egnahemsräntorna från och med mitten av 2006 i stället börjar bidra till att dra upp KPI-inflationen. KPI-inflationen blir därför högre än den underliggande inflationen mätt med UND1X under större delen av prognosperioden (se diagram 4.8 och tabell 4.3). Räntornas bidrag till inflationen uppskattas till 0,5 procentenheter i slutet av 2006, 0,8 procentenheter i slutet av 2007 och 0,5 procentenheter i slutet av 2008.

Inflationen närmar sig gradvis målet

Sammanfattningsvis väntas inflationstrycket förbli lågt under 2006, då bland annat mycket låga

¹⁸ Hyror för hyresbostäder står för ca 10 % och bostadsrättsavgifter för ca 4 % av KPI-korgen. Bostadsrättsavgifterna prismäts dock inte i KPI utan representeras i stället av hyror för hyresbostäder.

hyresökningar och ett ännu måttligt resursutnyttjande på den svenska arbetsmarknaden motverkar effekterna av förra årets kronförsvagning och ett högt oljepris. Nästa år stiger resursutnyttjandet på arbetsmarknaden relativt snabbt, men inflationsuppgången dämpas av sjunkande oljepris och starkare krona.

Under 2008 får den snabba förbättringen på arbetsmarknaden större genomslag på inflationen, men importpriserna fortsätter att dämpa inflationsstegringen. Den underliggande inflationen, mätt med UNDI_X, bedöms inte bli högre än ca 1,9 % i slutet av 2008 (se tabell 4.3).

Tabell 4.3 Konsumentpriser

Årlig procentuell förändring

	2005	2006	2007	2008
KPI, december	0,9	1,9	2,3	2,4
KPI, årsgenomsnitt	0,5	1,4	2,2	2,3
UNDI _X , december	1,2	1,5	1,7	1,9
UNDI _X , årsgenomsnitt	0,8	1,3	1,7	1,8

Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

Inhemskt inflationstryck och energipriser osäkra

Ett betydande osäkerhetsmoment i inflationsprognosen ligger i bedömningen av hur inflationen påverkas av sysselsättningsökningen under prognosperioden. Å ena sidan har det inhemska inflationstrycket ofta överskattats de senaste åren, och det är möjligt att en fortsatt god produktivitet utveckling och ökande konkurrens medför att konsumentpriserna stiger mindre eller senare än vad som förutses i denna prognos.

Å andra sidan kan priserna komma att stiga snabbare än väntat under 2007 och 2008 om den goda sysselsättningsutvecklingen och den starka inhemska efterfrågetillväxten leder till lönedrivande personalbrist, framför allt i enskilda konsumentnära tjänstebranscher.

Osäkerheten om energiprisernas utveckling utgör också en risk för högre inflation än prognostiserat.

5 Den offentliga sektorn

5.1 Den offentliga sektorns finanser

Den offentliga sektorns finansiella sparande motsvarade 2,7 % av BNP 2005 enligt preliminära nationalräkenskaper, vilket kan jämföras med 1,6 % av BNP 2004. Till förbättringen bidrog en relativt kraftig ökning av skatteintäkterna från bolagsvinster och från hushållens kapitalvinster, vilket medförde ett överskott i statens finansiella sparande motsvarande 0,3 % av BNP. Därtill förbättrades den kommunala sektorns finansiella sparande med ca 10 miljarder kronor till 0,5 % av BNP. Ålderspensions-systemets finansiella sparande uppgick till 1,9 % av BNP.

Tabell 5.1 Den offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor

	2005	2006	2007	2008
Inkomster	1 505	1 561	1 628	1 704
<i>Procent av BNP</i>	<i>56,3</i>	<i>55,4</i>	<i>54,7</i>	<i>54,5</i>
Skatter och avgifter	1 357	1 407	1 472	1 542
<i>Procent av BNP</i>	<i>50,8</i>	<i>49,9</i>	<i>49,4</i>	<i>49,3</i>
Kapitalinkomster	58	65	62	64
Övriga inkomster	89	90	94	98
Utgifter	1 434	1 506	1 562	1 617
<i>Procent av BNP</i>	<i>53,6</i>	<i>53,4</i>	<i>52,5</i>	<i>51,7</i>
Utgifter exkl. räntor	1 382	1 452	1 504	1 559
Ränteutgifter	52	54	57	58
Finansiellt sparande	71	55	66	87
<i>Procent av BNP</i>	<i>2,7</i>	<i>2,0</i>	<i>2,2</i>	<i>2,8</i>
Staten	7	-15	-7	22
ÅP-systemet	50	52	55	53
Kommunal sektor	14	18	19	12
Finansiell ställning				
Nettoskuld	-331	-408	-482	-571
<i>Procent av BNP</i>	<i>-12,4</i>	<i>-14,5</i>	<i>-16,2</i>	<i>-18,3</i>
Konsoliderad bruttoskuld	1 346	1 295	1 278	1 249
<i>Procent av BNP</i>	<i>50,3</i>	<i>45,9</i>	<i>42,9</i>	<i>39,9</i>

Anm.: Konsoliderad bruttoskuld definieras av EU-regler (Maastrichtvillkoren).
Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Vid utgången av 2005 översteg den offentliga sektorns finansiella tillgångar skulderna med 331 miljarder kronor eller 12,4 % av BNP. Den offentliga sektorns kapitalinkomster i form av räntor och utdelningar överstiger också ränteutgifterna. Den positiva nettoförmögenheten kan ses mot bakgrund av att tillgångarna i pensionsystemet uppgick till drygt 1 000 miljarder

kronor. Den konsoliderade bruttoskulden uppgick till 50,3 % av BNP, vilket med god marginal understiger referensvärdet inom EMU på 60 % av BNP (se tabell 5.1).

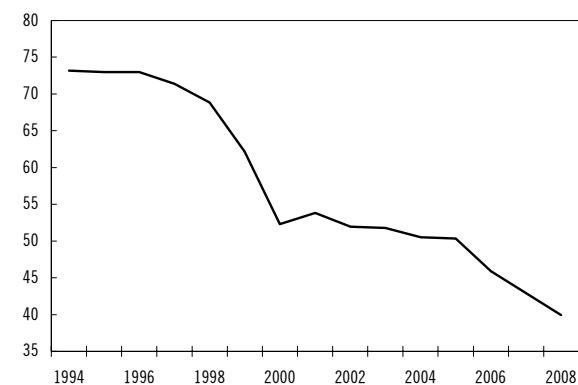
I år reduceras den offentliga sektorns finansiella sparande till 2 % av BNP. Inkomsterna minskar uttryckt som andel av BNP, delvis till följd av att de tillfälliga skatteintäkterna från upplösningen av periodiseringsfonderna 2004 och 2005 faller bort. Expansiv finanspolitik bidrar också till att statens finansiella sparande åter väntas visa underskott efter förra årets överskott. Ökade statsbidrag till kommunsektorn bidrar till fortsatt goda finanser för kommuner och lands-
ting.

Under 2007 och 2008 förstärks den offentliga sektorns finansiella sparande trots de reformer som föreslås i denna proposition. Såväl inkomster som utgifter minskar uttryckt som andel av BNP och det finansiella sparandet beräknas till 2,2 % av BNP 2007 och till 2,8 % av BNP 2008.

Överskottet i den offentliga sektorns finansiella sparande medför att den finansiella nettoställningen fortsätter att stärkas och bidrar till att den konsoliderade bruttoskulden minskar under prognosperioden (se diagram 5.1).

Diagram 5.1 Konsoliderad bruttoskuld

Procent av BNP

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

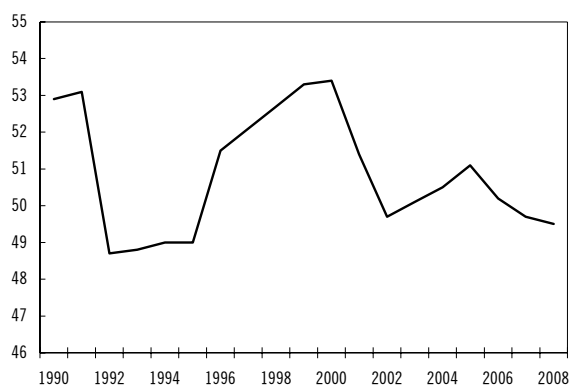
Skatter och avgifter

De skatter som nationalräkenskaperna (NR) redovisar för den offentliga sektorn är något lägre än de totala skatterna. Den del av mervärdesskatten och tullinkomsterna som ingår i avgiften till EU redovisas nämligen inte som skatt i den offentliga sektorn, utan som en skatt till utlandet. De totala skatterna uttryckt som andel av BNP (skattekvoten) sjönk i början av

1990-talet till följd av den ekonomiska krisen och av att 1990 års skattereform var underfinansierad under de första åren efter ikraftträdandet. Skattehöjningarna i konsolideringsprogrammet 1995-1998 och extraordinärt höga bolagsvinster och kapitalvinster 1999-2000 medförde att skattekvoten ökade kraftigt under andra hälften av 1990-talet. Skattesänkningar och minskade bolags- och kapitalvinster bidrog till att skattekvoten återigen minskade i början av 2000-talet (se diagram 5.2).

Diagram 5.2 Skatter inklusive skatt till EU

Procent av BNP

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Under 2004 och 2005 steg skattekvoten främst till följd av ökade kapitalvinster och bolagsvinster.

År 2005 uppgick skattekvoten till 51,1 %, varav 31,7 procentenheter eller drygt 60 % bestod av skatt och avgifter på löneinkomster och transfereringar. Skatt på kapital motsvarade 5,9 % av BNP, vilket är det högsta andelen sedan 2000 då kapitalskatterna motsvarade 7,3 % av BNP. Mervärdesskatten motsvarade 9,4 % och övriga skatter 4,1 % av BNP (se tabell 5.2).

I år medför regeländringar ett skattebortfall på ca 4 miljarder kronor motsvarande 0,2 % av BNP. Skatt på löner och transfereringar har sänkts med ca 9 miljarder kronor bland annat genom att den stegvisa kompensationen för den allmänna pensionsavgiften, som inleddes 2000, fullföljts och genom höjt grundavdrag. Skattesänkningarna finansieras delvis, liksom tidigare år, med höjda energi- och miljöskatter och är därmed en del av den s.k. gröna skatteväxlingen.

Tabell 5.2 Skatter och avgifter

Procent av BNP

	2005	2006	2007	2008
Skatt på löner och transfereringar	31,7	31,1	31,0	30,8
Inkomstskatt	17,7	17,4	17,3	17,1
Arbetsgivaravgifter	14,0	13,8	13,7	13,7
Skatt på kapital	5,9	5,9	5,8	5,9
Hushållen kapitalskatter	0,7	1,0	0,7	0,6
Skatt på bolagsvinster	3,1	2,9	3,0	3,1
Fastighetsskatt	0,9	1,0	1,0	1,0
Övrig skatt på kapital	1,1	1,0	1,1	1,1
Mervärdesskatt	9,4	9,4	9,3	9,3
Övriga skatter	4,1	3,7	3,6	3,5
Summa inkl. skatt till EU	51,1	50,2	49,7	49,5
varav till				
Offentliga sektorn	50,8	49,9	49,4	49,3
EU	0,3	0,3	0,2	0,2

Anm.: De totala skatteinkomsterna är enligt nationalräkenskapernas preliminära utfall och fördelade på olika kategorier enligt Finansdepartementet. För 2005 är nationalräkenskapernas preliminära utfall 6 miljarder kronor högre än Finansdepartementets bedömning. Skillnaden som motsvarar 0,3 % av BNP har lagts på övriga skatter i tabellen.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Skatt på kapital från hushåll har ökat under de senaste två åren till följd av ökade kapitalvinster och aktieutdelningar. Denna utveckling väntas fortsätta och hushållens kapitalskatt beräknas i år till 1 % av BNP, vilket kan jämföras med 1,5 % av BNP 2000.

Beslutet att räntebelägga bolagens periodiseringsfonder från och med 2005 har fått till följd att vissa bolag återfört hela eller delar av sin fondavsättning till beskattning under 2004 och 2005. Det beräknas ha medfört tillfälligt höga skatteinkomster från bolagen uppgående till 13 miljarder kronor 2004 och 9 miljarder kronor 2005. Bortfallet av dessa tillfälliga inkomster bidrar till att skatt på bolagsvinster minskar som andel av BNP i år (se fördjupningsruta Skatt på kapital).

Mervärdesskatten som andel av BNP beräknas i år ligga kvar på 2005 års nivå på 9,4 % av BNP. Sammantaget minskar skattekvoten relativt kraftigt i år till 50,2 %.

Åren 2007 och 2008 fortsätter skattekvoten att minska trots endast marginella regeländringar. Det är en följd av att viktiga skattebaser ökar långsammare än BNP och att hushållens realiserade kapitalvinster förväntas återgå till en mer normal nivå.

Andra inkomster

Vid sidan av skatter har den offentliga sektorn andra inkomster, vilka 2005 uppgick till 147 miljarder kronor motsvarande 5,5 % av BNP. Omkring 40 % av dessa inkomster består av kapitalinkomster i form av räntor och utdelningar, varav ca hälften är direktavkastning på pensionsfonderna. År 2005 översteg kapitalinkomsterna ränteutgifterna, vilket avspeglar den positiva finansiella förmögenheten. Kapitalinkomsterna ökar relativt kraftigt i år till följd av höjda aktieutdelningar.

Övriga inkomster består huvudsakligen av tillräknade pensionsavgifter och kapitalförslitning. Dessa inkomster är kalkylmässiga och motsvaras på utgiftssidan av lika stora kostnader, som inräknas i den offentliga konsumtionen.

Utgifter

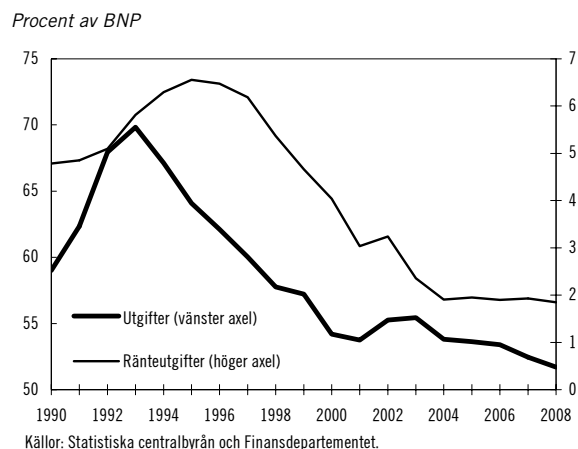
Den offentliga sektorns utgifter uttryckt som andel av BNP (utgiftskvoten) steg kraftigt under den ekonomiska krisen i början av 1990-talet. Besparingarna i konsolideringsprogrammet tillsammans med en snabb ekonomisk tillväxt bidrog till att utgiftskvoten minskade under andra hälften av 1990-talet. När förtroendet för svensk ekonomi återvanns föll räntorna och därmed minskade ränteutgifterna. Reformerna i kombination med konjunkturedgången medförde att utgiftskvoten ökade 2002 och 2003. Sedan 2004 har utgiftskvoten minskat och uppgick 2005 till 53,6 %. Utgiftskvoten beräknas minska successivt under prognosperioden (se diagram 5.3 och tabell 5.3).

Transfereringarna till hushållen, som motsvarade 18,2 % av BNP och 34 % av utgifterna 2005, minskar som andel av BNP under prognosperioden. Pensionsutbetalningarna har minskat i relation till BNP under en följd av år och fortsätter att minska i år och nästa år trots en real ökning av pensionerna (se avsnitt 3.4). En orsak är att antalet pensionärer ökar relativt måttligt de närmaste åren.

De senaste årens kraftiga ökning av utgifterna för sjukförsäkringen har brutits, men utgifterna för förtidspensionerna och assistansersättningen fortsätter att öka. Nästa år bidrar även förbättringen på arbetsmarknaden till att transfereringarna till hushållen minskar i relation till BNP. Flera reformer ökar transfereringar rela-

terade till familjer och barn under prognosperioden.

Diagram 5.3 Utgifter

Övriga transfereringar beräknas öka som andel av BNP 2006, delvis genom en kraftig ökning av biståndet.

Den offentliga konsumtionen som andel av BNP uppgick till 27,3 % 2005 och svarade för ca 51 % av utgifterna (utvecklingen av den offentliga konsumtionen beskrivs i avsnitt 3). Under prognosperioden minskar den offentliga konsumtionen som andel av BNP, men den ökar som andel av utgifterna. De offentliga investeringarna ökar något i år som andel av BNP.

Tabell 5.3 Den offentliga sektorns utgifter

Procent av BNP

	2005	2006	2007	2008
Hushållstransfereringar	18,2	17,8	17,2	16,9
Ålderspensioner	8,7	8,5	8,3	8,3
Sjukdom	4,4	4,2	4,1	4,0
Arbetsmarknad	1,6	1,6	1,4	1,3
Familjer och barn	1,8	1,9	1,9	1,8
Studier	0,4	0,5	0,5	0,4
Socialbidrag m.m.	0,4	0,4	0,4	0,3
Övrigt	0,8	0,8	0,8	0,7
Övriga transfereringar	3,4	3,7	3,5	3,4
Konsumtion	27,3	27,2	26,9	26,7
Investeringar	2,7	2,8	2,8	2,8
Ränteutgifter	1,9	1,9	1,9	1,8
Summa utgifter	53,6	53,4	52,5	51,7
exklusive räntor	51,7	51,5	50,5	49,8

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Ränteutgifterna har minskat med 40 miljarder kronor sedan 2000 och väntas uppgå till knappt 2 % av BNP under hela prognosperioden.

Tabell 5.4 Indikatorer för överskottsmålet: Strukturellt sparande och genomsnitt av sparandet

Procent av BNP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Finansiellt sparande	5,0	2,6	-0,5	-0,2	1,6	2,7	2,0	2,2	2,8
Justering för BNP-gap m.m.	-2,0	-0,3	0,5	1,2	0,5	0,7	0,4	0,2	0,0
Strukturellt sparande	2,9	2,4	0,0	1,1	2,1	3,4	2,4	2,4	2,8
Genomsnitt finansiellt sparande fr.o.m. 2000	5,0	3,8	2,4	1,7	1,7	1,9	1,9	1,9	2,0
<i>BNP-gap</i>	2,3	0,4	-0,7	-1,8	-1,4	-1,5	-0,6	-0,3	0,0

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

5.2 Målen för finanspolitiken

Finanspolitiken styrs av två medelfristiga mål. För det första ska den offentliga sektorns finansiella sparande i genomsnitt motsvara 2 % av BNP över en konjunkturcykel (*överskottsmålet*). För det andra ska statens utgifter, exklusive utgifter för statsskuldräntor, och ålderspensionssystemets utgifter sammantagna rymmas inom ett *utgiftstak*, som normalt beslutas tre år i förväg. Därutöver finns för den kommunala sektorn ett krav om balanserade budgetar (*balanskravet*). Utgiftstaken gäller sedan 1997 och överskottsmålet och balanskravet sedan 2000.¹⁹

Överskottsmålet motiveras i första hand av behovet av att stärka den offentliga sektorns finansiella ställning inför de framtida demografiska utmaningarna på de offentliga välfärdssystemen. Samtidigt innebär målet att det skapas ett utrymme för att undvika alltför stora underskott i en lågkonjunktur. Utgiftstaket för staten är ett viktigt verktyg i budgetprocessen och förhindrar att tillfälligt högre inkomster leder till varaktigt högre utgifter. Utgiftstaken är dessutom ett viktigt instrument för att säkerställa överskottsmålet.

En utvärdering av måluppfyllelse för överskottsmålet bör förhålla sig till det faktum att längden på en konjunkturcykel är osäker och kan variera över tiden. I det följande redovisas två typer av indikatorer för bedömning av

måluppfyllelsen, dels genomsnitt över tidsperioder och dels s.k. strukturella saldon.

Genomsnittliga sparandet nära 2 % av BNP

Överskottsmålet formuleras som ett genomsnitt över en konjunkturcykel. Decennierna efter andra världskriget var längden på en typisk svensk konjunkturcykel ca fem år. Efter den ekonomiska krisen i början av 1990-talet tycks konjunkturcyklerna ha förlängts. Det är därför rimligt att som en indikator för måluppfyllelse mäta ett genomsnitt av överskotten över perioder något längre än fem år.

År 2005 motsvarade genomsnittet för det finansiella sparandet beräknat från och med 2000 1,9 % av BNP. Samma genomsnitt gäller även för prognosåren 2006 och 2007. För 2008 beräknas genomsnittet öka till 2,0 % av BNP (se tabell 5.4).

Det strukturella saldot

De offentliga finanserna påverkas av automatiska variationer i skatteinkomster och utgifter över konjunkturcykeln. Detta tillsammans med den osäkerhet som normalt råder om konjunkturcykeln gör att överskottet för enskilda år kan avvika från 2 % av BNP, utan att det medelfristiga målet äventyras. Detta är ett uttryck för en avvägning mellan kortsiktig flexibilitet och långsiktig hållbarhet. Av det skälet är överskottsmålet angivet som ett genomsnitt över en konjunkturcykel.

För att bedöma huruvida det *finansiella sparandet enskilda år* ligger i linje med målet kan också sparandet justeras för konjunkturberoende

¹⁹ Den offentliga sektorns finansiella sparande definieras av EU:s regelverk för nationalräkenskaper, ENS-95. Det innebär att överskottsmålet omfattar staten, ålderspensionssystemet och den kommunala sektorn.

Utgiftstaket omfattar utgifterna på statsbudgeten exklusive statsskuld-räntor, utgifterna för ålderspensionssystemet samt en budgeteringsmarginal. Den kommunala sektorns utgifter ingår inte i utgiftstaket. Därutöver finns andra utgifter som påverkar den offentliga sektorns finansiella sparande, men som inte omfattas av utgiftstaket. Vissa statliga utgifter finansieras på statsbudgetens inkomstsida och genom lån i Riksgäldskontoret.

Tabell 5.5 Utgiftstak för staten

Miljarder kronor om ej annat anges

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹
Utgiftstak	720	746	773	803	836	870	907	949	982
<i>Procent av BNP</i>	<i>32,5</i>	<i>32,6</i>	<i>32,6</i>	<i>32,7</i>	<i>32,5</i>	<i>32,5</i>	<i>32,2</i>	<i>31,9</i>	<i>31,4</i>
Budgeteringsmarginal	5,0	4,7	0,4	2,9	2,4	5,7	2,9	9,7	16,2
Takbegränsade utgifter	715	741	773	800	834	864	904	939	966
<i>Procent av BNP</i>	<i>32,2</i>	<i>32,4</i>	<i>32,6</i>	<i>32,5</i>	<i>32,4</i>	<i>32,3</i>	<i>32,1</i>	<i>31,5</i>	<i>30,9</i>

Anm.: Utgiftstaket och takbegränsade utgifter är korrigerade för tekniska förändringar.

¹ Budgeteringsmarginalen 2008 är beräknad på ett utgiftstak enligt regeringens bedömning.

Källa: Finansdepartementet.

variationer i offentliga inkomster och utgifter samt för tillfälliga effekter av annan typ. Det justerade sparandet speglar den underliggande eller ”strukturella” nivån på sparandet.

Det strukturella sparandet i offentlig sektor bör normalt ligga nära 2 % av BNP. Vid risk för hög arbetslöshet, eller överhettning i ekonomin med hög inflation som följd, kan finanspolitiken behöva lättas upp eller stramas åt. I ett sådant läge kan det vara rimligt att det strukturella sparandet tillfälligt avviker från en nivå motsvarande 2 % av BNP. Ett högre eller lägre strukturellt sparande kan också vara nödvändigt ett visst år om sparandet tidigare år avviker markant från 2 %. En snabb anpassning av de offentliga finanserna kan då ge upphov till en alltför stark effekt på efterfrågan i ekonomin och bidra till instabilitet i den reala ekonomin.

Justeringen av sparandet för konjunkturen bygger på en bedömning av konjunkturläget samt dess effekter på de offentliga finanserna. Konjunkturläget beskrivs med det så kallade BNP-gapet, som utgör den procentuella skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP.²⁰ Finansdepartementets bedömning är att en förändring av BNP-gapet med 1 procentenhet påverkar det finansiella sparandet i offentlig sektor med i genomsnitt 0,7 % av BNP. Känsligheten kan variera mellan åren beroende på hur olika BNP-komponenter utvecklas i förhållande till varandra. Det ska emellertid understrykas att beräkningen av strukturellt sparande är osäker eftersom bedömningen av framför allt den potentiella produktionens nivå och sammanställning är osäker.

Sedan 2000 har de strukturella saldon på både över- och underskridit 2 % av BNP.²¹ År 2005 beräknas det strukturella sparandet till 3,4 % av BNP. BNP-gapets storlek bedöms till 1,5 % av BNP vilket innebär att det fanns lediga resurser i ekonomin. Samtidigt påverkades det finansiella sparandet av intäkter av engångskaraktär som bedöms utgöra 0,3 % av BNP. Det strukturella saldot är justerat för dessa båda effekter.

Mellan 2005 och 2006 bedöms resursutnyttjandet i ekonomin, mätt som BNP-gapet, öka, men fortfarande finns lediga resurser i ekonomin. Med den expansiva finanspolitiken 2006 minskar det strukturella saldot till 2,4 % av BNP.

När BNP-gapet sluts 2008 sammanfaller det strukturella överskottet med det faktiska överskottet.

Finanspolitiken i linje med överskottsmålet

Sammantaget visar indikatorerna att finanspolitiken ligger i linje med målet om ett överskott motsvarande 2 % av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel.

Utgiftstaket

De takbegränsade utgifterna har underskridit utgiftstaket varje år sedan taket infördes 1997. Under perioden 2000–2005 har emellertid budgeteringsmarginalen varit relativt liten, och den är knapp även för 2006. Med de nu föreslagna re-

²⁰ För bedömningar av BNP-gapet se avsnitt 4.²¹ Mått på strukturella saldon tidigt i perioden bör emellertid endast ses som grova indikatorer. Det beror framför allt på revideringar av BNP-gapen bakåt i tiden vid beräkningar av de aktuella BNP-gapen.

formerna uppgår budgeteringsmarginalen 2007 till 9,7 miljarder kronor (se tabell 5.5).

Utgiftstaket för 2008 beslutas först efter förslag i budgetpropositionen för 2007, men enligt regeringens bedömning i budgetpropositionen för 2006 är 982 miljarder kronor en väl avvägd nivå för det samhällsekonomiska utrymmet för de statliga utgifterna 2008.

Redovisningsprinciperna i statsbudgeten varierar över tiden. Därför genomförs ibland tekniska justeringar av utgiftstaket, vars syfte är att taket ska utgöra en lika stram begränsning för de takbegränsade utgifterna efter justeringen som före de förändringar som föranledde justeringen. För att skapa jämförbarhet över tiden har därför de takbegränsade utgifterna 2000–2005 i tabell 5.5 korrigerats till den redovisning som gäller från och med 2006. Korrigerat för tekniska förändringar har utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna uttryckt som andel av BNP legat på en relativt stabil nivå sedan 2000. Framöver väntas en viss minskning 2006 och 2007.

5.3 Finanspolitiken

Effekterna på den privata sektorns efterfrågan av förändringar i de offentliga finanserna är svårbedömda av flera skäl. Skatteförändringar som riktar sig till hushåll har sannolikt en annan effekt än de som riktar sig mot företag. På samma sätt kan hushåll med olika konsumtionsbenägenhet reagera på olika sätt på finanspolitiska stimulanser.

Därutöver har offentlig konsumtion och offentliga investeringar direkta effekter på efterfrågan, medan förändringar i det finansiella sparandet till följd av förändringar i utlandstransfereringar, som biståndet och EU-avgiften, inte påverkar efterfrågan i den svenska ekonomin överhuvudtaget.

För att finanspolitiken ska ha önskade effekter krävs trovärdighet för de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet. Hushållen blir mer försiktiga och sparar mer om de offentliga underskotten är stora, eftersom dessa förr eller senare måste finansieras med skattehöjningar eller besparingar. Omvänt kan konsumentförtroendet påverkas positivt när de offentliga finanserna uppvisar stora överskott.

Av dessa skäl mäter förändringen av det offentliga sparandet den offentliga sektorns impuls på den privata sektorns efterfrågan, men är

endast en grov indikator för de offentliga finansernas effekter på efterfrågan i ekonomin.

Förändringen av den offentliga sektorns finansiella sparande mellan åren kan beskrivas med utgångspunkt i tre saldpåverkande faktorer: automatiska stabilisatorer, diskretionär finanspolitik och övriga saldpåverkande faktorer.

De så kallade *automatiska stabilisatorerna* ger ett viktigt bidrag till stabiliseringspolitiken. När BNP-tillväxten överstiger den trendmässiga förstärks de offentliga finanserna, och inkomstillväxten dämpas i den privata sektorn. Det bidrar till att begränsa den inhemska efterfrågan och minskar risken för överhettning. Omvänt stimuleras ekonomin när tillväxten är lägre än den trendmässiga. De automatiska stabilisatorerna har därmed en dämpande effekt på konjunktursvängningarna.

Den *diskretionära finanspolitiken* består av aktiva reformbeslut och besparingar i den statliga budgeten. En sammanställning av tidigare beslutade och nu föreslagna eller aviserade reformer redovisas i kapitel 4 i denna proposition. Budgeteffekten avser året när besluten träder i kraft oavsett när de fattats.

Utöver den diskretionära finanspolitiken och de automatiska stabilisatorerna påverkas de offentliga finanserna av en rad *övriga faktorer*. Dessa innefattar bl.a. BNP-tillväxtens sammansättning, förändringar i kapitalinkomster och ränteutgifter beroende på förändringar av den offentliga sektorns tillgångar och skulder och ränteläget, transfereringsutgifternas utveckling på grund av den demografiska utvecklingen eller beteendeförändringar. Slutligen påverkas de offentliga finanserna av beslut inom den kommunala sektorn.

Förändringen i den offentliga sektorns finansiella sparande utgörs av summan av de tre komponenterna ovan. Förändringen i det faktiska sparandet mäter den offentliga sektorns impuls till efterfrågan. Förändringen i det strukturella sparandet, det vill säga den förändring av sparandet som inte beror på de automatiska stabilisatorerna, utgör en indikator på finanspolitikens inriktning. Denna indikator omfattar således inte enbart beslut om reformer och besparingar i statsbudgeten utan även övriga saldpåverkande faktorer förutom den ekonomiska konjunkturen. Det kan gälla till exempel förändringar i kommunsektorns sparande och förändringar i det offentliga sparandet som beror av strukturella förändringar i ekonomin.

Finanspolitikens inriktning 2005–2008

Det strukturella sparandet stärktes mellan 2004 och 2005. Finanspolitiken kan därmed karaktäriseras som åtstramande trots att den diskretionära politiken i statsbudgeten var starkt expansiv. Budgetpolitiken motverkades av att den kommunala sektorns finansiella sparande stärktes. Det berodde på kommunala skattechöjningar och på att höjda statsbidrag till kommunerna delvis användes till att förstärka det finansiella sparandet. De starkt ökande inkomsterna av kapitalskatter, utöver vad som inräknas i effekten av konjunkturen, bidrar till den stora övrigposten (se tabell 5.6.) En stark inhemsk efterfrågan gav därutöver en för de offentliga finanserna gynnsam BNP-sammansättning, vilket höjde skattekvoten.

Tabell 5.6 Indikator för impuls till efterfrågan

Förändring i procent av BNP

	2005	2006	2007	2008
Finansiellt sparande	1,1	-0,7	0,3	0,6
varav				
Automatiska stabilisator	-0,1	0,6	0,2	0,2
Engångseffekter	-0,2	-0,3	0,0	0,0
Strukturellt sparande	1,3	-1,0	0,0	0,4
varav				
Diskretionär finanspolitik	-1,2	-1,2	-0,4	0,1
Kapitalkostnader, netto	0,1	0,2	-0,2	0,0
Övriga faktorer	2,5	0,1	0,6	0,3
Kommunsektorns finanser	0,3	0,1	0,0	-0,2
Övrigt	2,1	0,0	0,6	0,5
<i>BNP-gap, förändring i procentenheter</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,9</i>	<i>0,3</i>	<i>0,3</i>

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

År 2006 är finanspolitiken mätt som förändringen i det strukturella sparandet expansiv och i linje med den diskretionära politiken i statsbudgeten. Konjunkturuppgången innebär att resursutnyttjandet ökar vilket medför att den expansiva finanspolitiken delvis motverkas av de automatiska stabilisatorerna. Den sammantagna expansiva impulsen till efterfrågan är därmed något mindre än den från finanspolitiken.

Under 2007 och 2008 beräknas det finansiella sparandet förbättras med sammanlagt knappt 1 % av BNP. Ungefär halva förbättringen härrör från de automatiska stabilisatorerna som förstärks i takt med att BNP-gapet sluts. Därutöver innebär de hittills beslutade och aviserade åtgärder

erna i statsbudgeten att utgifterna som andel av BNP minskar.

5.4 Den statliga sektorn

I nationalräkenskaperna (NR) omfattar den statliga sektorn all verksamhet som huvudsakligen är finansierad av skatter och kontrollerad av staten oberoende av organisationsform. Affärsverksamhet i statliga bolag och affärsverk ingår inte i staten utan i näringslivet. Statsbudgeten omfattar alla transaktioner som påverkar statens lånebehov.

Nationalräkenskapernas redovisning

Statens finansiella sparande var positivt 2005 efter att ha varit negativt sedan 2002. I år beräknas åter ett underskott på 15 miljarder kronor motsvarande 0,5 % av BNP. Nästa år väntas underskottet i det finansiella sparandet minska till 7 miljarder kronor och 2008 beräknas ett överskott på 22 miljarder kronor (se tabell 5.7).

Tabell 5.7 Statens finanser

Miljarder kronor om ej annat anges

	2005	2006	2007	2008
Inkomster	851	872	908	951
Skatter och avgifter	774	794	832	873
Övriga inkomster	77	78	76	77
Utgifter	844	887	915	929
Utgifter exkl. räntor	798	840	863	878
Ränteutgifter	46	48	51	51
Finansiellt sparande	7	-15	-7	22
<i>Procent av BNP</i>	<i>0,3</i>	<i>-0,5</i>	<i>-0,2</i>	<i>0,7</i>

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Statsbudgeten

Statens finansiella sparande visar förändringen av den finansiella förmögenheten exklusive värdet förändringar. Budgetsaldot visar statens lånebehov, och avspeglar därmed förändringen av statskulden. Det finansiella sparandet påverkas inte av att staten säljer eller köper finansiella tillgångar, t.ex. aktier, eller ökar utlåningen, t.ex. studiemedel, eftersom detta inte förändrar förmögenheten. Däremot påverkas budgetsaldot och statsskulden av sådana finansiella transaktioner.

Förutom denna principiella skillnad avviker redovisningen i statsbudgeten i flera avseenden från redovisningen i NR. Budgetsaldot redovisas kassamässigt medan NR tillämpar periodiserad redovisning. Denna skillnad påverkar framför allt redovisningen av skatter och ränteutgifter.

De ovannämnda skillnaderna i redovisningsprinciper medför att budgetsaldo och finansiellt sparande skiljer sig åt. Därutöver finns stora saldoneutrala skillnader i redovisningen av inkomster och utgifter mellan statsbudgeten och NR.

Tabell 5.8 Statens finansiella sparande och budgetsaldo

Miljarder kronor

	2005	2006	2007	2008
Finansiellt sparande	7	-15	-7	22
Periodisering av räntor, kursvinster/förluster	8	-5	5	2
Periodisering av skatter	-11	15	-6	-7
Försäljning av aktier m.m.	11	22	18	14
Övriga finansiella transaktioner m.m.	-1	-4	-8	-7
Budgetsaldo	14	14	3	25

Källor: Riksgäldskontoret och Finansdepartementet.

Förra året redovisades ett budgetöverskott på 14 miljarder kronor. Även i år beräknas ett budgetöverskott på 14 miljarder kronor, vilket ska jämföras med ett underskott i det finansiella sparandet på 15 miljarder kronor. Skillnaden på 29 miljarder kronor beror bl.a. på att de kassamässigt inbetala skatterna är 15 miljarder kronor högre än de periodiserade skatterna som avser inkomståret 2006. Budgetsaldot, men inte det finansiella sparandet, förstärks av antagna försäljningar av aktier på 15 miljarder kronor samt extraordinära aktieutdelningar. Övriga finansiella transaktioner har en negativ effekt på budgetsaldot, men påverkar inte det finansiella sparandet.

Även för 2007 och 2008 antas försäljningar av aktier på 15 miljarder kronor per år, vilket bidrar till fortsatta budgetöverskott (se tabell 5.8).

Den konsoliderade statsskulden uppgick till 1 262 miljarder kronor motsvarande 47,2 % av BNP vid utgången av 2005. Statsskulden ökade från 2004 med 49 miljarder kronor trots budgetöverskottet på 14 miljarder kronor. Ökningen berodde på att skulden i utländsk valuta steg till följd av försvagningen av kronan samt av att Riksgäldskontoret tillfälligt ökade sina placeringar. Dessa två faktorer får motsatt effekt på skulden i år, som beräknas minska med 47 mil-

jarder kronor. Den förväntade förstärkningen av kronan bidrar även 2007 och 2008 till att skulden minskar något mer än budgetöverskottet. Som andel av BNP minskar statsskulden till 37,6 % 2008 (se tabell 5.9).

Tabell 5.9 Budgetsaldo och statsskuld

Miljarder kronor om ej annat anges

	2005	2006	2007	2008
Inkomster	746	798	809	846
Utgifter under utgiftstaket	692	725	750	764
Statsskuld räntor	33	48	42	44
Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m.	7	12	14	13
Budgetsaldo	14	14	3	25
<i>Procent av BNP</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>0,1</i>	<i>0,8</i>
Skulddispositioner m.m.	63	-33	-8	-3
Konsoliderad statsskuld	1 262	1 214	1 203	1 175
<i>Procent av BNP</i>	<i>47,2</i>	<i>43,1</i>	<i>40,4</i>	<i>37,6</i>

Källor: Riksgäldskontoret och Finansdepartementet.

5.5 Ålderspensionssystemet

Ålderspensionssystemet består av en fördelningsdel och en premiereservdel. Under uppbyggnadsfasen av det reformerade pensionssystemet är inkomsterna större än utbetalda pensioner. Därigenom uppstår ett sparande i såväl fördelnings- som i premiereservdelen av pensionssystemet. I fördelningsdelen fungerar AP-fonderna som en buffert. Vid sidan av AP-fonderna sker en förmögenhetsuppbyggnad inom premiepensionssystemet. De medel som sedan 1995 avsätts motsvarar intjänad premiepensionsrätt och placeras först i Riksgäldskontoret (RGK). Under den tillfälliga förvaltningen i RGK ingår avsättningarna i statens sparande och reducerar därmed statsskulden. Sedan 2000 överförs medel motsvarande premiepensionsrätten till Premiepensionsmyndigheten (PPM) andra året efter inkomståret, och placeras hos den fondförvaltare som den enskilde själv väljer.

År 2005 uppgick det finansiella sparandet i pensionssystemet, dvs. AP-fonderna och PPM, till 50 miljarder kronor motsvarande 1,9 % av BNP. Därtill ökade placeringstillgångarna i pensionssystemet med 140 miljarder kronor till följd av värdeökningar på aktier, som svarar för större delen av tillgångarna både i AP-fonderna och i de fonder som förvaltas av PPM. Värdeförändringar påverkar inte det finansiella sparandet. Där in-

räknas endast direktavkastningen i form av räntor och utdelningar.

Sparandet förutses ligga kvar på en nivå strax under 2 % av BNP under prognosperioden. Ökade pensionsutbetalningar medför att AP-fondernas sparande minskar mot slutet av prognosperioden, medan det fortsätter att öka i premiepensionssystemet (se tabell 5.10).

Tabell 5.10 Ålderspensionssystemet

Miljarder kronor om ej annat anges

	2005	2006	2007	2008
Inkomster	223	233	245	256
Avgifter	178	184	193	199
Premiepensionsmedel	23	24	26	28
Räntor, utdelningar m.m.	22	25	26	28
Utgifter	173	181	190	202
Pensioner	169	177	186	198
Övriga utgifter	4	4	4	4
Finansiellt sparande	50	52	55	53
<i>procent av BNP</i>	<i>1,9</i>	<i>1,9</i>	<i>1,8</i>	<i>1,7</i>
därav				
AP-fonderna ¹	24	24	24	19
Premiepensionsmyndigheten	26	29	31	34

¹ Med AP-fonderna avses fördelningsdelen av ålderspensionssystemet.
Källor: Riksgäldskontoret, Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

EU:s statistikorgan Eurostat beslutade 1997 att hela det reformerade svenska pensionssystemet skulle klassificeras till den offentliga sektorn. Beslutet motiverades bl.a. med att deltagandet är obligatoriskt och att staten kontrollerar regelverket för både avgifter och förmåner. Detta beslut har nu ändrats av Eurostat till att avgiftsbestämda fonderade pensionssystem inte ska klassificeras till den offentliga sektorn i NR. För medlemsländer som för närvarande klassificerar sådana allmänna pensionssystem i den offentliga sektorn har Eurostat medgett en övergångstid att ändra redovisningen till mars 2007. För svensk del innebär det att den offentliga sektorns finansiella sparande kommer att reduceras med ca 1 % av BNP i nationalräkenskapernas redovisning. Regeringen återkommer med ett förslag till hantering av detta beslut i budgetpropositionen för 2007.

5.6 Den kommunala sektorn

Den kommunala sektorns finanser stärktes kraftigt mellan 2004 och 2005. Det finansiella sparandet och det ekonomiska resultatet blev 14 respektive 13 miljarder kronor, vilket motsvarar

0,5 % av BNP.²² Efter en lång period med återkommande underskott har den kommunala sektorn nu redovisat överskott två år i rad.

Kraftigt höjda statsbidrag och vissa skattehöjningar bidrog till de stärkta finanserna. Denna förbättring skedde samtidigt som den kommunala konsumtionsvolymen ökade med 1,6 %.

Fortsatt stark inkomstutveckling

Kommunsektorns inkomster utgörs huvudsakligen av skatter och statsbidrag. Sammantaget beräknas de öka med 6,3 % i år medan skatteinkomsterna väntas öka med 5,2 % (se tabell 5.11).

Tabell 5.11 Skatter och avgifter

Procentuell förändring

	2005	2006	2007	2008
Skatter och statsbidrag exkl. mervärdesskatt	5,7	6,3	4,7	3,5
Skatteinkomster exkl. regleringar ¹	3,5	5,2	4,4	4,4
varav				
skatteunderlag	3,2	5,2	4,4	4,4
skattesatsändringar	0,3			
Statsbidrag exkl. regleringar	16,3	10,6	5,5	-0,4

¹ Skatteinkomster och statsbidrag redovisas justerade för regeländringar som påverkar det kommunala skatteunderlaget.
Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Statsbidragen exklusive kompensation för mervärdesskatt, enligt NR-definition, ökar med 11 miljarder kronor, vilket motsvarar 10,6 %.²³ Ökningen kan bl.a. hänföras till de utökade arbetsmarknadspolitiska programmen som tidigare beslutats av riksdagen, vilka höjer bidragen med ca 4 miljarder kronor. Regeringens förslag i denna proposition, om ökade resurser till bl.a. åtgärder för äldre och integration, bidrar till att övriga statsbidrag ökar med ca 7 miljarder kronor (se tabell 5.12).

Nästa år ökar skatteinkomsterna med 4,4 % medan skatter och statsbidrag tillsammans ökar med 4,7 %. Efter kraftiga nivåhöjningar 2005 och 2006 ökar statsbidragen i måttligare takt 2007. De generella bidragen höjs då främst till

²² Med ekonomiskt resultat avses här resultat före extraordinära poster.

²³ I NR redovisas mervärdesskatt i offentlig konsumtion och investering. Denna återbetalas sedan i form av statsbidrag.

följd av att sysselsättningsstödet införlivas i dessa bidrag.

Även 2008 väntas skatteunderlaget öka relativt starkt. De generella bidragen ökar med ytterligare 7 miljarder kronor. Dels kompenseras detta avtrappningen av de arbetsmarknads-politiska programmen, dels är det en följd av att resurser till satsningar inom olika områden successivt förs över från övriga bidrag. Totalt är dock statsbidragen i det närmaste oförändrade 2008 och inkomstutvecklingen blir därmed svagare.

Tabell 5.12 Statsbidrag enligt nationalräkenskaperna

Miljarder kronor

	2005	2006	2007	2008
Generella bidrag	55	58	68	75
Sysselsättningsstöd	9	7	–	–
Plusjobb o. utbildningsvikariat	–	4	5	3
Övriga bidrag ¹	43	49	51	47
Totala statsbidrag exkl. mervärdesskatt	107	118	125	125
Årlig förändring	17	11	7	0
Regleringar	-2	–	–	–
Årlig förändring justerat för regleringar	15	11	7	0

Anm.: Beloppen avser samtliga bidrag fördelade på ett flertal utgiftsområden och är angivna enligt NR:s redovisning som skiljer sig från statsbudgetens redovisning. I NR redovisas även bidrag som ligger på statsbudgetens inkomstsida, vidare görs en annorlunda periodisering av utgifterna.

¹Övriga bidrag utgörs nästan uteslutande av riktade bidrag, dvs. bidrag som är förknippade med en specifik verksamhet. Bidrag för läkemedelsförmånen svarar för närmare hälften av de riktade bidragen.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Finansiellt sparande och resultat

Den goda inkomstutvecklingen medför att kommunsektorns finanser stärks ytterligare i år, trots en relativt hög utgiftsutveckling. Det finansiella sparandet och det ekonomiska resultatet beräknas till 18 miljarder kronor respektive 19 miljarder kronor.

För 2007 väntas överskotten ligga kvar på ungefär samma nivåer. Det finansiella sparandet och det ekonomiska resultatet minskar 2008, bl.a. som en följd av att statsbidragen ligger på en oförändrad nivå.

Tabell 5.13 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor om ej annat anges

	2005	2006	2007	2008
Inkomster	627	663	694	719
Skatter och statsbidrag exkl. mervärdesskatt	539	572	600	620
<i>Procent av BNP</i>	<i>20,2</i>	<i>20,3</i>	<i>20,1</i>	<i>19,8</i>
Övriga inkomster	88	90	94	99
Utgifter	613	645	675	707
Konsumtion	527	555	583	612
<i>Procentuell volymökning</i>	<i>1,6</i>	<i>1,8</i>	<i>1,5</i>	<i>1,2</i>
Övriga utgifter	86	90	92	95
Finansiellt sparande	14	18	19	12
<i>Procent av BNP</i>	<i>0,5</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>	<i>0,4</i>
Resultat före extraordinära poster	13	19	17	10

Anm.: Statsbidrag och skatter redovisas tillsammans eftersom effekten av reformer som påverkar skatteunderlaget neutraliseras genom justeringar av statsbidragen.

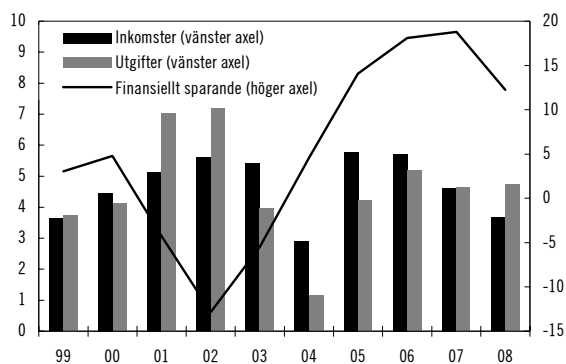
Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Förra årets överskott samt den förväntade utvecklingen av kommunsektorns ekonomiska resultat överstiger avsevärt de nivåer som redovisats tidigare år och är i linje med vad som kan anses vara god ekonomisk hushållning enligt kommunallagen.

Diagram 5.4 Kommunsektorns finanser

Procent

Miljarder kronor

Anm.: Exklusive kyrkan.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Skatteprognoser – skatt på kapital

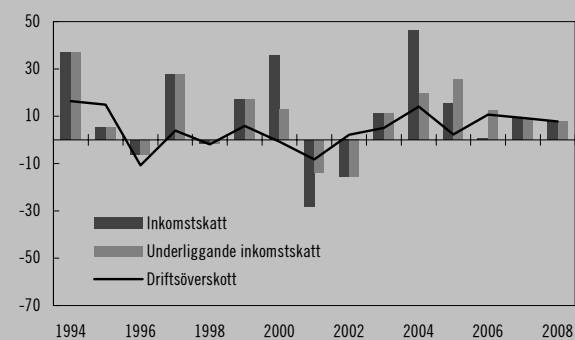
Skatt på kapital utgör cirka 12 % av den offentliga sektorns skatteintäkter. I skatt på kapital ingår bland annat bolagens inkomstskatt och hushållens skatt på kapitalinkomster, vilka är de skatteintäkter som uppvisar störst variationer mellan olika år. I 2006 års ekonomiska vårproposition har prognosen för 2005 för både bolagens inkomstskatt och hushållens skatt på kapital reviderats upp kraftigt sedan budgetpropositionen för 2006.

Intäkterna från skatt på kapital är svåra att prognostisera. En anledning är att bolagens inkomstskatt och hushållens kapitalskatt är svåra att knyta till utvecklingen i någon underliggande makroekonomisk variabel. En variabel som används för att göra prognoser för bolagens inkomstskatt är utvecklingen av driftsöverskottet i bolagssektorn. Kopplingen mellan driftsöverskottet och bolagens resultat, som ligger till grund för beskattningen, är dock ofta svagt. Därtill är det mycket svårt att göra prognoser över de bokslutsdispositioner bolagen väljer att göra, såsom avsättningar till och återföringar från periodiseringsfonder, och de avräkningar av utländsk skatt som bolagen gör.

Utfallet av bolagens inkomstskatt fastställs i taxeringen som är klar i november året efter inkomståret. Denna tidsförskjutning i utfallen är ytterligare en faktor som försvårar prognosarbetet.

Driftsöverskott och bolagens inkomstskatt

Procentuell förändring

Anm.: Den underliggande utvecklingen av inkomstskatten exkluderar tillfälliga effekter.
Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

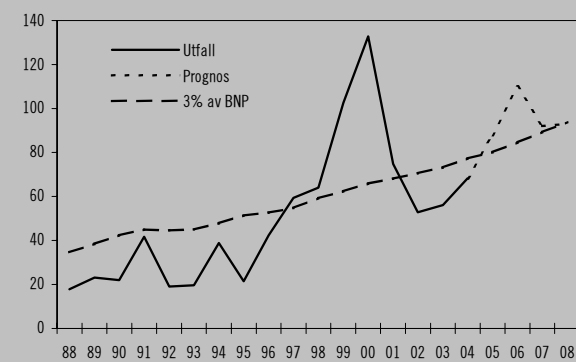
Diagrammet ovan visar den årliga procentuella utvecklingen av driftsöverskottet och bolagens inkomstskatt under perioden 1994–2008. Även om upp- och nedgångarna i variablerna följer varandra tämligen väl kan skillnaderna i utvecklingstakt vara stora. En skillnad på

10 procentenheter innebär i år ungefär 8 miljarder kronor i skatteintäkter. De ljusgrå staplarna visar den underliggande utvecklingen av skatten, då tillfälliga skatteintäkter räknats bort. År 2004 och 2005 beror dessa på förändrade regler för bolagens avsättningar i periodiseringsfonder. Denna förändring är en faktor som starkt påverkat prognosen för 2004 och 2005 och som föranlett stora prognosjusteringar mellan olika tidpunkter. Prognosen för 2005 har också påverkats av att vinstutvecklingen i bolagen varit mycket stark under 2005. En stor del av vinstökningen inträffade under andra halvan av året, vilket har lett till justeringar i prognosen.

Hushållens kapitalskatter består i huvudsak av realiserade kapitalvinster, som också är svåra att förutse. Kapitalvinsternas storlek beror på marknadsvärdet av olika tillgångar i ekonomin och när vinsterna realiseras. Slutlig information om kapitalvinsternas storlek redovisas i samband med taxeringen av hushållens inkomster. Det innebär att det idag inte finns något utfall för kapitalvinsternas storlek 2005. En prognos för dessa görs med information bl.a. från de kompletteringsbetalningar hushållen gjort i början av 2006. En bakomliggande prognos om värdeutvecklingen på olika tillgångar finns också med i bilden. Prognosen för 2005 är en viktig grund för prognosen för 2006, men längre fram i tiden är det vanskligt att göra prognoser för kapitalvinsterna. På längre sikt görs därför en prognos som innebär att kapitalvinsterna uppgår till det historiska genomsnittet på knappt 3 % av BNP. I diagrammet nedan framgår dock att variationerna runt denna nivå har varit mycket stora under perioden 1988–2008.

Kapitalvinster

Miljarder kronor

Källa: Finansdepartementet.

6 Prognosutvärdering

Finansdepartementets prognoser utgör underlag för statsbudgeten och för regeringens utformning av den ekonomiska politiken. Den ekonomiska politiken är i hög grad målstyrd. Flera av regeringens uttalade mål – t.ex. sysselsättningsmålet och målet om överskott i den offentliga sektorns finansiella sparande – är relaterade till den makroekonomiska utvecklingen. Hög precision i prognoserna är således av stor betydelse. Ett viktigt led i att förbättra prognosernas precision är att utvärdera tidigare prognoser.

I detta avsnitt redogörs för hur väl de fyra prognoserna för 2005 som Finansdepartementet publicerade under 2004 och 2005 förhöll sig till det preliminära utfallet som SCB publicerade den 7 mars 2006. I likhet med tidigare prognosutvärderingar jämförs dessutom Finansdepartementets prognoser med prognoser från andra konjunkturbedömare. Utvärderingen innehåller även en analys av förändringar i prognosen jämfört med föregående prognos. Syftet med denna jämförelse är att belysa motiven till förändringarna i prognosen.

6.1 Finansdepartementets prognoser

Nationalräkenskaperna har publicerat ett preliminärt utfall för BNP 2005, vilket senare kan komma att revideras. Enligt utfallet ökade BNP med 2,7 % 2005 (se tabell 6.1). BNP-tillväxten överskattades på hösten 2004 samt på våren 2005, men låg på hösten 2005 något under det preliminära utfallet. Arbetslösheten för 2005 underskattades i prognoserna under 2004 och våren 2005, men låg på hösten 2005 i linje med utfallet. Prognosen för inflationen, mätt som förändringen i KPI, låg högre än utfallet under 2004. Inflationsprognoserna under 2005 var emellertid förhållandevis träffsäkra.

BNP-prognoser under 2004

Den internationella konjunkturen utvecklades mycket starkt under 2004 och utsikterna för en fortsatt robust internationell efterfrågan under 2005 såg goda ut. För svenskt vidkommande väntades detta leda till en fortsatt stark exportutveckling och en utbyggnad av produktionskapaciteten. Exportindustrins framgångar i

kombination med ökande investeringar i näringslivet avspeglade sig även i en stark förväntad industriproduktion. Såväl exporten som industriproduktionen överskattades dock i 2004 års prognoser.

På grund av en oväntat kraftig utveckling av såväl bostadsbyggandet som maskininvesteringarna underskattades styrkan i investeringsuppgången i 2004 års prognoser. Synen på arbetsmarknaden stärktes samtidigt successivt i prognoserna under 2004. Detta bidrog till att hushållens konsumtion väntades växa förhållandevis starkt, speciellt i budgetpropositionen för 2005.

Tabell 6.1 Finansdepartementets prognoser och utfallet för 2005

Procentuell förändring där annat ej anges					
	Vår 2004	Höst 2004	Vår 2005	Höst 2005	Utfall 2005
BNP	2,6	3,0	3,2	2,4	2,7
Hushållens konsumtion	2,2	2,7	2,2	2,0	2,4
Offentlig konsumtion	0,2	0,8	1,2	0,0	1,1
Bruttoinvesteringar	3,4	4,0	7,1	7,9	8,3
Lagerinvesteringar ¹	0,2	0,2	0,4	0,1	-0,2
Export	7,2	7,5	6,9	4,2	6,4
Import	6,9	7,4	7,9	4,8	7,4
Industriproduktion	4,5	5,0	6,0	3,2	2,6
Antal sysselsatta ²	0,5	0,8	0,8	0,1	0,8
Produktivitet	2,0	2,0	2,5	2,0	2,1
Medelarbetstid ²	0,0	0,1	-0,2	0,3	-0,3
Öppen arbetslöshet ^{2,3}	5,3	5,1	5,0	5,9	6,0
KPI, årsgenomsnitt	1,4	1,4	0,5	0,3	0,5
Reporänta ⁴	2,75	3,00	2,00	1,50	1,50
BNP, världen	4,1	4,1	4,1	4,1	4,3 ⁵

¹ Förändring uttryckt i procent av BNP föregående år.

² Den statistikomläggning som genomfördes under 2005 innebär att utfall och prognoser inte är direkt jämförbara.

³ I procent av arbetskraften.

⁴ Reporänta vid årets slut.

⁵ För vissa länder är utfallet prognostiserat.

Källor: Statistiska centralbyrån, Riksbanken och Finansdepartementet.

Generellt kan sägas att bidraget från utrikeshandeln överskattades samtidigt som bidraget från den inhemska efterfrågan underskattades i 2004 års ekonomiska vårproposition (vår 2004). Sammantaget gav detta en BNP-prognos som hamnade mycket nära utfallet vid tidpunkten ifråga. Också i budgetpropositionen för 2005 (höst 2004) överskattades bidraget från utrikeshandeln. Det kan i efterhand konstateras att även kraften i konsumtionsuppgången överskattades, vilket bidrog till att BNP-utvecklingen överskattades i höstprognosen.

BNP-prognoser under 2005

Även vid tidpunkten för 2005 års ekonomiska vårproposition förutsågs BNP växa i snabb takt. Den internationella efterfrågan hade dock mattats under inledningen av 2005, vilket medförde att exporten reviderades ner jämfört med föregående prognos. Samtidigt gjordes nu en bättre bedömning av kraften i investeringsuppgången, även om exempelvis bostadsinvesteringarna fortfarande underskattades. Investeringarnas bidrag till BNP blev därmed 1,1 procentenheter i 2005 års ekonomiska vårproposition, vilket kan jämföras med 0,6 procentenheter i den föregående prognosen.

Trots att exporten – som har ett stort importinnehåll – reviderades ner, reviderades importutsikterna upp under våren. Såväl stigande maskininvesteringar som ett förväntat behov av att bygga upp lagren bidrog till den bedömningen. Återhämtningen på arbetsmarknaden lät samtidigt vänta på sig, vilket bidrog till att hushållens konsumtion reviderades ner jämfört med föregående prognos.

Vid tiden för budgetpropositionen för 2006 hade nya utfall visat en överraskande svag utveckling under inledningen av 2005. Den internationella industrikonjunkturen hade utvecklats svagt och exportutsikterna reviderades ner ytterligare. Med facit i hand kan konstateras att såväl exporten som importen underskattades i höstprognosen. Nettobidraget från utrikeshandeln till tillväxten, 0,1 procentenheter, överensstämde dock med det preliminära utfallet.

Trots den vikande industrikonjunkturen reviderades investeringsutsikterna upp ytterligare i höstprognosen. Kapacitetsutnyttjandet var fortsatt högt samtidigt som svackan i industrikonjunkturen bedömdes vara temporär. Företagens investeringsbeslut kan anses vila på mer långsiktiga ställningstaganden.

Den statistik som fanns tillgänglig vid tidpunkten för budgetpropositionen för 2006 indikerade en mycket svag offentlig konsumtions-tillväxt. När sedan det preliminära utfallet kom för helåret 2005, hade betydande revideringar av tidigare utfall gjorts. De två föregående prognoserna över offentlig konsumtion var därför mer rättvisande.

Arbetsmarknadsprognoser

Under 2004 pekade fortfarande många indikatorer på en fortsatt svag sysselsättningsutveckling. Tillväxtutsikterna såg samtidigt relativt goda ut, vilket väntades leda till en något starkare sysselsättningsstillväxt under 2005 än under 2004. Även den öppna arbetslösheten väntades sjunka något.

Då budgetpropositionen för 2005 publicerades såg tillväxtutsikterna ännu något bättre ut, jämfört med bedömningen i föregående prognos. Den högre förväntade tillväxten under 2005 bedömdes huvudsakligen leda till en något starkare sysselsättningsutveckling, även om också arbetslösheten reviderades ner med två tiondelar jämfört med vårpropositionen. Också vid tidpunkten för 2005 års ekonomiska vårproposition höjdes prognosen för BNP-tillväxten något. Detta bidrog till att arbetslösheten reviderades ner marginellt jämfört med föregående prognos.

De betydande revideringar som sedan gjordes i samband med budgetpropositionen för 2006 hängde till stor del samman med omläggningen av AKU, i enlighet med beslutad EU-harmonisering. Bland annat som en följd av länkningsproblem och att säsongsmönstret förändrades ökade osäkerheten om den underliggande utvecklingen på arbetsmarknaden. Som en direkt följd av nya definitioner i samband med AKU-omläggningen reviderades arbetslösheten upp med fyra tiondelar.

Klart stod samtidigt att sysselsättningen hade utvecklats förvånansvärt svagt under våren och sommaren 2005. Sysselsättningen reviderades därför ner kraftigt i samband med budgetpropositionen för 2006. Under hösten ökade dock sysselsättningen oväntat kraftigt, och utfallet för helåret uppgick till 0,8 % enligt AKU. Statistikomläggningen som genomfördes under året bedöms dock ha lett till att ökningstakten för 2005 överdrevs. Enligt nationalräkenskaperna ökade sysselsättningen med endast 0,3 %. Länkningsproblemen bedöms även ha påverkat utfallet för övriga centrala arbetsmarknadsrelaterade variabler.

Även arbetsutbudet ökade starkt under hösten 2005. Utfallet för arbetslösheten låg därmed in i linje med prognosen i budgetpropositionen.

Inflationsprognoser

Vid de två prognostillfällena under 2004 överskattades årsgenomsnittet för KPI-inflationen 2005 med nästan en procentenhet. Även den underliggande inflationen (UND1X) överskattades vid dessa bägge tillfällen, men i mindre utsträckning (mindre än en halv procentenhet).

Överskattningen av UND1X berodde både på att kraften i konsumentprisfallet på importerade varor under första halvåret 2005 underskattades och på att det inhemska pristrycket under 2005 överskattades. Att de prognoser som gjordes under 2004 överskattade KPI mer än de överskattade UND1X berodde främst på att ränteprognosen för 2005 var alltför hög.

Osäkerhet om effekterna av den omläggning av inflationsstatistiken som gjordes 2005 kan i någon mån ha bidragit till de prognosfel som gjordes under 2004.

De prognoser som gjordes under 2005 var betydligt mer rättvisande, även om oljeprisuppgången och genomslaget av kronförsvagningen under slutet av 2005 underskattades något så sent som i budgetpropositionen för 2006.

6.2 Jämförelse med andra prognosmakare

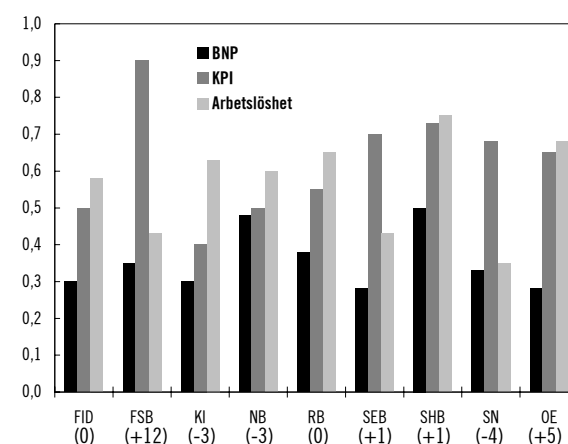
Ett sätt att utvärdera Finansdepartementets prognoser är att jämföra prognosfelen för några centrala variabler mellan olika prognosmakare. En sådan prognosjämförelse är emellertid förknippad med flera begränsningar och blir lätt missvisande. Till exempel publiceras prognoserna vid olika tidpunkter, vilket gör att prognosmakarna inte alltid har tillgång till samma informationsmängd. Detta blir särskilt tydligt när högfrekventa variabler från finansiella marknader eller månadsfrekventa data som inflation och arbetslöshet analyseras, eller när en bedömare har tillgång till särskilt viktig information såsom ett nytt utfall från nationalräkenskaperna. I denna jämförelse görs ett försök att reducera detta problem genom att jämföra prognoser publicerade vid i stort sett samma tidpunkt.

Prognosantagandena skiljer sig dessutom i flera fall mellan olika prognosmakare. Finansdepartementet utgår exempelvis från redan beslutade, eller i propositionen föreslagna, ekonomisk-politiska åtgärder. Andra prognosmakare gör explicita antaganden om den framtida eko-

nomiska politiken. Dessa skillnader beaktas inte då prognoserna jämförs. Trots dessa svårigheter kan en jämförande analys ge en uppfattning om tillförlitligheten hos olika konjunkturbedömare, och kanske också hur stora prognosfel som kan betraktas som normala. Syftet är dock inte att rangordna olika prognosmakare.

Diagram 6.1 Genomsnittliga absoluta prognosfel för 2005

Procentenheter

Anm.: Genomsnittet avser de fel, i absoluta tal, som gjordes i fyra prognoser avseende 2005, dvs. på våren och hösten 2004, samt på våren och hösten 2005. Siffrorna inom parentes visar när respektive prognosinstituts prognos genomsnittligt publiceras i förhållande till Finansdepartementets prognos mätt i veckor. Prognosurvalet har gjorts så att tidpunkten för prognosen i så stor utsträckning som möjligt sammanfaller med Finansdepartementets tidpunkt för publicering. Instituterna är: Finansdepartementet (FID), Föreningssparbanken (FSB), Konjunkturinstitutet (KI), Nordea (NB), Riksbanken (RB), SEB, Handelsbanken (SHB), Svenskt näringsliv (SN) och Organisation for Economic Cooperation and Development (OE).

Källor: Statistiska centralbyrån, Finansdepartementet samt respektive konjunkturbedömare.

I diagram 6.1 redovisas ett antal prognosmakares prognosfel för BNP-tillväxten, inflationen och arbetslösheten för 2005. I jämförelse med tidigare år var prognosavvikelserna för BNP-tillväxten relativt små. Det genomsnittliga absoluta prognosfelet var ungefär 0,4 procentenheter under 2005, vilket kan jämföras med 0,9 procentenheter föregående år. Under perioden 1990–2004 var genomsnittsfelet ungefär 0,8 procentenheter i absoluta termer.

Samtliga prognosmakare underskattade arbetslösheten 2005 i de prognoser som gjordes 2004. I prognoserna som gjordes 2005 var bilden mer splittrad. Sammantaget kan prognosfelen avseende arbetslösheten betecknas som relativt stora i ett historiskt perspektiv, vilket sannolikt hänger samman med den ökade osäkerheten i samband med AKU-omläggningen.

Överlag överskattades också inflationsutvecklingen för 2005 i 2004 års prognoser. Prognosprecisionen i inflationsprognoserna var dock god under 2005. De betydande prognosfelen i 2004

års prognoser drar dock upp genomsnittsfelen avseende inflationen 2005. Det absoluta prognosfelet för 2005 var i genomsnitt 0,6 procentenheter. För perioden 1994–2004 var de absoluta prognosfelen i genomsnitt 0,6 procentenheter.

Tabell 6.2 Genomsnittligt absolut prognosfel för BNP-tillväxten

Procentenheter, fem års glidande medelvärden

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
FID	0,61	0,70	0,71	0,80	0,81	0,76
FSB	0,58	0,76	0,73	0,73	0,79	0,78
KI	0,53	0,68	0,74	0,84	0,82	0,78
Nordea	0,53	0,68	0,75	0,85	0,82	0,79
OECD	0,68	0,72	0,74	0,81	0,74	0,67
SEB	0,48	0,64	0,66	0,71	0,74	0,70
SHB	0,62	0,89	0,93	1,05	0,98	0,92
SN	0,68	0,89	0,88	0,97	0,95	0,88
<i>Medelvärde</i>	<i>0,58</i>	<i>0,75</i>	<i>0,77</i>	<i>0,85</i>	<i>0,84</i>	<i>0,80</i>
Naiv	0,91	1,03	1,05	0,94	1,18	1,21

Anm.: Genomsnitten avser de absoluta fel som gjordes för respektive år, dvs. på hösten och våren föregående år, samt på hösten och våren innevarande år. Felen för respektive år är dessutom beräknade som fem års glidande medelvärden. Detta innebär att för exempelvis år 2005 ingår de fel som gjordes för åren 2001–2005. Genomsnitten avser därför totalt 20 prognoser per kolumn. Medelfelet visar för respektive år medelvärdena av samtliga prognosmakares absoluta prognosfel. Den naiva prognosen innebär att den prognos som görs år t sätts lika med utfallet för år $t-1$.

Källor: Statistiska centralbyrån, Finansdepartementet samt respektive konjunkturbedömare.

Att jämföra prognosmakare utifrån endast ett utfallsår är självklart osäkert. I tabell 6.2 visas därför utvecklingen av prognosfelen för BNP-tillväxten över de senaste åren, mätt i form av fem års glidande medelvärden. Under den senaste femårsperioden missbedömdes BNP-tillväxten i genomsnitt med 0,8 procentenheter, i absoluta tal. De stora prognosfelen för 2001, då tillväxttakten i BNP föll med drygt 3 procentenheter, håller upp genomsnitten avsevärt. Detta speglar samtidigt att en prognosmakares svåraste uppgift är att bedöma utvecklingen i vändpunkter i ekonomin.

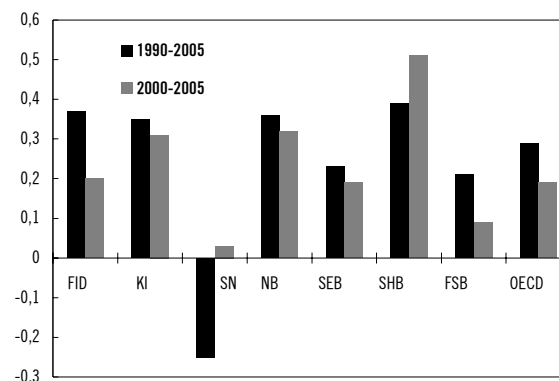
Samtliga prognosmakare gör bättre bedömningar än en så kallad naiv prognos. Den naiva prognosen definieras som att prognosen för år t är identisk med utfallet för närmast föregående år, $t-1$.

Med undantag för Svenskt näringsliv, som underskattat BNP-tillväxten, förefaller de flesta prognosmakare ha en tendens att systematiskt överskatta BNP-tillväxten (se diagram 6.2). Detta gäller både 2000-talets prognoser såväl som de som gjordes på 1990-talet. Vidare kan noteras att skillnaderna mellan olika prognos-

makare är små. En förklaring till detta är att bedömare har tillgång till samma information och att informationen tolkas på ett likartat sätt. Tendensen att systematiskt överskatta BNP-tillväxten tycks dock ha blivit något mindre över tiden, vilket kan ses i diagram 6.2.

Diagram 6.2 Medelfel avseende BNP

Procentenheter

Anm.: Genomsnitten avser de fel som gjordes för respektive år, dvs. på hösten och våren föregående år, samt på hösten och våren innevarande år. Prognosurvalet har gjorts så att tidpunkten för prognosen i så stor utsträckning som möjligt sammanfaller med Finansdepartementets tidpunkt för publicering.

Källor: Statistiska centralbyrån, Finansdepartementet samt respektive konjunkturbedömare.

6.3 Jämförelse med föregående prognos

Sedan budgetpropositionen för 2006 har prognosen för svensk BNP-tillväxt 2006 reviderats upp, från 3,1 % till 3,6 %. Upprevideringen beror främst på att tillväxten i hushållens konsumtion och exporten väntas bli starkare än vad som tidigare förutsetts.

Prognosen för hushållens konsumtion 2006 har reviderats upp från 3,0 % till 3,4 %. Upprevideringen förklaras dels av att antalet sysselsatta beräknas öka i en snabbare takt, dels av att hushållens disponibla inkomster bedöms öka något starkare i år än vad som tidigare förutsetts. Dessutom har olika framåtblickande indikatorer för konsumtionen stärkts betydligt.

Prognosen för statens och kommunernas konsumtion är oförändrad jämfört med i budgetpropositionen. Därmed är även prognosen för den totala offentliga konsumtionen oförändrad.

Det fortsatt höga kapacitetsutnyttjandet i industrin, den starka efterfrågan på svenska produkter och de gynnsamma finansiella förutsättningarna har medfört att investeringstillväxten under innevarande år bedöms bli starkare än vad

som förutsågs i budgetpropositionen. Tillväxten i bruttoinvesteringarna är uppreviderad från 5,0 % till 5,6 %. Det är bl.a. industrins investeringar i mjukvaror och maskiner som väntas utvecklas starkare under 2006.

Exportprognosen för 2006 revideras upp jämfört med den tidigare prognosen, från 6,1 % till 8,2 %. Varuexporten är uppreviderad med 1,2 procentenheter medan tjänsteexporten är uppreviderad med 5,0 procentenheter. Att tjänsteexporten förväntas utvecklas betydligt starkare jämfört med bedömningen i föregående prognos beror främst på ett väldigt starkt exportutfall för andra halvåret 2005. Även världsmarknadstillväxten har stärkts jämfört med i budgetpropositionen, vilket har inneburit en upprevidering av varu- och tjänsteexportprognoserna.

Importprognosen för 2006 har reviderats upp markant jämfört med budgetpropositionen, från 6,7 % till 8,6 %. Detta är ett resultat av att exporten, hushållens konsumtion och investeringarna har reviderats upp, vilket innebär ett ökat behov av importerade varor och tjänster.

Arbetsmarknadsprognosen har reviderats något sedan budgetpropositionen. Antalet sysselsatta väntas öka kraftigare än vad som tidigare förutsågs, vilket delvis beror på att sysselsättningen ökade i en snabbare takt under andra halvåret 2005 jämfört med i föregående prognos. Även en starkare underliggande utveckling på arbetsmarknaden bidrar till upprevideringen. Då även tillväxten i arbetskraftsutbudet är starkare än i föregående prognos har bedömningen av den öppna arbetslösheten justerats upp, från 4,8 % till 4,9 %. Prognosen för tillväxten i antalet arbetade timmar är oförändrad jämfört med budgetpropositionen.

Prognosen för löneutvecklingen för 2006 har inte ändrats sedan budgetpropositionen.

Inflationsprognosen för 2006 mätt med KPI har reviderats ned något. Prognosen för bostadshyran har reviderats ned betydligt, medan prognosen för energipriserna har reviderats upp.

Prognosen för reporäntan vid utgången av 2006 är oförändrad.

Valutakursprognosen för december 2006 mätt med TCW-index har reviderats upp något, från 124 till 126 i vårpropositionen. Förväntningarna om en svagare krona, i handelsviktade termer, beror delvis på en försvagning av kronan under sista kvartalet 2005. Dessutom bedöms kronan stärkas något mindre mot dollarn till 7,17 jämfört med 6,74 i föregående prognos.

Tabell 6.3 Finansdepartementets prognoser för 2006 i budgetpropositionen för 2006 och 2006 års vårproposition

Procentuell förändring om ej annat anges

	BP06	VÅP06
Sverige		
BNP	3,1	3,6
Hushållens konsumtion	3,0	3,4
Offentlig konsumtion	1,8	1,8
Bruttoinvesteringar	5,0	5,6
Export	6,1	8,2
Import	6,7	8,6
Antal sysselsatta	1,3	1,8
Antal arbetade timmar	1,1	1,1
Öppen arbetslöshet ¹	4,8	4,9
Timlön	3,4	3,4
Offentliga sektorns finansiella sparande ²	0,7	2,0
KPI, årsgenomsnitt	1,5	1,4
Reporänta ³	2,50	2,50
TCW-index ⁴	124	126
Förenta staterna		
BNP	3,4	3,5
Arbetslöshet	4,9	4,7
Euroområdet		
BNP	1,8	2,1
Arbetslöshet	8,7	8,4

¹Procent av arbetskraften.

²Procent av BNP.

³Reporäntan vid årets slut.

⁴TCW-index vid årets slut.

Källa: Finansdepartementet.

I prognosen för den offentliga sektorns sparande har skatteinkomsterna reviderats upp med 34 miljarder kronor, huvudsakligen till följd av en upprevidering av skatt på kapital. Därmed har prognosen för den offentliga sektorns sparande reviderats upp till 2,0 % av BNP jämfört med 0,7 % av BNP i budgetpropositionen.

Prognosen för BNP-tillväxten i Förenta staterna har reviderats upp något för innevarande år. Främst under det första halvåret 2006 väntas ekonomin växa snabbt och arbetslösheten väntas därför sjunka ytterligare något jämfört med bedömningen i budgetpropositionen.

Den senaste tidens positiva utveckling i euroområdet och den betydande förbättringen av förtroendeindikatorerna har motiverat en upprevidering av BNP-tillväxten jämfört med budgetpropositionen. Den starkare tillväxten väntas också få genomslag på arbetsmarknaden i euroområdet, vilket har resulterat i en nedrevidering av arbetslösheten för innevarande år.

Tabellsamling

Tabeller till avsnitt 2 Finansiella marknader

Ränte- och valutakursantaganden

Värde vid respektive års slut

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Reporänta	3,25	4,00	3,75	3,75	2,75	2,00	1,50	2,50	3,50	4,00
6-månadersränta	3,81	4,22	3,73	3,54	2,70	2,05	1,93	3,00	3,60	4,00
5-årsränta	5,38	4,47	4,98	4,14	4,30	3,33	3,16	3,65	3,90	4,15
10-årsränta	5,73	4,86	5,35	4,71	4,86	3,90	3,38	4,00	4,20	4,35
10-årsdiff. SEK-DEM	0,38	0,20	0,35	0,52	0,51	0,25	0,02	0,00	0,05	0,05
6 mån. EURIBOR	3,38	4,73	3,14	2,67	2,14	2,16	2,60	3,25	3,60	3,80
TCW-index	125	129	137	131	124	121	131	126	123	121
EUR/SEK	8,56	8,87	9,32	9,12	9,02	8,98	9,44	9,10	9,00	8,90
USD/SEK	8,51	9,41	10,45	8,68	7,36	6,70	7,95	7,17	6,67	6,59
EUR/USD	1,01	0,93	0,89	1,05	1,22	1,34	1,19	1,27	1,35	1,35

Källor: Riksbanken, Reuters och Finansdepartementet.

Tabeller till avsnitt 3 Efterfrågan och produktion

Försörjningsbalans

	Mdkr 2005	Procentuell volymförändring									
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hushållens konsumtionsutgifter	1 284	3,8	5,0 ¹	0,4	1,5	1,8	1,8	2,4	3,4	3,2	3,0
Offentliga konsumtionsutgifter	730	1,7	-1,2 ¹	0,9	2,3	0,7	0,1	1,1	1,8	1,0	0,3
Statliga	203	2,6	-2,9	-1,7	3,0	1,5	-0,9	-0,3	1,9	-0,3	-2,0
Kommunala	527	1,4	-0,5 ¹	1,9	2,0	0,4	0,5	1,6	1,8	1,5	1,2
Fasta bruttoinvesteringar	454	8,2	5,7	-1,0	-2,6	1,1	5,1	8,3	5,6	4,0	4,0
Lagerinvesteringar ²	0	-0,5	0,5	-0,5	-0,2	0,3	-0,3	-0,2	0,0	0,1	0,0
Export	1 299	7,3	11,5	0,5	1,2	4,5	10,8	6,4	8,2	6,7	6,3
Import	1 094	4,9	11,4	-2,6	-1,9	5,0	6,4	7,4	8,6	6,9	6,4
BNP	2 673	4,5	4,3	1,1	2,0	1,7	3,7	2,7	3,6	3,0	2,8³
BNP, kalenderkorrigerad	-	4,3	4,4	1,2	2,0	1,8	3,2	2,7	3,9	3,1	2,8

¹ Inklusive effekten av att Svenska kyrkan 1 januari 2000 överfördes från kommunsektorn till hushållssektorn i nationalräkenskaperna. Exklusive denna effekt är utvecklingen för hushållens konsumtion 4,0 %, för offentlig konsumtion 0,6 % och för kommunal konsumtion 2,0 %.

² Förändring uttryckt i procent av BNP föregående år.

³ För kalkylåret 2008 görs ingen bedömning av kalendereffekten.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Bidrag till tillväxt

Procentenheter

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hushållens konsumtionsutgifter	1,9	2,4	0,2	0,7	0,9	0,9	1,2	1,6	1,5	1,5
Offentliga konsumtionsutgifter	0,5	-0,3	0,2	0,6	0,2	0,0	0,3	0,5	0,3	0,1
Statliga	0,2	-0,2	-0,1	0,2	0,1	-0,1	0,0	0,1	0,0	-0,1
Kommunala	0,3	-0,1	0,4	0,4	0,1	0,1	0,3	0,3	0,3	0,2
Fasta bruttoinvesteringar	1,3	1,0	-0,2	-0,5	0,2	0,8	1,3	0,9	0,7	0,7
Lagerinvesteringar	-0,5	0,5	-0,5	-0,2	0,3	-0,3	-0,2	0,0	0,1	0,0
Netto utrikeshandel	1,3	0,7	1,3	1,3	0,1	2,3	0,1	0,5	0,4	0,5
Export	3,1	4,9	0,2	0,5	2,0	4,7	2,9	3,9	3,3	3,3
Import	-1,8	-4,1	1,0	0,8	-1,9	-2,4	-2,8	-3,4	-2,9	-2,7
BNP	4,5	4,3	1,1	2,0	1,7	3,7	2,7	3,6	3,0	2,8

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Export och import av varor och tjänster samt prisutveckling

	Mdkr 2005	Procentuell volymförändring									
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Export											
Varuexport	972	5,9	12,1	-2,1	2,0	4,8	9,8	4,5	7,5	6,6	-
Bearbetade varor ¹	811	6,8	13,0	-2,9	1,9	4,8	9,7	4,2	7,6	6,8	-
Tjänsteexport	327	13,2	9,1	10,1	-1,5	3,6	14,1	12,2	10,5	7,0	-
Total export	1 299	7,3	11,5	0,5	1,2	4,5	10,8	6,4	8,2	6,7	6,3
Exportpris	-	-1,5	2,6	2,5	-1,7	-1,9	-0,2	3,3	1,7	-1,0	0,0
Import											
Varuimport	828	3,2	11,7	-5,0	-0,2	7,0	7,6	8,1	9,1	7,0	-
Bearbetade varor ¹	624	4,4	14,1	-6,5	-1,4	5,6	9,6	10,3	10,3	7,9	-
Tjänsteimport	265	10,2	10,5	4,6	-6,4	-0,4	2,9	5,3	7,0	6,8	-
Total import	1 094	4,9	11,4	-2,6	-1,9	5,0	6,4	7,4	8,6	6,9	6,3
Importpris	-	1,0	4,6	4,1	0,1	-2,2	0,7	4,7	1,6	-2,4	-0,2

¹ Varugrupper enligt SNI.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Fasta bruttoinvesteringar

	Mdkr 2005	Procentuell volymförändring									
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Näringslivet¹	306	8,5	8,2	-2,9	-7,1	1,2	3,9	8,6	5,1	3,6	-
Varuproducenter	135	1,5	0,6	-0,6	-9,4	3,3	0,8	14,4	5,9	3,7	-
Industri	81	0,1	0,1	2,2	-14,2	-1,4	1,5	12,6	8,4	2,3	-
El-, gas- och vattenverk	25	-8,2	0,9	-7,5	3,9	11,0	-2,2	23,9	14,9	9,8	-
Tjänsteproducenter ¹	171	14,8	14,2	-4,4	-5,4	-0,2	6,3	4,5	4,5	3,5	-
Företagstjänsteverksamhet	39	23,1	10,7	-7,6	-1,0	0,5	22,8	6,3	4,9	3,3	-
Handel	30	10,8	6,4	-6,8	-6,3	9,0	8,1	2,7	4,6	4,6	-
Bostäder	75	10,8	10,0	4,2	10,5	5,4	18,2	16,9	9,2	5,8	-
Nybyggnationer	48	21,1	17,3	5,7	13,1	6,3	29,0	20,9	9,9	4,6	-
Ombyggnationer	27	2,3	2,8	2,4	6,9	4,0	2,9	10,0	8,0	8,0	-
Offentliga myndigheter	73	5,3	-7,7	4,5	8,7	-2,7	-0,7	-0,5	3,9	3,9	-
Staten	38	0,8	-6,5	1,3	11,1	1,0	5,2	-6,0	5,1	5,0	-
Kommuner	35	10,1	-8,9	7,7	6,5	-6,3	-6,9	6,1	2,7	2,7	-
Totalt	454	8,2	5,7	-1,0	-2,6	1,1	5,1	8,3	5,6	4,0	4,0
Byggnader	192	0,2	4,3	5,9	2,6	-2,1	5,3	7,2	6,2	5,1	-
Maskiner	193	12,3	5,2	-4,4	-3,6	3,3	4,2	11,1	4,4	3,2	-
Mjukvara	68	14,7	10,3	-5,7	-11,9	3,1	7,1	3,8	7,2	3,5	-

¹ Exklusive bostäder.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Hushållens ekonomi

	Mdkr 2005	Procentuell förändring ¹									
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Nominell disponibelinkomst	1 338	3,9	5,7	8,5	5,2	3,0	2,6	2,8	4,5	3,9	3,9
Prisindex ²	–	1,3	1,2	2,1	1,7	1,8	1,3	1,0	1,4	1,6	1,9
Real disponibelinkomst varav	1 324	2,6	4,5	6,3	3,4	1,2	1,3	1,8	3,0	2,3	2,0
Lönesumma ³	1 082	4,4	5,5	3,6	1,5	0,6	1,1	3,0	3,5	3,3	2,4
Övriga faktorinkomster	238	-0,4	9,7	-2,0	3,3	1,8	-0,3	5,1	-1,6	1,2	1,6
Räntor och utdelningar, netto ⁴	17	-0,1	-0,9	0,3	-0,4	0,0	0,9	-0,2	0,7	-0,2	0,1
Offentliga transfereringar varav	487	1,0	1,3	0,6	2,4	5,8	2,1	0,2	1,5	0,6	1,4
Pensioner	232	– ⁵	-0,2	1,3	2,3	8,8	2,0	-0,3	1,5	2,0	3,1
Sjukdom	118	– ⁵	9,9	7,9	7,0	5,5	-0,3	2,7	-0,3	0,5	1,1
Arbetsmarknad	44	-6,7	-9,2	-19,7	0,2	9,2	9,5	-1,3	-1,3	-8,8	-4,1
Familjer och barn	49	-1,9	3,3	5,2	0,5	1,2	0,5	1,8	8,3	2,3	0,6
Studier	12	-6,4	-13,6	0,0	-5,2	-11,0	-0,2	-3,9	9,1	4,0	-0,9
Övrigt	33	-2,1	6,1	-0,1	-1,9	-2,2	3,6	-2,6	-1,6	-1,2	-1,1
Privata transfereringar	43	33,2	-8,9	28,5	-16,4	3,3	1,7	-6,6	1,0	1,3	2,0
Skatter och avgifter	530	5,2	2,4	-4,7	-4,7	4,7	3,4	3,1	2,1	1,7	2,3

Hushållens sparande

	Mdkr 2005	Andel av disponibel inkomst									
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Eget sparande	54	-1,2	-1,7	3,9	5,7	5,2	4,6	4,0	3,7	2,9	1,8
Nettosparande i avtalspensioner	54	3,3	4,9	4,7	3,5	4,1	4,1	4,0	3,9	4,0	4,0
Total sparkvot ⁶	107	2,0	3,0	8,2	8,9	8,9	8,4	7,7	7,4	6,6	5,7
Finansiellt sparande ⁷	84	1,4	2,4	7,9	8,3	7,9	7,0	6,3	5,9	5,2	4,2

¹ Hushållens reala inkomster beräknas genom att de nominella inkomsterna deflateras med implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter.

² Implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter.

³ Lönesumman motsvarar antal arbetade timmar multiplicerat med timlön, deflaterad med implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter, enligt not 1.

⁴ Vid räntor och utdelningar anges nettobidraget i procentuell volymförändring.

⁵ På grund av definitionsändring är 1998 och 1999 ej jämförbara.

⁶ Total sparkvot = nettosparande inklusive sparande i avtalspensioner / (Disponibel inkomst + nettosparande i avtalspensioner).

⁷ Finansiellt sparande = eget finansiellt sparande + nettosparande i avtalspensioner.

Anm.: Skillnaden mellan begreppen nettosparande och finansiellt sparande är framför allt att kapitalförslitning på hushållens kapitalstock utgör en avdragspost vid beräkning av nettosparandet, medan investeringsutgifter är en avdragspost vid beräkning av det finansiella sparandet. Om nettoinvesteringarna överstiger kapitalförslitningen blir det finansiella sparandet lägre än nettosparandet.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Näringslivets produktion

	Mdkr 2005	Procentuell volymförändring									
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Varuproducenter	685	6,9	6,7	0,3	3,7	1,7	8,0	2,6	4,5	4,1	–
varav: Industri	485	8,9	8,8	2,2	5,8	3,7	9,8	2,6	5,5	5,0	–
Byggverksamhet	109	3,1	0,5	5,2	0,4	3,3	3,9	7,3	4,1	3,1	–
Tjänsteproducenter	1 124	4,7	5,8	1,8	1,4	2,1	2,7	3,7	4,0	3,1	–
varav: Handel	253	6,4	2,0	1,2	2,3	5,9	4,2	5,0	6,1	5,1	–
Företagstjänster	230	8,3	9,3	4,7	-4,0	4,2	4,1	5,4	5,1	4,3	–
Näringslivet totalt	1 809	5,6	6,2	1,0	2,3	1,9	4,7	3,3	4,2	3,5	3,3

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Bytesbalans

Miljarder kronor, löpande priser, om annat ej anges

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Handelsbalans	138	142	149	158	150	171	142	140	157	169
<i>procent av BNP</i>	6,6	6,4	6,5	6,7	6,1	6,6	5,3	5,0	5,3	5,4
Tjänstebalans	-9	-14	-5	6	17	43	61	75	86	92
Faktorinkomster	-17	-13	-15	-11	31	-4	-5	3	5	7
Löpande transfereringar	-25	-26	-28	-32	-18	-35	-35	-36	-36	-39
Bytesbalans	87	90	101	121	181	176	163	183	211	228
<i>procent av BNP</i>	4,2	4,1	4,4	5,1	7,3	6,9	6,1	6,5	7,1	7,3
Kapitaltransfereringar	-25	-4	-2	-1	0	0	2	-4	-4	-5
Finansiellt sparande	62	86	99	121	180	176	165	179	206	222
<i>procent av BNP</i>	3,0	3,9	4,3	5,1	7,3	6,9	6,2	6,3	6,9	7,1
Bytesförhållande										
<i>procentuell utveckling</i>	-2,4	-2,0	-1,6	-1,8	0,4	-0,9	-1,3	0,0	1,4	0,2

Källor: Riksbanken och Finansdepartementet.

Bruttosparande

	Mdkr 2005	Andel av BNP, löpande priser									
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Realt sparande	453,6	17,3	18,3	17,5	16,6	16,4	16,2	17,0	17,2	17,3	17,4
Fasta investeringar	453,7	17,1	17,5	17,3	16,5	16,0	16,1	17,0	17,2	17,2	17,3
Lagerinvesteringar	-0,1	0,3	0,7	0,3	0,1	0,4	0,1	0,0	-0,1	0,0	0,0
Finansiellt sparande ¹	164,9	3,0	3,9	4,3	5,1	7,3	6,9	6,2	6,3	6,9	7,1
Offentlig sektor	71,1	2,3	5,0	2,6	-0,5	-0,2	1,6	2,7	2,0	2,2	2,8
Hushåll	83,7	0,7	1,2	4,1	4,3	4,1	3,6	3,1	2,9	2,5	2,0
Företag	10,1	0,0	-2,3	-2,4	1,3	3,4	1,7	0,4	1,4	2,2	2,3
Bruttosparande	618,5	20,3	22,2	21,9	21,7	23,7	23,1	23,1	23,5	24,2	24,5

¹ Enligt Riksbankens definition.

Källor: Statistiska centralbyrån, Riksbanken och Finansdepartementet.

BNI

Miljarder kronor, löpande priser

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
BNP	2 096	2 217	2 288	2 372	2 459	2 573	2 673	2 820	2 977	3 128
Primära inkomster netto	-21	-16	-19	-9	23	-5	-7	3	6	8
BNI	2 076	2 201	2 269	2 362	2 482	2 568	2 666	2 824	2 984	3 136

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Tabeller till avsnitt 4 Arbetsmarknad, resursutnyttjande och inflation

Arbetsmarknad och resursläge

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Nyckeltal inom arbetsmarknadsområdet										
<i>Procentuell förändring om annat ej anges</i>										
BNP	4,5	4,3	1,1	2,0	1,7	3,7	2,7	3,6	3,0	2,8
Produktivitet ¹	1,9	3,7	0,4	3,3	3,2	3,0	2,1	2,5	2,2	2,4
Arbetade timmar	2,7	1,0	0,5	-1,3	-1,5	0,9	0,5	1,1	0,8	0,4
Medelarbetstid	0,0	-1,1	-1,4	-1,4	-1,1	1,4	-0,3	-0,7	-0,2	-0,2
<i>Kalenderkorrigerat</i>										
BNP	4,3	4,4	1,2	2,0	1,8	3,2	2,7	3,9	3,1	2,8
Produktivitet ^{1,2}	2,1	3,6	0,3	3,2	3,0	3,5	2,0	2,2	2,0	2,4
Arbetade timmar ²	2,1	1,3	0,8	-1,2	-1,2	-0,3	0,5	1,6	1,0	0,4
Medelarbetstid ²	-0,5	-0,9	-1,1	-1,4	-0,9	0,2	-0,3	-0,2	0,1	-0,2
Sysselsatta	2,7	2,2	2,0	0,1	-0,3	-0,5	0,8	1,8	1,0	0,5
Sysselsättningsgrad enligt mål ^{3,4}	76,2	77,5	78,6	78,4	77,9	77,2	77,4	77,8	78,2	78,6
Arbetskraften	2,2	1,1	1,2	0,2	0,7	0,2	0,8	0,7	0,5	0,4
Öppen arbetslöshet ^{4,5}	6,0	5,0	4,3	4,3	5,3	6,0	6,0	4,9	4,5	4,4
Programdeltagare ^{5,6}	3,3	2,6	2,5	2,6	2,1	2,4	2,7	3,5	3,5	2,9
Deltagare i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program										
<i>Tusental personer, årsgenomsnitt</i>										
Sysselsatta	33	29	25	24	22	27	40	68	71	56
I utbildning	109	83	86	93	70	80	83	94	89	77
Totalt	142	113	112	117	92	107	123	162	160	133
Resursläget										
<i>Procent av potentiell nivå⁷</i>										
BNP-gap	0,6	2,3	0,4	-0,7	-1,8	-1,4	-1,5	-0,6	-0,3	0,0
Produktivitetsgap	-0,7	0,5	-1,7	-1,0	-0,4	0,8	0,5	0,2	0,0	0,0
Medelarbetstidsgap	2,3	1,8	1,0	-0,1	-0,9	-0,5	-0,4	-0,3	0,0	0,0
Sysselsättningsgap	-0,9	0,4	1,2	0,4	-0,8	-1,8	-1,8	-0,7	-0,3	0,0

¹ Utvecklingen av produktiviteten, arbetade timmar och medelarbetstiden summerar inte alltid till den procentuella förändringen av BNP på grund av avrundning och på grund av att BNP beräknas utifrån marknadspris medan produktiviteten beräknas utifrån baspris.

² Konjunkturinstitutets dagkorrigering.

³ Antalet sysselsatta i åldern 20–64 år, exklusive sysselsatta i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program, i procent av befolkningen i denna åldersgrupp.

⁴ Enligt AKU efter statistikomläggningen 2005.

⁵ I procent av arbetskraften.

⁶ Personer i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program.

⁷ Delarna summerar inte alltid till totalen på grund av avrundning och på grund av att BNP-gapet beräknas utifrån BNP till marknadspris medan delgapen beräknas utifrån baspris.

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

Löneutveckling och inflation

Procentuell förändring om annat ej anges

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Nominell löneutveckling										
Industri	2,3	4,2	3,9	4,2	3,2	3,1	3,1	3,2	3,7	–
Byggindustri	4,1	4,0	4,8	3,7	3,8	2,6	3,4	4,0	4,4	–
Näringslivets tjänstesektorer	3,5	3,5	4,3	3,8	3,2	3,0	3,3	3,6	4,1	–
Statliga myndigheter	4,6	4,8	4,2	4,3	4,2	3,3	3,2	3,3	3,5	–
Kommunala myndigheter	3,8	3,6	4,9	4,5	3,8	4,2	3,1	3,1	3,6	–
Totalt¹	3,4	3,7	4,4	4,1	3,5	3,3	3,2	3,4	3,9	4,0
Konsumentprisernas utveckling										
KPI, dec–dec	1,3	1,0	2,7	2,1	1,3	0,3	0,9	1,9	2,3	2,4
KPI, årsgenomsnitt	0,5	0,9	2,4	2,2	1,9	0,4	0,5	1,4	2,2	2,3
UNDIX, dec–dec	2,0	0,8	3,1	2,0	1,6	0,7	1,2	1,5	1,7	1,9
UNDIX, årsgenomsnitt	1,6	0,9	2,5	2,3	2,2	0,8	0,8	1,3	1,7	1,8
HIKP, dec–dec	1,2	1,3	3,2	1,7	1,8	0,9	1,3	1,6	1,6	–
HIKP, årsgenomsnitt	0,6	1,3	2,7	2,0	2,3	1,0	0,8	1,4	1,7	–
NPI, dec–dec	-0,4	2,4	2,9	2,2	0,8	0,1	0,2	0,6	0,9	–
NPI, årsgenomsnitt	-1,1	2,1	2,6	2,3	1,5	0,1	0,1	0,1	0,9	–
Prisbasbelopp, tusen kronor	36,4	36,6	36,9	37,9	38,6	39,3	39,4	39,7	40,2	41,1
HIKP, euroområdet, årsgenomsnitt	1,1	2,1	2,4	2,3	2,1	2,1	2,2	2,0	2,1	1,9

¹ Löneutvecklingen avser timlön enligt konjunkturlönestatistiken. Enligt nationalräkenskapernas definition, som skiljer sig från konjunkturlönestatistikens, bedöms lönerna öka med 4,3 % 2008.

Källor: Arbetsmarknadsstyrelsen, Medlingsinstitutet, Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Tabeller till avsnitt 5 Offentliga finanser

Offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor om ej annat anges

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Inkomster	1 248	1 312	1 290	1 300	1 360	1 426	1 505	1 561	1 628	1 704
<i>Procent av BNP</i>	<i>59,5</i>	<i>59,2</i>	<i>56,4</i>	<i>54,8</i>	<i>55,3</i>	<i>55,4</i>	<i>56,3</i>	<i>55,4</i>	<i>54,7</i>	<i>54,5</i>
Skatter och avgifter	1106	1172	1164	1170	1224	1292	1357	1407	1472	1542
<i>Procent av BNP</i>	<i>52,8</i>	<i>52,8</i>	<i>50,9</i>	<i>49,3</i>	<i>49,8</i>	<i>50,2</i>	<i>50,8</i>	<i>49,9</i>	<i>49,4</i>	<i>49,3</i>
Kapitalinkomster	70	69	51	50	54	53	58	65	62	64
Övriga inkomster	72	71	74	80	82	81	89	90	94	98
Utgifter	1 199	1 202	1 230	1 311	1 364	1 385	1 434	1 506	1 562	1 617
<i>Procent av BNP</i>	<i>57,2</i>	<i>54,2</i>	<i>53,7</i>	<i>55,3</i>	<i>55,4</i>	<i>53,8</i>	<i>53,6</i>	<i>53,4</i>	<i>52,5</i>	<i>51,7</i>
Transfereringar och subventioner	469	470	481	502	543	559	579	606	618	638
Hushåll	395	404	415	433	466	482	488	502	513	530
Näringslivet	51	40	38	40	44	41	50	58	54	54
Utlandet	23	26	28	30	33	36	41	46	51	54
Konsumtion	572	585	615	658	692	705	730	767	802	836
Investeringar m.m.	60	58	64	73	71	72	73	80	84	86
Ränteutgifter	98	90	69	77	58	49	52	54	57	58
Finansiellt sparande	49	110	60	-11	-4	41	71	55	66	87
<i>Procent av BNP</i>	<i>2,3</i>	<i>5,0</i>	<i>2,6</i>	<i>-0,5</i>	<i>-0,2</i>	<i>1,6</i>	<i>2,7</i>	<i>2,0</i>	<i>2,2</i>	<i>2,8</i>
Staten	88	58	168	-43	-45	-12	7	-15	-7	22
Pensionssystemet	-41	48	-104	45	47	49	50	52	55	53
Kommunsektorn	2	5	-4	-13	-5	5	14	18	19	12
Finansiell ställning										
Konsoliderad bruttoskuld	1 303	1 160	1 232	1 232	1 273	1 300	1 346	1 295	1 278	1 249
<i>procent av BNP</i>	<i>62,2</i>	<i>52,3</i>	<i>53,8</i>	<i>52,0</i>	<i>51,8</i>	<i>50,5</i>	<i>50,3</i>	<i>45,9</i>	<i>42,9</i>	<i>39,9</i>
Nettoskuld	190	26	-67	72	-37	-147	-331	-408	-482	-571
<i>procent av BNP</i>	<i>9,1</i>	<i>1,2</i>	<i>-2,9</i>	<i>3,0</i>	<i>-1,5</i>	<i>-5,7</i>	<i>-12,4</i>	<i>-14,5</i>	<i>-16,2</i>	<i>-18,3</i>

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Statens finanser

Miljarder kronor om ej annat anges

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Inkomster	799	820	885	717	748	792	851	872	908	951
Skatter och avgifter	691	708	668	651	679	725	774	794	832	873
Överföring från AP-fonden	49	47	155	0	0	2	0	0	0	0
Övriga inkomster	60	65	62	66	69	66	77	78	76	77
Utgifter	711	762	717	760	793	804	844	887	915	929
Transfereringar hushåll, näringsliv och utland	295	293	298	314	348	356	369	388	391	398
Bidrag till kommunsektorn	111	111	114	119	122	121	140	154	162	164
Ålderspensionsavgifter	16	20	21	21	23	27	27	25	27	26
Premiepensionsmedel	0	56	18	20	20	22	23	24	26	28
Konsumtion	169	171	173	184	193	194	199	209	216	220
Investeringar m.m.	29	29	30	34	36	40	39	40	43	43
Ränteutgifter	91	83	62	68	50	43	46	48	51	51
Finansiellt sparande	88	58	168	-43	-45	-12	7	-15	-7	22
<i>Procent av BNP</i>	<i>4,2</i>	<i>2,6</i>	<i>7,4</i>	<i>-1,8</i>	<i>-1,8</i>	<i>-0,5</i>	<i>0,3</i>	<i>-0,5</i>	<i>-0,2</i>	<i>0,7</i>
Budgetsaldo	82	102	39	4	-47	-51	14	14	3	25
<i>Procent av BNP</i>	<i>3,9</i>	<i>4,6</i>	<i>1,7</i>	<i>0,1</i>	<i>-1,9</i>	<i>-2,0</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>0,1</i>	<i>0,8</i>
Statsskuld (konsoliderad)	1 370	1 278	1 209	1 166	1 186	1 213	1 262	1 214	1 203	1 175
<i>Procent av BNP</i>	<i>65,4</i>	<i>57,6</i>	<i>52,9</i>	<i>49,1</i>	<i>48,2</i>	<i>47,1</i>	<i>47,2</i>	<i>43,1</i>	<i>40,4</i>	<i>37,6</i>

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Ålderspensionssystemet

Miljarder kronor om ej annat anges

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Inkomster	144	236	198	199	205	217	223	233	245	256
Socialförsäkringsavgifter	93	127	137	140	143	147	151	159	166	173
Statliga ålderspensionsavgifter	16	20	21	21	23	27	27	25	27	26
Premiepensionsmedel	0	56	18	20	20	22	23	24	26	28
Räntor, utdelningar m.m.	35	34	21	19	19	21	22	25	26	28
Utgifter	185	188	301	154	159	169	173	181	190	202
Pensioner	135	139	144	152	155	163	169	177	186	198
Överföring till staten	45	45	155	0	0	2	0	0	0	0
Övriga utgifter	5	5	3	3	3	4	4	4	4	4
Finansiellt sparande	-41	48	-104	45	47	49	50	52	55	53
<i>Procent av BNP</i>	<i>-2,0</i>	<i>2,2</i>	<i>-4,5</i>	<i>1,9</i>	<i>1,9</i>	<i>1,9</i>	<i>1,9</i>	<i>1,9</i>	<i>1,8</i>	<i>1,7</i>
AP-fonden	-41	-9	-124	23	25	24	24	24	24	19
Premiepensionsmyndigheten	0	57	20	21	22	25	26	29	31	34

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor om ej annat anges

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Inkomster	482	492	517	546	575	592	627	663	694	719
Skatter	322	336	359	379	403	420	432	454	475	496
Statsbidrag ¹	85	83	84	87	90	90	107	118	125	125
<i>Skatter och statsbidrag¹, procent av BNP</i>	<i>19,4</i>	<i>18,9</i>	<i>19,4</i>	<i>19,6</i>	<i>20,1</i>	<i>19,8</i>	<i>20,2</i>	<i>20,3</i>	<i>20,1</i>	<i>19,8</i>
Kapitalinkomster	10	10	9	11	11	11	9	10	10	11
Övriga inkomster	65	62	65	69	71	72	79	81	84	88
Utgifter	481	487	521	559	581	587	613	645	675	707
Transfereringar till hushåll	27	26	28	26	25	26	25	25	25	26
Övriga transfereringar	10	8	9	12	12	10	13	16	17	17
Konsumtion	401	411	438	471	495	507	527	555	583	612
Investeringar	36	34	39	41	40	39	42	42	44	46
Ränteutgifter	6	7	7	9	8	6	6	6	6	7
Finansiellt sparande	2	5	-4	-13	-5	5	14	18	19	12
<i>Procent av BNP</i>	<i>0,1</i>	<i>0,2</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,5</i>	<i>-0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,5</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>	<i>0,4</i>
Resultat före extraordinära poster	-4	1	1	-7	-1	2	13	19	17	10

¹ Statsbidrag exklusive mervärdesskatt.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.